

Møte torsdag den 13. november 2008 kl. 10

President: Carl I. Hagen

Dagsorden (nr. 14):

1. Interpellasjon fra representanten Erna Solberg til statsministeren:

«På mange områder ligger Norge i verdenstoppen når det gjelder ressursinnsats, målt i penger og antall ansatte. Det ble satt rekorder i ressursinnsats i skole- og sykehussektoren under den forrige regjeringen, og det settes nye under den nåværende. Likevel får vi ikke resultater som tilsvarer innsatsen. 22. mars 2000 uttalte statsministeren: «Står vi fast på gamle løsninger som ikke virker, da svekker vi tilliten til fellesskapsløsningene, da svekker vi velferden og øker ulikhetene.» Den statsministeren som da snakket om behovet for modernisering og et pragmatisk forhold til det private, leder nå en regjering som er opptatt av å bekjempe det private, og som bygger på at alle problemer kan løses med mer penger. Regjeringen har stoppet en rekke moderniseringsprosjekter, f.eks. rundt kommunestruktur og åpenhet om resultater. Etter tre år er det åpenbart at mer penger ikke er svaret på alle problemer i det offentlige.

Hvordan ser statsministeren på moderniseringsbehovet i dag?»

2. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om endringer i bevilgninger under Arbeids- og inkluderingsdepartementet - Oppfølging av trygdeoppgjøret for 2008 (Heving av enkelte minsteytelser mv.) (Innst. S. nr. 11 (2008–2009), jf. St.prp. nr. 74 (2007–2008))
3. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om styrking av Arbeids- og velferdsetaten i 2008 (Innst. S. nr. 19 (2008–2009), jf. St.prp. nr. 87 (2007–2008))
4. Innstilling fra utenrikskomiteen om samtykke til at Norge deltar i den 15. kapitalpåfylling i Det internasjonale utviklingsfondet (IDA) (Innst. S. nr. 13 (2008–2009), jf. St.prp. nr. 71 (2007–2008))
5. Interpellasjon fra representanten Finn Martin Vallernes til miljø- og utviklingsministeren:

«Intensjonene i Paris-erklæringen videreføres i slutterklæringen fra Accra-konferansen i september i år. Flere utfordringer gjenstår for videre framdrift: økt forutsigbarhet ved at givelandene påtar seg langsiktige økonomiske forpliktelser, utvikling av metodologi og indikatorer for evaluering av bistandens virkninger. Med et hovedfokus på å bruke mottakerlandenes egne systemer i utviklingsarbeidet er det tilsvarende viktig å sikre systemenes kvalitet. Det gjelder særlig for finans- og økonomiforvaltningen som grunnlag for effektiv ressursutnyttelse, for transparens og for å bekjempe korrupsjon. På disse områdene forventes utvikling av omforenede kriterier for å evaluere utviklingen og for å sette standarder. Prosessen videreføres bl.a. ved «Financing for Development Review»-møtet i Doha i november i år.

Hvordan vil Regjeringen forberede norske bidrag i det videre arbeidet, og hva er Regjeringens prioriteringer?»

6. Innstilling fra finanskomiteen om utvidelse av rammen for Alminnelig garantiordning under Garantiinstituttet for eksportkreditt (GIEK) for 2008 (Innst. S. nr. 23 (2008–2009), jf. St.prp. nr. 10 (2008–2009))
7. Interpellasjon fra representanten Torbjørn Hansen til nærings- og handelsministeren:

«NHOs konkurransevnebarometer for 2008 viser at Norge har tapt terreng i forhold til våre viktigste handelspartnere siden 2005. Norge gjør det blant annet dårligere på de områdene som Stortinget gjennom handlingsregelen har bestemt seg for å satse på, nemlig infrastruktur, forskning og utdanning samt vekstskapende skattelettelse. Direktør for næringspolitikk i NHO, Petter H. Brubakk, har i denne forbindelse uttalt: «Vi har ikke brukt de gode tidene, de fete årene, på å forberede oss på de dårlige.» I årets måling oppnår Norge ingen plasseringer blant de tre beste på noen politikkområder, og dårligst stilt er det på utdanning og kompetanse, der Norge er nest sist av de tolv rangerte landene.

Hva vil Regjeringen gjøre for å styrke rammebetingelsene til norske bedrifter slik at disse kan oppnå vekst, skape inntekter til fellesskapet og trygge arbeidsplasser også i vanskeligere tider?»

8. Referat

Presidenten: Følgende innkalte vararepresentanter har tatt sete:

For Akershus fylke: Hårek *Elvenes*

For Nordland fylke: Torill Ø. *Hanssen*

For Vestfold fylke: Jan Fredrik *Vogt*

Fra den møtende vararepresentant for Oppland fylke, Morten Ørsal *Johansen*, foreligger søknad om å bli fritatt for å møte i Stortinget under representanten Thore A. Nistads permisjon, fra og med 13. november til og med 20. november, av velferdsgrunner.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Andre vararepresentant for Oppland fylke, Hanne Maren *Blåfjell*, innkalles for å møte i permisjonstiden.
3. Hanne Maren *Blåfjell* innvelges i Lagtinget for den tid hun møter for representanten Thore A. Nistad.

Presidenten: Hanne Maren *Blåfjell* er til stede og vil ta sete.

Statsminister Jens Stoltenberg overbrakte 5 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Presidenten: Representanten Øyvind Korsberg vil fremsette et representantforslag.

Øyvind Korsberg (FrP) [10:02:54]: På vegne av representantene Siv Jensen, Jan Arild Ellingsen, Jørund

Rytman og meg selv vil jeg fremme forslag om tiltakspakke for å møte bemanningskrisen i politiet.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:03:15]

Interpellasjon fra representanten Erna Solberg til statsministeren:

«På mange områder ligger Norge i verdenstoppen når det gjelder ressursinnsats, målt i penger og antall ansatte. Det ble satt rekorder i ressursinnsats i skole- og sykehussektoren under den forrige regjeringen, og det settes nye under den nåværende. Likevel får vi ikke resultater som tilsvarende innsatsen. 22. mars 2000 uttalte statsministeren: «Står vi fast på gamle løsninger som ikke virker, da svekker vi tilliten til fellesskapsløsningene, da svekker vi velferden og øker ulikhetene.» Den statsministeren som da snakket om behovet for modernisering og et pragmatisk forhold til det private, leder nå en regjering som er opptatt av å bekjempe det private, og som bygger på at alle problemer kan løses med mer penger. Regjeringen har stoppet en rekke moderniseringsprosjekter, f.eks. rundt kommunestruktur og åpenhet om resultater. Etter tre år er det åpenbart at mer penger ikke er svaret på alle problemer i det offentlige.

Hvordan ser statsministeren på moderniseringsbehovet i dag?»

Erna Solberg (H) [10:04:49]: De neste ti årene vil i norsk økonomi være de ti årene vi forbereder oss på å kunne drive et samfunn effektivt, samtidig som vi skal forberede oss på en betydelig økt utgiftsstruktur, hva gjelder både antall personer og utgifter knyttet til den eldre befolkningen i Norge.

De neste tolv årene frem til 2020 er tidsrommet vi har for å sørge for et effektivt, godt drevet Norge som løser flere oppgaver med mer kvalitet, samtidig som det er rom for å løfte mer velferd. For meg er det vesentlig at politikken i dag bygger et samfunn som driver offentlige tjenester med best mulig kvalitet til lavest mulig kostnad, og ikke minst frigjør mer arbeidskraft til tjenester. For vi kommer til å trenge mer arbeidskraft – flere hender, både til sykehus og eldreomsorg – i årene som kommer.

Noe av det viktige for å få det til er alltid å ha en kritisk holdning til hvordan vi forvalter og bruker penger innenfor offentlig sektor. Hvis vi ikke gjør det, vil behovet for arbeidskraft og behovet for penger hentes ut fra privat sektor på en måte som undergraver den langsiktige velferden. Da er det det konkurranseutsatte næringslivet som må avgi arbeidskraft og skatte mer for å finansiere og løse de oppgavene vi alle ønsker skal løses fremover. Derfor er spørsmålet om hvordan vi forvalter de pengene vi tar inn, et vesentlig politisk spørsmål. Jeg tror også at det var derfor Stoltenberg I-regjeringens statsminister, Jens Stoltenberg,

var opptatt av at vi skulle modernisere Norge. Vi i Høyre synes at mye i det regjeringsgrunnlaget som Stoltenberg I-regjeringen hadde når det gjaldt modernisering, var viktig og nødvendig fremover. Men den største endringen vi har sett i løpet av de siste syv årene i norsk politikk, er statsminister Stoltenbergs manglende engasjement for det han syntes var det viktigste da han tiltrådte i 2000, nemlig å få endringer, modernisering og forbedret forvaltning av norske ressurser.

Det er altså slik at Norge ligger på verdenstoppen i ressursinnsats på mange områder. Det kan ikke bare forklares ved at vi har en desentralisert struktur. Vi gjør det innenfor skole – og det er bare USA som bruker mer penger på helsevesen, uten at vi skal ta det som eksempel. Selv om jeg ser at Bjarne Håkon Hanssen er på tur over for å lære av amerikansk helsevesen, er det likevel slik at vi er i toppen når det gjelder bruk av penger i helsevesenet, vi er i toppen når det gjelder bruk av penger på skole. Ja, vi er i toppen på mange områder – ikke unaturlig, fordi vi også er et rikt land – men vi kan ikke si at vi er i toppen med tanke på resultater fra de samme tjenestene når vi måler oss mot andre. På internasjonale rankinglister når vi nemlig ikke toppen når det gjelder resultater. Det gjelder verken helsevesen eller skole – og de fleste som har stått og ventet lenge på tog, vil si at vi heller ikke innenfor samferdselssektoren har nådd toppen med tanke på hva vi får ut av de midlene vi bruker der.

Denne regjeringen har etter min mening som minste felles multiplum, og kanskje som sin eneste hovedbegrunnelse, et ønske om å bruke mer penger i offentlig sektor. Derfor har den skrinlagt mange andre prosjekter knyttet til omstilling og omorganisering i Norge. Det er ikke fremtidsrettet. Derfor har Høyre sagt at på moderniseringsområdet, på satsing på forskning og utvikling, investering for fremtiden, har det med denne regjeringen vært tapte år i norsk politisk utvikling. Ja, vi har hatt tre tapte år og står i fare for å få fire tapte år i forhold til målet om at vi i 2020 kan møte utfordringene når det gjelder kvalitet i eldreomsorg og helsevesen.

Jeg har utfordret statsministeren nå for å få svar på hva man har som plan for nettopp å nå disse langsiktige målene. Hvilke tiltak skal Regjeringen nå sette i gang for å sørge for at vi forvalter ressursene bedre i offentlig sektor? La meg peke på fire hovedområder hvor det er nødvendig.

For det første er det nødvendig å lage en offentlig sektor hvor incentivene i den enkelte sektor, f.eks. i de foretaksøkonomiske helseforetakene, eller i skolene, er at det skal være lønnsomt og oppfattes som riktig, slik at det også er samfunnsøkonomisk lønnsomme investeringer.

Noe av det første denne regjeringen gjorde da den tiltrådte, var å reversere forslaget til den forrige regjeringen om å lage et nøytralt momssystem i statlig sektor, slik som vi har gjort det for kommunene. Hvorfor gjorde vi det? Vi gjorde det fordi det gjør at det som er samfunnsøkonomisk og bedriftsøkonomisk lønnsomt, blir det samme. Nå har altså nylig NHO Service offentliggjort en rapport, for de mener at det er 720 mill. kr Helse Sør-Øst-området kan spare på å konkurranseutsette. Men hvorfor stopper konkurranseutsettingen? Jo, helt enkelt fordi så lenge det er

25 pst. moms på disse tjenestene, er det bedriftsøkonomisk eller foretaksøkonomisk ulønnsomt for sykehus å sette enkelte av de ikke kjernerettede oppgavene ut på anbud, få andre til å løse det. Da blir det altså slik at man går motsatt vei. Vi har nå fått brev fra et firma i Nordland som klager over at Ullevål sykehus for øyeblikket diskuterer å ta vaskeritjenestene innomhus igjen – ikke fordi det er samfunnsøkonomisk lønnsomt, men fordi det er bedriftsøkonomisk lønnsomt på grunn av momssystemet. Det betyr at distriktsarbeidsplasser i Nordland skal nedlegges til fordel for at vi skal bygge opp plasser på Ring 3 i Oslo. Nei, det er ikke riktig moderniseringsprosess. Man kan si at det er byråkratisk eller teknisk å snakke om dette, men hvis vi ikke får de samme retningene, får de samfunnsøkonomiske motivene lik de bedriftsøkonomiske i offentlig sektor, ja, da går det galt – da bruker vi for mye ressurser, og vi bruker ikke skattebetalernes penger på en fornuftig måte.

Det andre punktet som er viktig, er at for å løfte kvalitet må vi gjøre det gjennom både å løfte kunnskapen i offentlig sektor om hvordan man driver godt og å løfte kvaliteten gjennom åpenhet om resultater. Jeg synes Regjeringen skulle ha igangsatt en gjennomgående åpenhetsreform og resultatorientert reform i offentlig sektor – igjen, ikke fordi det er det byråkratiserende, som kan være et viktig element, men fordi man skal lære noe av hverandre. Spekter har nylig offentliggjort undersøkelser som viser at sammenlignbare sykehus har nesten hundre prosent forskjell i kostnadsstrukturen. Fra min tid som kommunalminister vet jeg at innenfor samme kommune er det sykehjem som har 70–80 pst. forskjellig kostnadsstruktur, men de vet ikke hva de andre gjør – åpenheten er ikke god nok. Regjeringen har altså reversert åpenhet når det gjelder resultater innenfor skole, og den har ikke realisert det vi jobbet med, at vi skulle ha større åpenhet om resultater innenfor sykehus.

Det tredje punktet er å akseptere at vi trenger private islett og mangfold på mange sektorer hvor det offentlige driver, fordi det bidrar til mer innovasjon, det bidrar til mer nytutvikling i offentlig sektor. Det er slik at veldig mange nye og gode tilbud etableres først av ildsjeler som starter utenfor, og så adopterer offentlig sektor det etterpå. En av de mest sjokkerende uttalelser jeg tror Høyre-folk vet om, var Rita Otterviks uttalelse i valgkampen i 2003, da hun ble konfrontert med at folk som bodde på de to konkurranseutsatte sykehjemmene i Trondheim, opplevde det som bedre enn innenfor de offentlige tjenestene. De hadde altså den beste scoren i Trondheim av alle. Da svarte Rita Ottervik: Men det er ikke det som er poenget. – Jeg var og besøkte disse institusjonene både før og etter at de ble rekommunalisert. Da sa lederen av det rekommunaliserte, som kom fra kommunen: Vi har lært mye av driften til de private, for de driver på en annen måte, og nå adopterer vi de prinsippene inn i hele omsorgssektoren i Trondheim kommune.

Det er altså slik at innovasjon og nytenkning skjer mer utenfor offentlig sektor enn innenfor offentlig sektor, kanskje fordi de er flinkere til å desentralisere myndighet til dem som jobber der. Men det systematiske angrepet som har skjedd gjennom måten denne regjeringen driver på i

forhold til privat sektor, har bidratt til at mange tilbud som har vært bra for innbyggere, og gitt et bedre tilbud, faktisk har mistet drivkraften, og det betyr mindre innovasjon og nyskaping i forhold til offentlig sektor fremover.

Det fjerde er at denne regjeringen torpederte alt arbeidet som var startet knyttet til forvaltningsnivåer og strukturendringer i kommunesektoren. Det er ikke mulig i fremtiden å få et bedre barnevern, å få et bedre helsevesen, uten at vi også diskuterer kommunestruktur. Samhandlingsproblemer, barnevernsutfordringer, henger også sammen med måten kommunene er sammensatt på, og antallet kommuner vi har i Norge.

Arbeiderpartiet har tidligere vært medspiller med Høyre når vi har diskutert kommunestruktur. De var medspillere da Høyre ønsket å gi gulrøtter til kommuner, for når man hadde frivillighet som et prinsipp, ja så skulle man iallfall ha noe som gjorde at man fikk lyst til å få til noe på kommunestruktur. Der har Arbeiderpartiet sviktet – de har latt Senterpartiet ta hele kommunesektoren som gissel i denne perioden.

Statsminister Jens Stoltenberg [10:15:33]: Jeg er glad for at representanten Solberg er opptatt av kvaliteten i offentlig sektor. Det er – som hun sier – nødvendig med både mer penger og bedre penger for å sikre en sterk offentlig sektor. Det er en viktig bærebjelke i den norske modellen.

Det er derfor også viktig det som representanten sier i sin interpellasjon, at vår regjering har satt ny rekord «når det gjelder ressursinnsats, målt i penger og antall ansatte» i offentlig sektor. Det skyldes ikke minst et bevisst valg fra den sittende regjeringen: Vi har valgt bort store kutt i skattene og isteden prioritert den offentlige velferden. En sterk og god omsorgssektor, et godt helsevesen, gode og billige barnehageplasser, offentlige skoler av høy kvalitet og et utdanningssystem med tilbud til alle er de viktigste felles velferdsløsningene den norske modellen bygger på.

Vi har bygget opp et fellesskap gjennom en sterk og god offentlig sektor. Vi deler godene og sikrer stabile og forutsigbare rammevilkår for næringslivet. En god økonomisk politikk har gitt oss lav arbeidsløshet og høy sysselsetting. En sterk offentlig sektor gjør det mulig for fellesskapet å virkeliggjøre visjoner, ideer og solidaritet langt utover det den enkelte bedriften eller markedet kan klare alene. I de siste ukene har vi sett hvor viktig en sterk offentlig sektor er som stabilisator i urolige tider. Det er dette vår regjering vil bygge ut, fornye og forsterke når vi sier at vi vil kjempe for den norske modellen.

Vi som er offentlig sektors sterkeste forsvarere, må også være dens fremste kritikere og dens fremste fornyere. Derfor er mitt svar på representanten Solbergs spørsmål at jeg mener det samme nå om fornying av offentlig sektor som jeg mente i mars 2000. Står vi fast på gamle løsninger som ikke virker, da svekker vi tilliten til fellesskapsløsningene, da svekker vi velferden og øker ulikhetene.

Vi må hele tiden være opptatt av at offentlig sektor løser oppgavene riktig, og at den løser de riktige oppgavene. Nettopp derfor gjennomførte vår forrige regjering

en rekke reformer i offentlig sektor. Vi gjennomførte omfattende fornyelse av både politiet, Forsvaret og høyere utdanning.

Dette fornyelsesarbeidet følger vi nå videre opp. Den største og viktigste reformen i denne stortingsperioden er pensjonsreformen. Den andre svært omfattende velferdsreformen vi har satt i verk, og som er en oppfølging av hva også den forrige regjeringen arbeidet med, er Nav-reformen. Begge disse reformene er avgjørende for at vi skal kunne møte de store velferdsutfordringene vi står overfor i årene framover.

Det nye pensjonssystemet skal være bærekraftig økonomisk og sosialt, motivere til arbeid, ha en god fordelings- og likestillingsprofil og være enkelt og forståelig. Pensjonsreformen styrker arbeidslinjen og bekjemper fatigue ved at minstepensjonsfellen forsvinner. Den styrker arbeidslivet, fordi den fremmer tilgang på arbeidskraft. Pensjonsreformen er moderne og i takt med tiden, fordi den øker mulighetene for å kombinere arbeid og pensjon.

Nav-reformen er også en svært viktig reform. Som fellesskap kan vi ikke leve med at 700 000 mennesker i arbeidsfør alder er utenfor arbeidslivet. Å få flere ut i aktivitet er avgjørende for den enkeltes velferd og viktig for samfunnet. Nav-etaten forvalter en tredjedel av statsbudsjettet gjennom ordninger som arbeidsledighetstrygd, økonomisk sosialhjelp, attføring, pensjon, barnetrygd og kontantstøtte. Når vi legger om gjennom denne reformen, snakker vi om en av de største forvaltningsreformer i nyere tid.

Det handler om grunnleggende og kompliserte reformer, som lar seg gjennomføre nettopp fordi vi jobber innenfor rammen av den norske modellen, i god dialog med de ansatte.

Forandrings- og fornyelsesarbeidet dreier seg både om strukturer og om innhold. Gjennom de siste tiårene har det i hovedsak handlet om struktur. Det gjelder f.eks. de store omleggingene av statlige selskaper som NSB, Posten, Jernbaneverket og Vegvesenet. Det gjelder helsevesenet, med fastlegereformen, og hele sykehusreformen, og det gjelder skolen – 13-årig skolegang og skolestart for 6-åringer. Dette har vært store og viktige strukturreformer. I årene som kommer, tror jeg hovedretningen for fornyelsesarbeidet mer vil handle om innholdet i strukturene.

La meg snakke om to nye reformer der fornyelsen av innholdet blir viktig. Vi har lagt fram en egen stortingsmelding om kvalitet i skolen. Vi øker innsatsen i skolen – vi øker innsatsen i den tidlige skolegangen, og vi øker timetallet i norsk, matematikk og engelsk på barnetrinnet. Vi forsterker opplæringen i lesing og regning, og vi innfører kartleggingsprøver i lesing og regning på flere trinn i barneskolen. Gode lærere er kanskje det viktigste kriteriet for en god skole, med kvalitet og disiplin. Derfor etablerer vi et varig system for videreutdanning av lærere. Vi har også varslet en egen skolelederutdanning, et nasjonalt utdanningstilbud for rektorer.

Regjeringen har forbedret og videreutviklet de nasjonale prøvene og andre prøver. Resultatene av prøvene blir på en god og konstruktiv måte brukt til kvalitetsutvikling. Det er også fornyelse av offentlig sektor.

Regjeringen er for åpenhet om kvaliteten i skolen, men mener samtidig at resultatene må brukes slik at de ikke kommer i konflikt med personvernet. Derfor publiserer vi resultatene som gjennomsnitt og standardavvik. Slik unngår vi at prøvene utløser sterk motstand blant lærere og elever. Slik unngår vi også at prøvene blir manipulert ved at de svakeste elevene blir fritatt, for at de ikke skal ødelegge for skolen. De nasjonale prøvene vil bli opprettholdt. De virker, og de skal brukes til å bedre kvaliteten på undervisningen.

Den viktigste innholdsreformen vi nå står overfor, er samhandlingsreformen i helsevesenet. Som jeg alt har nevnt, har vi gjennomført omfattende reformer av strukturen i helsevesenet. Alle har fått sin egen fastlege. Sykehusene er overført til staten og er betydelig bygget ut og forsterket gjennom de siste årene. Nå er tiden kommet til å se nærmere på innholdet i tjenestene og på samspillet mellom dem. Dette må vi gjøre fordi det er i tråd med det jeg sa innledningsvis: Vi må forsikre oss om at offentlige tjenester både holder høy kvalitet og møter de behovene som til enhver tid er i befolkningen. Også behovet for helsetjenester endrer seg – fordi befolkningen endrer seg, fordi teknologien endrer seg, fordi medisin og kunnskap endrer seg, men også fordi kravene til oppfølging, kvalitet og service endrer seg.

Myndighetene vil gi enda flere enda bedre behandling. Det må vi gjøre gjennom bl.a. en samhandlingsreform. Men det forutsetter at vi bruker ressursene på en riktig måte og på de riktige områdene. Det krever kontinuerlig fornyelse og omstilling. Derfor har Regjeringen satt i gang en samhandlingsreform i helsevesenet. Vi vil gå igjennom bruken av de milliardene vi bruker årlig på helse- og omsorgstjenester. Vår oppfatning er at vi bruker mange av disse kronene feil. Vi får ikke nok helse igjen for hver krone.

Vi har et godt helse- og omsorgstjenestetilbud i Norge. For flertallet av brukerne fungerer det godt. Det gjøres en stor innsats hver eneste dag av tusenvis av ansatte, men vi kan bli enda bedre. Det kan vi først og fremst bli ved at alle institusjonene, alle de ulike delene av denne sektoren og alle nivåene i behandlingkjeden samarbeider bedre enn de gjør i dag. De må samhandle til beste for pasienten, og de må gjøre det fordi vi har et system og en struktur som legger til rette for det. I dag skjer mye av den gode samhandlingen *på tross av* systemet. Vi må sørge for at det i framtiden skjer *på grunn av* systemet. Da vil det også bli enda bedre og enda mer samhandling til beste for pasienten.

Til neste år vil Stortinget bevilge mer enn 200 milliarder kr til helse og omsorg. Noen vil sikkert komme med forslag om 1, 2 eller 3 ekstra milliarder, men min påstand er at kvaliteten på norske sykehus ikke avhenger av de to siste milliardene; den avhenger først og fremst av de 200 første – hvis vi bruker dem på riktig måte. Derfor vil Regjeringen i april 2009 legge fram samhandlingsreformen som skal gi pasientene og brukerne et bedre og mer helhetlig helse- og omsorgstilbud. Da vil vi legge fram et forslag til et nytt økonomisk og juridisk system som skal sørge for at kommuner og sykehus velger samhandling til

beste for pasienten. De skal velge samhandling på grunn av, ikke på tross av systemet. Denne reformen vil handle om både finansiering, lovverk, IKT og IKT-løsninger, og den er helt nødvendig. Den berører hele behandlingskjeden – fra kommunene til fylkene til staten, fra fastlege til sykehus.

Som jeg har slått fast, er fornyelse og modernisering av offentlig sektor ett av de aller viktigste spørsmålene for vår regjering. Offentlig sektor må alltid utvikle seg, fordi befolkningen og behovene utvikler seg. Offentlig sektor må alltid vise evne til å endre seg, fordi kravene fra brukerne endrer seg. En sterk offentlig sektor er en av bærebjelkene i den norske modellen. Derfor må offentlig sektor styrkes, ikke svekkes. Det gjør vi ved å sikre at den får de ressursene den trenger. Derfor vil det være uansvarlig å kutte skattene til de aller rikeste. Derfor vil det også være uforsvarlig ikke å fornye og forbedre offentlig sektor.

Erna Solberg (H) [10:25:16]: La meg takke statsministeren for svaret, som nok gav meg grunn til uro – ikke når det gjelder de enkeltsakene som statsministeren snakket om, men når det gjelder det han ikke ville snakke om.

Vi er enige i at både pensjonsreformen og Nav-reformen er viktige reformer for fremtiden, men det er ikke i seg selv moderniseringsarbeid av den typen som bl.a. løfter det at vi ligger på toppen når det gjelder ressursbruken, uten å være på toppen når det gjelder resultatene. Det er litt mer dag-til-dag-arbeid, der vi sørger for at vi får ting til å henge sammen, der vi sørger for at man har åpenhet og kunnskap om kvalitet og om hvordan noen oppnår bedre kvalitet, der vi sørger for at motivene som den enkelte leder av en offentlig institusjon har, blir samfunnsøkonomisk riktige motiver og ikke gale i forhold til dette, og der vi selvfølgelig må ha en betydelig grad av åpenhet.

Da har jeg lyst til å si én ting. Noe av dobbeltmoralen er, synes vi, at det er helt greit at vi rangerer skolene etter hvor dårlig arbeidsmiljø eller hvor store mobbeproblemer de måtte ha, men ikke etter hvordan og i hvilken grad de klarer å nå hovedoppgaven sin, kunnskapsformidlingen i Norge. Men det er spesielt når en minister i denne regjeringen, som har vært imot åpenhet med hensyn til skole-resultater, ikke har noen problemer med å henge ut den skolen som av elevene er vurdert som den med størst mobbeproblemer, og rose den skolen som har minst. Skal man ha åpenhet om resultater, må man min santen klare å ha åpenhet om alle resultatene, ikke bare om noen av dem.

Jeg har lyst til å utfordre statsministeren på noen konkrete spørsmål. Synes f.eks. statsministeren det er greit at Ullevål sykehus synes at de skal ta inn igjen vasketjenester fordi de kan tjene litt penger på det, til tross for at den eneste grunnen til at de tjener penger, er at når de kjøper fra private, er tjenesten belagt med moms? Eller vil statsministeren nå revurdere sin holdning til at vi må ha et nøytralt momssystem i staten som gjør at man får brukt pengene på en mest mulig fornuftig måte?

Det andre punktet er om statsministeren ser at skal målene med samhandlingsreformen nås, er det oppbygging, ikke minst i den kommunale helsetjenesten, som er vik-

tig. Skal en nå samhandlingsløsningene, må en gjøre noe med kommunestrukturen. Da er spørsmålet: Er det slik at statsministeren synes det er greit at denne regjeringen har lagt lokk på, tatt vekk alle gulrøttene for, at det skal skje frivillige kommunesammenslutninger i dette landet, eller ønsker Regjeringen – og ønsker statsministeren – en fornyet debatt om hvordan vi kan få til en bedre og en bedre fungerende kommunestruktur fremover?

Det siste spørsmålet: Vil Regjeringen ta initiativ til en åpenhet om kvaliteten i helsetjenesten som gjør at alle kan sammenligne resultater?

Statsminister Jens Stoltenberg [10:28:43]: Først vil jeg gjerne understreke at det representanten Solberg tar opp, er veldig viktige spørsmål. Spesielt for alle oss som er opptatt av en stor og sterk offentlig sektor, er det å fornye den nøkkelen. Det tror jeg representanten Solberg og jeg er enige om.

Så er spørsmålet: Hva er de viktige fornyingstiltakene? Der er det heldigvis enighet om en del viktige ting. Det er f.eks. enighet om de store reformene, som Nav-reformen og pensjonsreformen. Det er de største og mest virkningsfulle fornyelsesreformer vi har hatt på veldig mange år. Så handler også fornyelsesarbeid om summen av veldig mange andre små beslutninger, som til sammen er avgjørende for om vi har en god og velfungerende offentlig sektor. Der tror jeg det er enighet om del ting, og så er det uenighet, fordi vi har ulike vurderinger av andre ting.

Jeg skal kommentere noen av enkeltspørsmålene, men vil bare si at jeg tror at hvis en skal lete etter noen – hva skal jeg si – mer grunnleggende skillelinjer, tror jeg det er knyttet til to ting. Det ene er at selv om vi er enige om mange temaer, tror jeg nok at denne regjeringen vektlegger betydningen av dialog med de ansatte som avgjørende i fornyelsesarbeidet. Det er lettere og viktigere å få til fornyelse i dialog med ansatte enn i konfrontasjon med ansatte. Det andre er at jeg mener det er lettere å få til fornyelse i en sektor som er velfinansiert, enn i en sektor som er underfinansiert.

Det er simpelthen lettere å få til omstilling dersom man også er villig til å finansiere opp sektorene. En sektor som ser at det er lite penger, vil lett bli stiv, og folk vil forsvare alt det de har, og være lite villige til å gå inn i endring.

Men så til de konkrete tingene. Når det gjelder åpenhet om helsetjenester, vet jeg ikke nøyaktig hva representanten Solberg sikter til. Men det jeg vet, er at vi nå har fremmet for Stortinget et forslag som skal gjøre det lettere å utarbeide statistikk og måle resultater, det handler om personidentifiserbart pasientregister. Hele hensikten med det er nettopp å få fram bedre kvalitetsmål, å kunne måle kvaliteten av helsetjenester. Det er alt for dårlig i dag og kan bli bedre. Vi er i hvert fall enige om intensjonen og retningen på det, så er det helt sikkert mange enkeltteknikaliteter som kan diskuteres.

Det andre var Ullevål sykehus. Vi har en momskompensasjonsordning. Det er helseforetakene selv som avgjør, og jeg mener at vi har en kompensasjonsordning som nettopp bidrar til at man skal kunne velge det ene eller det

andre – om de ønsker rengjøring i egen regi eller i annens regi, avgjør de selv.

Når det gjelder skoleresultater, er det noe av det samme som med helseresultater. De nasjonale prøvene har kommet for å bli. Vi har styrket bruken av kartleggingsprøver, vi har nasjonale prøver. Vi har gjort det i bedre dialog med lærernes og elevenes organisasjoner. Derfor fungerer de prøvene bedre nå enn under den forrige regjeringen, da det var stor konfrontasjon, boikott og prøvene ikke fungerte. De er ikke hemmeligholdt, men vi har valgt en offentliggjøring på kommunenivå, og så får de som ønsker det, tilgang til skoletall.

Tore Hagebakken (A) [10:32:09]: Arbeiderpartiet er sterkt opptatt av kvalitet og fornying av offentlig sektor til beste for oss alle – i kommunene, i fylkeskommunene og i staten, i by og i bygd. Partiene på høyresida forsøker å etterlate et inntrykk av at partiene på venstresida ikke er opptatt av fornying. Det er alt annet enn riktig. Statsministeren har gjennom sitt innlegg igjen beskrevet hvordan Regjeringa også i så måte går offensivt til verks. Men partiene på venstresida er i større grad enn partiene på høyresida opptatt av god dialog med de ansatte og deres organisasjoner når vi skal fornye offentlig sektor, akkurat som statsministeren sa.

En viktig forskjell på vår fornyelse og høyresidas fornyelse er at vi ønsker å bygge sterke fellesskapsløsninger, mens høyresidas fokus ofte er konkurranseutsetting og privatisering, om det så betyr mer byråkrati og dertil økte kostnader. Et godt eksempel på fornyelse i kommunesektoren er det såkalte kvalitetskommuneprogrammet. Programmet er et treparts samarbeid mellom staten, KS og arbeidstakerorganisasjonene. Økt kvalitet og effektivitet i det kommunale tjenestetilbudet er målet med samarbeidet. Innbyggerne skal merke forbedring, og det er et særskilt mål å redusere sykefraværet i kommunesektoren. Målsettingen er at om lag halvparten av landets kommuner skal delta i dette programmet. Et godt eksempel fra programmet er Bodø kommune, som på to år har fått ned sykefraværet i kommunen med 30 pst. En årsak som trekkes fram, er at kommunen fokuserer mye på å fremme godt arbeidsmiljø.

Arbeid med fornying av offentlig sektor foregår kontinuerlig. For virkelig å få til gode og smarte løsninger er vi avhengige av å ha et lovverk som skaper et trygt arbeidsmiljø, og av dialog og samarbeid med de ansatte i staten og i kommunesektoren. Stortingets rolle er bl.a. å sørge for at lovverket fremmer et inkluderende arbeidsliv, og ikke en arbeidsmiljølov som støter folk ut, og som gjør f.eks. ansettelsesforholdet mer usikkert for den enkelte arbeidstaker. Her er det forskjell på politikken til den sittende regjeringa og den forrige regjeringa.

Kommunen er den viktigste leverandøren av velferd til befolkningen, enten det er snakk om barnehager, omsorg, skole m.m. Vår regjering spiller på lag med kommunene fordi innbyggerne i alle kommuner fortjener det. Da Høyre styrte Kommunaldepartementet i forrige periode, var sektoren mer preget av fortvilelse enn av fornyelse. Verre hadde det vært om den forrige regjering ikke

hadde måttet inngå budsjettavtaler med partier som ville mer.

Fortsatt er det utfordringer, men ingen kan påstå annet enn at kommuneøkonomien er betydelig styrket under den rød-grønne regjeringa. Samtidig har vi gitt mange kommuner nye muligheter til å bedre og fornye tjenestetilbudet gjennom økt skatteutjevning og ulike tilskuddordninger, som møter ulike utfordringer som landets kommuner har. Ny og bedre fordeling for at landets kommuner skal få større likhet når det gjelder forutsetningene for å gi sine innbyggere et godt tjenestetilbud, er i høy grad også en fornyelse – men en fornyelse som Erna Solbergs Høyre er imot, ofte sterkt imot.

Interpellanten hevder at den sittende regjering har stanset en rekke moderniseringsprosjekter, eksempelvis rundt kommunestruktur. Arbeiderpartiet er positiv til at kommuner slår seg sammen, men jeg trodde vi var enige med Høyre om at sammenslåingen av kommuner skal skje gjennom frivillighet. Nå registrerer jeg at Høyres nestleder, Erling Lae, tar til orde for stortilt bruk av tvang. Det er kanskje en tilnærming til lokaldemokrativerstingen Fremskrittspartiet.

Jeg tror i sin alminnelighet mer på å stimulere enn å tvinge for å oppnå gode resultater i alle former for fornyelsesarbeid. Det er bra at også Høyre har fokus på forbedringer og fornyelse. Men det som er moderne for Høyre, er ikke nødvendigvis særlig moderne i våre og andres øyne, og behøver slett ikke å representere fornyelse. Snarere tvert imot kan Høyres løsninger av og til minne om gammeldagse ideer som vi på ingen måte ser behovet for å gjenbruke.

Nå som før, er velfungerende fellesskapsløsninger den beste garantien for at alle får sin del av velferden og forbedringene, sin del av mulighetene. Skal vi klare det, må vi hele tida være kritiske og gjøre ting smartere og enda bedre, akkurat som statsministeren sa, og framfor alt, som statsministeren er med på å sørge for skjer.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [10:37:17]: Det er liten tvil om at offentlig sektor har en iboende kraft i å vokse på egen hånd. Det er derfor helt avgjørende at vi politikere også bruker budsjettpolitikken aktivt til å begrense veksten i offentlig byråkrati og administrasjon. Dessverre opplever vi at det motsatte er tilfellet. I statsbudsjettene som denne regjeringen har fremmet for Stortinget, økes uten unntak kostnadene til administrasjon i offentlig sektor. Det er en utgiftsvekst som går langt utover lønns- og prisvekst. Utgiftsveksten i offentlig sektor er formidabel. Bare i år vil staten øke antall ansatte med 4 700 personer. Og bare som en kuriositet: For å drifte regjeringsapparatet er det til neste år satt av 6,4 milliarder kr, en økning på 1,1 milliarder kr fra i år.

I statsbudsjettene begrunnes gjerne utgiftsveksten med kostnader knyttet til effektiviseringstiltak i etater, tilsyn og direktorater. Slike tiltak er det helt sikkert behov for, men til tross for alle de gode intensjonene fører det ikke til at antall ansatte reduseres. Man introduserer nye dataløsninger og overfører stadig mer arbeid til hver enkelt innbygger ved bruk av e-post, Internett eller stille aksept. Til tross for

dette øker antall ansatte i offentlig administrasjon. Dette er ikke en fornuftig bruk av samfunnets ressurser, men en trend alle partiene – inkludert Fremskrittspartiet – har et ansvar for å snu.

I private bedrifter er det et konstant fokus på å holde faste kostnader på et minimum, noe som gjør bedriften mer effektiv og rasjonell, bedriften tjener mer penger og lønnen til hver enkelt blir høyere. Slike incentiver mangler i offentlig sektor. Mens ansatte i privat sektor har som utgangspunkt å tjene penger for å styrke bedriftens bunnlinje, har offentlige etater det motsatte utgangspunktet.

Offentlige etater skal bruke opp sine årlige bevilgninger og blir ofte belønnet med enda høyere bevilgninger dersom dette målet nås. I offentlig administrasjon får ansatte tilnærmet like lønnsøkninger basert på statens lønnsregulativ. Dette betyr at spisskompetanse sjelden belønnes, kreativitet og selvstendig initiativ får dårlig grobunn, eksterne kontaktnett blir ikke verdsatt, samtidig som den enkelte ikke har noen finansielle incentiver til å foreslå konkrete besparelser i instansen. I et slikt system er det vi politikere som må være vaktbikkjene og hele tiden fokusere på kostnadseffektivitet og kontinuerlig minne hverandre om at det er våre velgeres lønnsinntekter vi disponerer over statsbudsjettet.

Delmålet i enhver omstillings- og reformprosess må være at behovet for offentlige overføringer reduseres. Dersom ikke det målet nås, har ikke prosessen vært vellykket. Videre må vi hele tiden stille oss spørsmålet om hvorvidt oppgavene som utføres, er en oppgave som det offentlige bør beskjefte seg med, eller om oppgavene trengs å gjøres overhodet.

I min tid som byråkrat sluttet jeg aldri å forbause meg over hvor mye tid vi alle brukte til å informere hverandre. Ikke minst var det mange som hadde en særlig forkjærlighet for såkalte styringsverktøy, virksomhetsplanlegging, aktivitetskalendere og ikke minst skriving av interne notater. Vi informerte hverandre over halve uken.

Et sentralt element i å oppnå besparelser i offentlig sektor må være å åpne for større fleksibilitet i lønnsfastsettelsen. Det er jo underlig at det er først når man kommer opp på toppledernivå prestasjonslønn er innført, og da gjennom personlige lønnsavtaler. Dersom også førstekonsulenten eller rådgiveren hadde opplevd at det var en klar sammenheng mellom lønn og prestasjon, ville effektiviteten, resultatene og viljen til å stå på ha gjenspeilet dette, og behovet for antall ansatte redusert. Men i dagens system finnes det dessverre ingen slike incentiver. Selv ikke i de tilfeller hvor ansatte faktisk blir overflødig, blir arbeidskraften frigjort. I slike tilfeller inntreer den statlige ventelønnsordningen.

Vi må komme oss bort fra myten om at ansettelse i offentlig sektor skal vare livet ut. Det er faktisk ikke hjerterrått om også ansatte i offentlig administrasjon blir overflødig. Det er nettopp en slik fleksibilitet med arbeidskraft hele økonomien er avhengig av. Når en privatbedrift velger å nedbemanne, betyr ikke det at de som må forlate bedriften, er udugelige. Nei, de er ikke udugelige, de er overflødig. Bedriften klarer seg med færre ansatte for å produsere de enhetene kundene vil ha, og til den prisen

de er villige til å betale. Det bør være mulig å tenke på samme måten i offentlig administrasjon og uten at staten stakkarsliggjør de overflødig og gir dem ventelønn – noe som indirekte forteller disse arbeidstakerne at de ikke er i stand til å ivareta sine egne interesser.

Avslutningsvis: Kulturminister Trond Giske uttalte i Aftenposten 15. oktober at Regjeringen «bør avvikle eller slå sammen en del statlige støtteordninger». Han sier videre at problemet er at «vi lager nye ordninger som krever byråkrati og administrasjon». Det er usedvanlig kloke ord fra en sosialdemokrat. Problemet er imidlertid at verken Giske eller Regjeringen makter eller ønsker å gjøre noe med problemet.

Mitt spørsmål til statsministeren er om han er enig med sin kulturminister, Giske, i dette.

Inge Lønning (H) [10:42:37]: De som har en lang hukkommelse, vil huske tilbake til første gang Jens Stoltenberg presenterte seg for Stortinget med en regjeringserklæring. Den regjeringserklæringen hadde ett eneste tema fra begynnelse til slutt, og det het: forandre for å fornye.

Det ble ikke noen ubetinget suksess. Regjeringens levetid ble kort, og Arbeiderpartiet gjorde ikke noen kjempesuksess ved valget, som kjent. For å bøte på det inngikk man langtidsavtale med LO, som overtok den lange valgkampen. Det øverste punktet i sponsoravtalen mellom Arbeiderpartiet og LO het åpenbart ikke forandring i offentlig sektor – det er et understatement.

Derfor er det ingen tilfeldighet at det som har preget denne regjeringens arbeid når det gjelder offentlig sektor, er status quo – minst mulig endring og størst mulig økning i volum. Derfor har denne regjering enda mer enn tidligere regjeringer vennet seg til å svare på all kritikk og alle påpekninger om mangler ved å si: Ingen tidligere regjering har brukt så mye penger – det være seg på skolen, det være seg på helsestellet, det være seg på samferdsel.

Det er selvfølgelig riktig, på samme måten som det har vært riktig når alle tidligere regjeringer har sagt det samme. Problemet er jo bare at politikk ikke består i en konkurranse om hvem som kan bruke mest penger. Hvis politikk skal ha noen mening, må det bestå i å bruke pengene på bedre måter enn før. På det området har denne regjering svært lite å vise til.

Statsministeren brukte ganske mye av sin tid på å snakke om samhandlingsreformen, som han sa at denne regjering har satt i gang. Ja, hittil er det jo ingenting annet enn ordet som er satt i gang, og ingen har sett snurten til innholdet. Honnørordet «samhandling» kan selvfølgelig alle bruke med begeistring, på samme måten som man kan heise vimpler i flaggstangen, men det blir ikke mye forandring av det.

Denne regjeringen har brukt tre av sine fire år på å foreta seg absolutt ingenting når det gjelder sykehusvesenet i dette landet, til tross for at utredningen om samhandling forelå. Til og med ferdig høringsprosess forelå den dag denne regjeringen tiltrådte. I tre år har man ikke tatt i den med en finger! Så merker man at valget nærmer seg, og så tildeler man Bjarne Håkon Hanssen et årsvikariat i departementet. Han forteller at han skal bruke tre fjerde-

delers av det året på å rådføre seg med eksperter – om det som forelå ferdig utredet.

Sannheten er jo at hvis det kommer noe ut av det arbeidet, vil det tidligst kunne forelegges Stortinget i form av et reformforslag i midten av neste stortingsperiode. Det vil være helt utenkelig at denne regjering i løpet av to måneder skal kunne legge frem en reformsak som Stortinget skal kunne behandle i innværende stortingsperiode.

Det som har skjedd i helsevesenet under denne regjeringen, er at man i løpet av de siste seks år – da er også to år av forrige regjeringsperiode med – har klart å doble utgiftene til norsk sykehusvesen. Det er ganske sterkt i løpet av seks år! Samtidig viser de nyeste europeiske sammenligningene at Norge kommer på henholdsvis 16.- og 18.-plass når det gjelder evnen til å få resultater ut av ressursbruken i nettopp helsevesenet. Under denne regjering har pasientkøene økt med 45 000 i løpet av de tre årene som er gått – altså i snitt 15 000 pr. år. Samtidig har andelen private helseforsikringer gått rett til værs i galopperende tempo, dvs.: Vi er på vei inn i et klassedelt helsevesen, der de som har gode arbeidsgivere eller en fet lommebok, er i stand til å kjøpe seg ut av køen, mens alle de andre må bli stående der.

Sannheten er at denne regjering har lagt til side alle ambisjoner når det gjelder å forandre offentlig sektor. Og hvis samhandlingsreformen noensinne skal ha utsikt til å føre noe sted hen, må man i hvert fall ta konsekvensen og løfte ambisjonsnivået når det gjelder å skaffe seg en kommunestruktur som vil være bærekraftig nok til å overta de oppgavene som da må overtas.

Inge Ryan (SV) [10:48:15]: Jeg synes det er en veldig viktig debatt representanten Erna Solberg drar opp, av to grunner. For det første får vi diskutert litt ideologi i stortingssalen, for det er ingen tvil om at vi nå får se forskjellen mellom høyresida, som ønsker å bygge ned offentlig sektor og privatisere det norske samfunnet, og oss på den andre sida, som ønsker en sterk offentlig sektor. Vi mener at en sterk offentlig sektor er en av de store kvalitetene i det norske samfunnet, som gjør at vi gang på gang blir kåret til om ikke verdens beste så i hvert fall verdens nest beste land å bo i på de ulike målingene som blir gjort. Det er nettopp fordi en sterk offentlig sektor handler om stabilitet, som statsministeren var inne på. Nettopp i disse tider får vi støtte fra uventet hold ved at også land som tidligere ikke har vært så opptatt av dette, nå ønsker en sterkere offentlig sektor. For det andre handler det om det fellesskapet som alle kan benytte seg av. Altså: Det er et område der det er plass til alle. At vi har en sterk offentlig sektor som favner hele den norske befolkningen, er antakelig den største kvaliteten vi har i det norske samfunnet. Derfor er den ideologiske debatten om vi vil ha en sterk offentlig sektor, eller om vi vil bygge den ned og privatisere, en veldig viktig debatt. Jeg er veldig glad for at statsministeren var såpass tydelig på at han og Regjeringa ønsker å videreutvikle den offentlige sektoren og ikke bygge den ned.

Høyresida mener jo – Viktor Norman var eksponenten for det – at markedet skulle inn og ordne opp i offentlig

sektor. Markedet kan være bra til sitt bruk, men det er ikke det samme å drive med salg av pølser som det er å tilby barnevernstjenester. Markedet er ikke nødvendigvis egnet når det gjelder barnevern. Markedet er egnet når 7-Eleven og Narvesen driver med salg av pølser, men ikke på de områdene som er viktige i det norske samfunnet, og som gjelder tjenester vi tilbyr i den offentlige sektor.

Jeg har vært ordfører i en liten kommune, Namsskogan. Der fantes det ikke noe marked med tanke på ulike tilbud. Der var folk helt avhengig av en solid kommune som tilbød tjenester. Marked var ikke noe tema der. Slik er det i store deler av Norge. Det er mulig at det kan finnes et marked i Oslo som kan fungere på noen av de områdene. Men i store deler av landet finnes ikke det markedet. Så man må på en måte forholde seg til at man er en nasjon, og ikke snakke om den byen der nasjonalforsamlingen tilfeldigvis befinner seg.

Så vil jeg snakke om lønnsomhetsbegrepet. Hva er lønnsomt? Jeg tror at vi har en altfor snever tilnærming til lønnsomhetsbegrepet. Hvis vi går inn i en vanlig norsk kommune, kan vi definere skolen som ulønnsomt, Posten som ulønnsomt, sykehjemmet som ulønnsomt. Det meste i en kommune er ulønnsomt. Men det er klart at kommunen som helhet er lønnsom. En slik bit-for-bit-tenking må vi som politikere ta et oppgjør med, for da blir store deler av Norge til slutt ulønnsomt. At vi har en offentlig sektor, er overhodet ikke ulønnsomt. Det er en meget lønnsom virksomhet som er med på å holde det norske velferdssamfunnet sammen på en god måte. Jeg mener det er organisert veldig bra i dag.

Det betyr ikke at det ikke er behov for modernisering. Men modernisering handler ikke om å rive. Jeg mener høyresida i Norge er altfor opptatt av å rive, ikke av å modernisere. Hvis jeg skal modernisere huset mitt eller hytta mi, er ikke riving det første jeg tenker på. Da tar man de bitene i huset som ikke er bra, og så skifter man dem ut. Det er min måte å modernisere på. Det er nettopp det denne regjeringa gjør. Man går inn i områder som ikke fungerer, eksempelvis sykehus, som statsministeren var inne på, og Nav-reformen. Jeg har sjøl jobbet på et arbeidskontor i en del år. Et av de problemene vi så der, var nettopp at sosialkontoret fungerte bra, trygdekontoret fungerte bra, arbeidskontoret fungerte bra, men det fantes ingen samhandling, og brukerne falt ofte mellom to stoler. Derfor er man nødt til å få til en reform hvor man sørger for at dette smelter sammen, slik at innbyggerne møter én dør og får en både raskere og bedre behandling når de har utfordringer som disse etatene kan løse. Det er vi i gang med, men det er veldig krevende. Det å få tre slike virksomheter til å smelte sammen til én, er krevende. Det jobbes intenst med det, og jeg tror at det er noe av det vi kommer til å lykkes med. På det området virker det heldigvis som om det også er et klart flertall i Stortinget for å få det til. Det er bra!

Som sagt, til slutt: Denne regjeringa driver kontinuerlig med modernisering av offentlig sektor, men vi driver ikke med riving. Og det er forskjellen på høyresida og disse tre partiene.

Kjell Arvid Svendsen (KrF) [10:53:33]: I Kristelig Folkeparti er vi opptatt av gode fellesskapsløsninger – effektive og moderne – men det er viktig å huske på at ikke alt som teller, kan telles. Kvaliteten på tjenestene og graden av omsorg er eksempler på det.

Kristelig Folkeparti ønsker et samfunn hvor konkurranse og økonomi er virkemidler, ikke målet. Representanten Erna Solberg nevnte i sin interpellasjon at Regjeringen «er opptatt av å bekjempe det private». Når vi snakker om det private, må vi være oppmerksom på at det finnes et skille mellom de private, kommersielle aktørene og de frivillige og ideelle aktørene.

Jeg vil i dette korte innlegget bare løfte fram situasjonen til de ideelle aktørene som tilbyr helse- og omsorgstjenester. Disse tilbudene er viktige supplement og korrektiv til den offentlige helse- og sosialtjenesten. Interpellanten er opptatt av effektiv ressursutnyttelse og modernisering. Etter over tre år med de rød-grønne i regjering har det blitt tydelig for Kristelig Folkeparti at Regjeringens syn på denne frivillige delen av det private er et av de områdene i offentlig sektor som er modent for modernisering. Tilbudet til tusenvis av rusmiddelmissbrukere, barnevernsbarn og eldre er nemlig i fare på grunn av Regjeringens anbudspolitikk.

Samtidig legges stadig flere rus-, omsorgs-, barneverns- og rehabiliteringsplasser ut på anbud. Det er noe uforståelig at nettopp denne regjeringen velger å kjøre så knallhardt på konkurranseutsetting. Regjeringen går lenger enn den må for å tilfredsstille EU og markedskreftene. EØS-avtalen åpner jo for at ideelle organisasjoner som driver helse- og omsorgstjenester uten kommersielle formål, kan unntas fra anbud.

I denne sektoren er det mange ideelle tjenestetilbydere som ikke driver for å tjene penger, men for å tjene andre. De frivillige organisasjonene er bærere av viktig kompetanse som er bygd opp over lang tid. Historisk var det mange av disse organisasjonene som startet med ulike hjelpetilbud lenge før det offentlige tok noe ansvar. Organisasjonene har vanskeligheter med å konkurrere med store, statlige kommersielle aktører. Mange ideelle virksomheter opplever også at det kjøres anbudsrunder dem imellom, selv om EØS-regelverket ikke krever en slik praksis. Dette skaper unødige konkurranseforhold mellom aktører som i mange tilfeller heller ønsker å utfylle hverandre og dele gode erfaringer. Resultatene kan bli at de ideelle organisasjonene må legge ned sine tilbud. Flere rusinstitusjoner, drevet av frivillige organisasjoner i Helse Sør-Øst, har mistet driftsavtalene sine etter anbudsrunder. Realiteten i rusomsorgen blir dermed lange køer til statlige tilbud, mens det er ledig kapasitet i ideelle institusjoner. Det virker nesten som om Regjeringen synes det er bedre at folk står i en statlig kø enn at de får tilbud fra en ideell institusjon.

Kristelig Folkeparti har fremmet forslag i Stortinget om at frivillige organisasjoner som yter helse- og sosialtjenester, blir unntatt fra anbudskravet. Jeg håper statsministeren etter denne debatten blir inspirert til å modernisere sin egen regjeringens syn på frivillige og ideelle aktørers betydning i samfunnet, og at han sørger for at systemet

vi har, gir mulighet til å være et viktig supplement til det offentlige.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:57:26]: Et samfunn må hele tiden fornye seg. Vi må se om vi kan løse utfordringene bedre i dag enn det vi gjorde i går. Det er det vel ingen politisk uenighet om. Men dagens debatt viser at det er ganske klare politiske skillelinjer for hvordan vi skal klare å løse utfordringene bedre i morgen enn det vi gjør i dag.

De problemstillingene som løftes fram i Erna Solbergs interpellasjon, er i hovedsak åpenhet og kommunestruktur. Utfordringene er å få redusert pengebruken – dessverre nesten bare pengebruken. Men det som undrer meg litt når det gjelder åpenhet, er at det bare er én forskjell å se på dagens regjering i forhold til den forrige, og det er åpenhet med tanke på hvordan vi skal offentliggjøre nasjonale prøver. Det er ingen andre store forskjeller når det gjelder åpenhet i offentlig sektor, så jeg synes det er en rar problemstilling å løfte.

Når det gjelder kommunestruktur, er det som blir sagt av både Lønning og interpellanten, gjenkjennelig, nemlig troen på at det er store enheter som er effektive, og at det er små kommuner som er dyre, og som er den store utfordringen for norsk offentlighet. Jeg skjønner ikke hva som er så moderne med å sentralisere, og jeg skjønner ikke hva som er så moderne med å redusere antall folkevalgte.

Dagens situasjon føyer seg inn i en rekke utspill. Erling Lae sa i forrige uke at tvang må til. Han ville ha en ny sentralkomiteé som skulle tegne et nytt kart. Folk i denne sentralkomiteéen skulle legge grunnlaget for bruken av tvang, og selv om folkeflertallet skulle være uenig i tvangssammenslåinger, må tvang brukes, var budskapet. Bruk av tvang til å overstyre lokaldemokratiet ble løftet fram i et bevisst utspill av Høyres nestleder. Blir da Høyres nye moderniseringsmedisin at hvis folk ikke er enige lokalt, skal embetsmannsstaten inn og bruke tvang? Er det moderne at det gamle embetsmannspartiet Høyre igjen lanserer tanken om mer sentralstyring?

Senterpartiets mening er at tvang er negativt i alle sammenhenger, og at den blinde troen på at det lokale folkestyret skal bli så mye bedre og mer effektivt i store enheter, bygger på en illusjon. I et levende folkestyre må man stole på folk lokalt og la nettopp folket styre. Det er mer enn nok sentralstyring og fjernstyring i dette landet.

I forrige periode ble kommunesammenslåing løftet fram som en viktig sak. Erna Solberg og hennes statssekretær Meyer reiste rundt med brask og bram og sa at nå skulle så mye skje. De lot det skinne gjennom at de syntes folk lokalt ikke forstod sitt eget beste hvis de ikke så likt på saken som statsråden og hennes embetsverk. Resultatet av moderniseringskampanjen til Solberg må ha vært nedslående. Fem sammenslåinger ble gjennomført – og til hvilken pris? Bare staten brukte 132 mill. kr, KS brukte over 8 mill. kr på prosjektet, kommuner rundt i hele landet leide inn konsulenter, og rådmenn og ordførere reiste på seminar. Millionene rullet, og resultatene uteble. Målet til Solberg er mindre pengebruk. Min påstand er at hennes forrige prosjekt førte til mer pengebruk.

Nå er det nye mantraet i kommunestrukturdebatten: Se til Danmark, det må være et forbilde. Så la oss se kort til Danmark. Danmark gjennomførte i 2006 en strukturendring der 275 kommuner ble til 98 kommuner. Har det ført til mer eller mindre administrasjon? Det har kommet en rapport, en evaluering, fra konsultentselskapet Deloitte, som viser at det er det motsatte av mindre byråkrati som har skjedd. Det har blitt flere ansatte kommunebyråkrater. Det er 1 650 flere ansatte i kommunal administrasjon i Danmark i 2008 enn det var i 2006. Det er ikke noe innsparingspotensial i den reformen som Danmark har gjennomført.

Også tidligere undersøkelser har vist at det er lite å spare i administrasjon ved kommunesammenslåinger. Tilhengere av kommunesammenslåing og tvangssammenslåing kan ikke lenger dekke seg bak argumentet om at redusert administrasjon er resultatet av sammenslåing. Det er ikke der man sparer penger. Der man kan spare penger med sammenslåing, er eventuelt ved å sentralisere tjenestene, ha tjenestene lenger unna folk. Modernisering er ikke sentralisering og mindre politisk styring. For Senterpartiet er modernisering å styrke folkestyret, redusere byråkratiets makt og bedre tjenestetilbudet til folk. Det er mer effektivt at man fatter gode beslutninger lokalt – i Engerdal, i Oslo, i Stange, hvor som helst i Norge – enn at vi i Oslo eller andre steder skal sitte og tegne kart og forme ut lokale løsninger.

Trine Skei Grande (V) [11:02:44]: Jeg vil begynne med å takke interpellanten. Det bruker vi vanligvis å gjøre, men det har ingen gjort i dag. Det har jeg lyst til å gjøre, for jeg syns dette er en viktig debatt. Jeg syns også at Inge Lønnings historiske drag var veldig riktig og viktig å få dratt her. Jeg må si at som Venstre-politikere var vi mye mer bekvem med Arbeiderpartiet som skulle fornye offentlig sektor, uten SV, enn Arbeiderpartiet som skal blåse opp offentlig sektor, med SV. Arbeiderpartiet og Venstre har egentlig stått for like tradisjoner når det gjelder tanker om hva offentlig sektor skal være, hvordan man skal fornye den, og at man er glad for å ha en god offentlig sektor. Det er de som er glad i offentlig sektor, som er de beste til å fornye den også. Men vi må si at vi ser en ganske stor endring fra Stoltenberg I til Stoltenberg II når det gjelder hvordan man skal fornye.

Kommunesektoren i dag har jo ikke et desperat behov for noe av det som senterpartirepresentanten her snakket om. Det som virkelig er utfordringa i kommunene våre i dag, spesielt de små, er kampen om den kompetente arbeidskraften, kampen om å få de gode folkene til å orke å gjøre disse jobbene. Det er vanskelig å få den helt geniale bibliotekaren til å komme og lage et godt bibliotek i en kvart stilling. Det er vanskelig å få en kultursektor som vokser, med en kultursekretær i en kvart stilling. Det er det som er utfordringa for kommunestrukturen vår i dag. Det som er utfordringa i det offentlige i dag, er å ha godt kompetente folk som finner gode løsninger, gode fellesskapsløsninger. Derfor er kampen om den kompetente arbeidskraften en viktig del av kampen for offentlig sektor. Derfor er det ikke nødvendigvis antallet som

pøses inn, som er viktig, men kompetansen hos dem som er der.

Man kan jo lure på hvordan i det hele tatt Norge klarer å konkurrere i en verden med så høye lønninger som vi har, med det velferdsnivået vi har, og med det skattenivået vi har, men vi klarer det. Det er to faktorer som gjør at vi klarer å konkurrere i verdensmålestokk. Det er det at vi har en kompetent arbeidskraft, og at norske bedrifter har vært de kjappeste til å ta i bruk ny teknologi. Vi har ligget helt i front i å ta i bruk ny teknologi. Vi har ligget helt i front i å ha en bred kompetanse hos den norske befolkninga. Det har gjort at vi har konkurransefortrinn. Problemet vårt er at vi har en offentlig sektor som er organisert slik at den kompetente arbeidskraften ikke kommer dit, og problem nummer to er at det offentlige ikke har vært god nok til å ta i bruk ny teknologi. Vi har saket akterut på de to viktige komponentene som er med på å gjøre Norge til et godt samfunn. Det er utfordringa for offentlig sektor i dag. En kan lage så mye tabeller en bare vil om hvordan utviklinga er i antall ansatte og alt det, men en får faktisk ikke gode løsninger om en ikke får veldig gode sykepleiere til å være ledere for avdelinger, hvis en ikke får de beste folkene til også å ta jobb i det offentlige.

Jeg blir veldig sentrumpolitiker når Fremskrittspartiet snakker om at løsninga er prestasjonslønn, og også når statsministeren sier at det er ingen som får til å endre seg hvis de ikke føler at de har godt armslag. Begge disse tingene er feil. Det er faktisk slik at en må føle at noen presser en til å få til resultater, hvis en skal bli god, og det er også slik at en må føle trygghet for rammene rundt det en gjør, for at en skal bli god. Det er akkurat den balansen som skaper en god offentlig sektor.

Kompetanse er utfordringa for å få til endring. Det å få de mest kompetente folkene til også å kunne bidra til å utvikle offentlig sektor er utfordringa. Det er derfor Venstre har løftet debatten om kommunestruktur. Det er ikke fordi vi mener at små enheter nødvendigvis er ineffektive. Problemet er at de små enhetene ikke får de dyktige folkene til å lage gode løsninger for befolkninga der. Venstres svar, som veldig mange andres, er at det å bruke ny teknologi, det å få de gode, kompetente folkene til også å ønske å være med, vil bidra til at offentlig sektor blir bedre. Vi hadde ønsket oss en regjering som hadde hatt det på dagsordenen igjen, og jeg håper at vi kanskje får det snart.

Jan Böhler (A) [11:07:42]: Det er positivt med en bred diskusjon om modernisering og bedre bruk av offentlig ressurser. Selv er jeg en sterk tilhenger av at bare katten fanger mus, bør den slippes til – enten den er blå, rød, svart, grå eller grønn, eller den kommer fra øst eller vest.

En katt som Høyre har veldig stor tro på, er konsekvent gjennomføring av prinsippet om å skille bestiller/utfører, slik vi ser det gjennomført i vår Høyre-ledede hovedstad. Her hadde f.eks. de femten bydelene tidligere ansvaret for sykehjemmene og for å vurdere sykehjemskapasiteten i forhold til behovet og i forhold til den øvrige eldreomsorgen. Så overførte det Høyre-ledede byrådet ansvaret for sykehjemmene til en sentral sykehjemsetat, slik at bydelene

skulle bestille plasser. Det har ført til en stor økning i gjennomsnittlige kostnader pr. plass, som bydelen må betale. Det har ført til at denne sykehjemsetaten går med store underskudd, i år ligger det an til ca. 80 mill. kr, men først og fremst har det ført til at fortvilte eldre har problemer med å få plass på sykehjem fordi det ikke engang er en ventelisteordning, og fordi de som har ansvaret for organiseringen av dette, ikke har nok nærhet til brukerne. Så det er ikke alle moderniseringer av denne typen som fører til forbedringer verken når det gjelder ressursbruk, eller når det gjelder tjenestene.

Men for at dette ikke bare skal være en forutsigbar retorikk hvor vi bruker eksempler som vi synes egner seg til å vise et ensidig mønster, vil jeg også trekke fram en annen aktuell katt, nemlig modellen skillett NSB/Jernbaneverket, som heller ikke akkurat fanger mus om dagen. Det ser titusener av irriterte togpassasjerer i østlandsområdet nesten daglig. Jeg må si at hvis ikke NSB og Jernbaneverket greier å ta seg sammen og slutter å vise til manglende bevilgninger gjennom mange, mange år, kan man ikke unngå at det også der vil komme andre katter på bordet, f.eks. muligheten for å organisere et felles kollektivselskap i østlandsområdet, der lokaltog, T-bane, buss, båt, osv. samordnes i et felles, koordinert system med bedre ressursbruk, og der det kan røskes bedre opp, eller f.eks. at man faktisk må lære av modellen fra Gjøvikbanen, hvor driften ble konkurranseutsatt, og det visstnok er større regularitet.

Som sagt mener jeg vi må se etter katter som fanger mus i øst og vest. Når det gjelder helsevesenet, er det en interessant katt i California og et par delstater til som heter Kaiser Permanente. Det er et helseselskap som har åtte millioner kunder, og som organiserer alle helsetjenester, fra sykehus til de lokale tjenestene. Her fungerer alle leger og alle andre ansatte innenfor ett system. Poenget er at man prøver å oppheve alle forsøk på å spille de ulike leddene ut mot hverandre, f.eks. at en allmennlege lokalt ikke er tjent med å henvise og belaste alle andre deler av helsevesenet med utgifter, enten det er røntgeninstitutter eller bare ved å henvise videre til sykehus, og f.eks. at spillet mellom sykehus og sykehjem ikke er mulig, fordi man er i samme system, har felles ledelse og lønnes samme stedet.

Her har altså et privatkapitalistisk helseselskap innført mer helhetlig styring enn det vi har her nå. Mange i Høyre og andre ville kanskje reagert hvis vi hadde diskutert å gjøre som Kaiser Permanente, nemlig å endre statusen til fastlegene fra å være selvstendig næringsdrivende til å bli ansatte under sykehusene i en felles kjede. Jeg tror ikke vi er der nå eller kommer dit med det første, men poenget mitt er at vi bør lete etter katter som fanger mus uansett, og uten bare å se på det med gamle ideologiske sperrer.

Jeg mener at vi alle bør være mindre konservative og bli flinkere til å slippe løs nye katter, og ikke bare se det slik at det er de gamle markedsmechanismene eller det gamle synet at alt skal være offentlig, som skal være ledersynet for valget av løsninger. Jeg mener vi må være i stand til, når vi ser at ting ikke fungerer – enten det er Høyres sykehjemsetat i Oslo, NSB/Jernbaneverket eller organiseringen av helsevesenet – å slippe til nye kat-

ter som fanger mus, og som vi kan finne på mange hold.

Oddvar Hallset Reiakvam (FrP) [11:12:31]: Moderniseringsbehovet i offentlig sektor er stort. Dessverre ser ikkje den sitjande regjeringa ut til å ta dette inn over seg. Vi har store utfordringar innanfor både skule og helse. Vi har ein overadministrert offentlig sektor og eit overbyråkratisert samfunn. Ingen av desse utfordringane ser Regjeringa ut til å bry seg nemneverdig med.

Noreg slit med ein dyr skule som ikkje leverer resultat som vi kan vere fornøgde med, og helsekøane aukar stadig. Det er behov for forandring i offentlig sektor. Eit sentralt element i arbeidet med fornying av offentlig sektor er meir valfridom. Den sitjande regjeringa ser dessverre ut til å ha ein slags allergi mot alt som kan likne på innslag av privat initiativ. I Sverige og England ser vi at Arbeidarpartiet sine systerparti støttar heilhjarta opp om friskulen. Dei klarar heldigvis å sjå verdien av valfridom og konkurranse. Noreg er derfor, sjølv i ein sosialdemokratisk målestokk, umoderne og ligg etter.

Den nyvalde presidenten i USA hadde forandring som mantra for valkampen sin. Ein av dei tinga han vil forandre, er det amerikanske skulevesenet, som har dei same problema som Noreg. Det er dyrt, og det leverer ikkje resultat. Hans svar på det er fleire friskular.

Mens resten av verda ser ut til å innsjå at valfridom og friskular er bra, heng gamle Noreg igjen i sosialdemokratiske løysingar utvikla i tidleg etterkrigstid. Det norske samfunnet har forandra seg veldig sidan den tida, og desse løysingane har for lengst gått ut på dato. No må det forandring til.

Dette gjeld dessverre ikkje berre innanfor skule og utdanning. Vi ser at den same motstanden mot alt som kan minne om private innslag og konkurranse, òg får konsekvensar i helsevesenet, der helsekøane har auka jamt under den sitjande regjeringa. Å auke delen innsattsstyrt finansiering har tidlegare vist seg å vere eit treffsikkert tiltak for å få ned helsekøane. Framstegpartiet går i sitt alternative statsbudsjett inn for å auke ISF-delen frå 40 til 60 pst. Dette er eit tiltak som verken er dyrt eller krev store omleggingar, men som vi veit vil bidra til eit betre og meir effektivt helsevesen. Det er sterkt beklageleg at regjeringspartia ikkje støttar oss i dette. Valfridom må bli regelen, ikkje unntaket, i offentlig tenesteproduksjon, ikkje berre ut ifrå ein rein utilitaristisk ståstad, men fordi valfridom og den enkeltes råderett over seg sjølv og sin eigen kvardag faktisk er ein viktig verdi i seg sjølv. Vi må få eit finansieringssystem for Velferds-Noreg der pengane følgjer brukaren, og som i langt større grad gjev meir valfridom til personar som ikkje er spesielt velhaldne, fleire friskular for at ungar frå alle familiar får moglegheit til å velje eit privat alternativ, og det må ikkje vere slik at berre dei med den tjukkaste lommeboka eller den rausaste arbeidsgjeveren kan velje private alternativ i helsevesenet.

Ein skulle derfor tru at sosialdemokratane støtta heilhjarta opp om denne idéen. I fleire land gjer dei det, men dessverre ikkje i Noreg. Når ein høyrer representantar frå regjeringspartia snakke, kan ein begynne å lure på om dei vil

modernisere offentlig sektor i det heile. Det verkar på meg som at den sitjande regjeringa er ganske så visjonslaus, og ikkje har noko anna mål enn å vere ein bremsekloss for den nødvendige forandringa som så smått begynte under den førre regjeringa.

Ein slik reaksjonær politikk er dømd til å mislykkast. Interpellanten sin interpellasjonstekst har eit sitat frå statsminister Stoltenberg frå år 2000, der han peikar på behovet for fornying i offentlig sektor. Dessverre har statsministeren forandra meining sidan den tida. Eg vil på det sterkaste oppfordre statsministeren til igjen å hente fram dei tankane og ideane som såg ut til å prege den førre regjeringa hans meir enn den som sit no, for behovet for modernisering av offentlig sektor er ikkje blitt noko mindre i dag enn kva det var i år 2000.

Etter regjeringsskiftet og namneendringa på Moderniseringsdepartementet til Fornyingsdepartementet kan det no verke som vi har fått eit eige departement som ikkje har ei anna oppgåve enn å administrere forsøksordninga med sekstimars arbeidsdag. Det er eit departement som har betydeleg viktigare oppgåver å ta fatt på. No går ting i feil retning.

Øyvind Halleraker (H) [11:17:05]: Står vi fast på gamle løysningar, svikter vi offentlig sektor, sa Stoltenberg. Jeg er hjertens enig i det, og det hviler et stort ansvar på regjeringer i den sammenheng. Han sa så at modernisering av offentlig sektor er Regjeringens viktigste oppgave. Da stiller jeg spørsmålet: Hvorfor observerer vi da at Regjeringens fornyingsminister nærmest er arbeidsløs? Jeg vil våge meg på en liten påstand: Jeg tror fagorganisertes interesser i de fleste sammenhenger settes foran brukernes interesser. Dette er synd.

Innenfor samferdsel har vi ikke sett moderniserings tiltak overhodet, altså ingen strukturendringer og forbedringer i løpet av snart fire år. Dette er svært synd, fordi moderniseringsprosesser som Stoltenberg I hadde en positiv holdning til, og som Bondevik II ledet fram til full realisering, har vist seg nesten uten unntak å være suksesser. La meg nevne noen eksempler, først innen jernbane-drift. Reformene startet med å skille driftsselskapet NSB fra Jernbaneverket, deretter opprettelse av CargoNet for å skille godstransport fra persontransport. Her har naturlige utviklingsprosesser stoppet helt opp. Fristilte CargoNet for gods har opplevd suksess på grunn av forretningsmessig struktur og konkurranse. Når det gjelder persontransport, greide vi bare å konkurranseutsette én strekning, Gjøvik-banen, i forrige regjering, men det har vært en kjempestor suksess. Ja, NSB-ledelsen selv gir uttrykk for at den smule konkurranse de fikk gjennom å vinne anbudet på Gjøvik-banen, faktisk har stimulert hele organisasjonen, og de vil gjerne konkurrere om flere strekninger. Hvorfor? Svaret er at konkurranse og forretningsmessig holdning innad i organisasjonen i seg selv er stimulerende, og tjener dermed ikke bare organisasjonen selv, men også de viktigste, brukerne, som man skal gi et tilbud.

Vegsektoren er et annet eksempel. Bondevik II skilte ut produksjonsvirksomheten i Vegvesenet til et eget selskap, Mesta AS – en fri, kommersiell aktør i et konkurranseut-

satt marked. Det var nok en suksess. Ja, Navarsete uttalte på en LO Stat-konferanse i 2006 at konkurranseutsettingen gav en årlig gevinst på 580 mill. kr. I tillegg kommer regionaliseringen av Statens vegvesen, som Bondevik II gjennomførte, som gav en innsparing på 400 mill. kr – med andre ord 1 milliard kr mer til vegbygging pr. år.

Det siste eksemplet jeg vil trekke fram, er Offentlig Privat Samarbeid, OPS. Foreløpig har vi tre suksessprosjekter, hvor alle instanser etter hvert ser at det å slippe til private byggherrer har bidratt til store samfunnsmessige gevinster, først og fremst gjennom raskere realisering av prosjektene – ja, opptil dobbelt så raskt.

Så kan man jo da bare spekulere på hva dette betyr av samfunnsmessige gevinster for næringsliv, brukere og befolkningen generelt. Dessverre, det eneste denne regjeringen har foretatt seg innenfor samferdselssektoren, var å trekke tilbake Bondevik II-regjeringens forslag om ytterligere å modernisere Jernbaneverket gjennom å konkurranseutsette drift og vedlikeholdsvirksomheten. I ettertid vil vel de fleste være enige om at Jernbaneverkets unnløstelser og manglende systematisk arbeid er blitt synlig for enhver.

Når det gjelder OPS, som nok dessverre er for mye preget av privatisering for denne regjeringen, lanserte de sitt eget mantra, prosjektfinansiering. Dette skulle bli den store rød-grønne oppfølger til OPS. Men heller ikke her har det skjedd noe. I Gul bok i 2006 skriver Regjeringen selv at dette vil man ikke gå videre på.

Over hele verden tenker regjeringer modernisering og fornying av offentlig sektor. Samferdselssektoren er en av de sektorene som ofte gir vinn-vinn-resultater og stimulerer, dvs. de er gunstige både for staten, aktørene selv og – kanskje viktigst – for brukerne. Da er det trist å se hvordan vår regjering preges av intern uenighet som fører til fullstendig handlingslammelse når det gjelder fornying av samferdselssektoren. Det var befriende å høre Arbeiderpartiets Jan Bøhlers innlegg. Det kan vel stå som den beste bekreftelse på den interne frustrasjonen.

Marianne Aasen (A) [11:22:24]: I går ble det kjent at Norge topper listen over hvor langt likestillingen mellom kjønnene har kommet. De neste landene på lista var andre nordiske land. Dette føyer seg inn i rekken av rangeringer hvor Norden gjør det meget bra, ikke minst i forhold til gode velferdstilbud til befolkningen, som skole, helse og økonomiske trygghet ved bortfall av inntekt, for å nevne noe. Men også rangeringer over produktivitet, omstillings-evne og innovasjon gjør vi det godt på. Alle de nordiske landene slår f.eks. EU-landenes gjennomsnittlige vekstrater. I World Economic Forums rapport om verdens mest konkurransedyktige økonomier er alle de nordiske landene med på topp 10. Alle de nordiske landene er med andre ord gode land å bo i og i verdenstoppen. En av årsakene til det er en velfungerende offentlig sektor. Sammenlignet med resten av verden er det slik. Men det betyr ikke at alt er såre vel, og at ikke det er behov for å gjøre ting annerledes, og da begrunnet ut fra tre viktige forhold.

Siden offentlig sektor er så stor og er så viktig i alle folks liv i Norge, må den fungere godt når vi alle sammen

havner i ulike livssituasjoner og har behov for hjelp, service eller veiledning fra Nav, skatteetaten eller den kommunen vi bor i. I tillegg bør offentlig sektor drives så effektivt som mulig for å sikre best mulig tjenester til alle. Det er knappe ressurser, og da må de brukes effektivt. Et tredje moment er at en stor del av arbeidsstyrken har sin arbeidsplass i offentlig sektor. De har krav på et like meningsfylt, godt og forutsigbart arbeidsmiljø som de som jobber i privat sektor. Er det motsatte tilfellet, ja da går produktiviteten ned, og vi som sitter her, må stå til ansvar.

Derfor er denne type stortingsdebatter viktige, selv om jeg er uenig i inngangen til debatten, nemlig en påstand fra representanten Solberg om at denne regjerings svar på utfordringene i offentlig sektor *kun* er mer penger, ikke omstilling.

Statsministeren har gitt gode svar på denne påstanden. Jeg vil fokusere på at vi alle har et ansvar for å gjennomføre de nødvendige omstillingene på en forsvarlig måte. Selv reformer med enstemmighet og bredt flertall bak seg medfører problemer når de skal gjennomføres.

Nav-reformen ble igangsatt av forrige regjering og følges opp av denne regjeringen. Vi kjenner alle til at Nav ikke fungerer tilfredsstillende i dag, for omorganisering har kostnader. Det er lett å tenke, og si, at folk skal endre måten å jobbe på. Vi som sitter her, kan vedta nye strukturer, lokalisering osv, men undersøkelser og evalueringer viser at omstillinger er vanskeligere å få til enn det vi ønsker å tro. I mange tilfeller oppnår man ikke planlagte gevinster eller innsparinger. Andre ganger får man det til. Det interessante spørsmålet vi da må stille oss – enten vi tilhører høyre- eller venstresida – er hvorfor det er slik.

I A-magasinet sist fredag var nettopp dette et tema i en spalte forfattet av organisasjonspsykolog Knut Ivar Karevold: Hvordan kan det ha seg at noen lykkes med omstilling, mens andre ikke gjør det? En nøkkelfaktor er involvering av de ansatte. Dessuten trengs det «god begrunnelse for endringen, klare fremtidsbilder og tid til å gjennomføre endringstiltakene. Man må skape engasjement ved å involvere folk i valg som påvirker arbeidssituasjonen deres». Det tror jeg vi skal lytte til, særlig vi som har makt og stor innflytelse til å iverksette omstilling.

La meg ta et eksempel. Vi bruker nest mest penger i verden på helse. Likevel har vi ikke verdens nest beste helsevesen. Et av problemene i norsk sykehussektor i dag er at mange beslutninger fattes på toppen, og der ligger også mye av ansvaret. Nede i systemet, ute i sykehusavdelingene, har de for lite ansvar for økonomi og ressursbruk. De opplever i variabel grad at de f.eks. må ta økonomisk ansvar. Da blir konsekvensen at helt nødvendige økonomiske tiltak blir tredd ned over hodene på de ansatte i avdelingene i sykehusene landet rundt.

Det er ikke sikkert pengene blir spart på riktig sted med en slik løsning, og de som kan gjøre små, men viktige grep, har ikke ansvar, og så tar de ikke ansvar. Pasientene er de som sitter igjen med problemet til slutt. De får et dårligere tilbud enn de ellers ville fått, og vi som er politikere, får naturlig nok ansvaret for det. Slik blir det også om skatteetaten ikke fungerer godt nok, eller om Nav har problemer.

Jeg er direkte uenig med forrige taler som hevdet at det er en motsetning mellom bruker og de ansattes interesser i så måte. Jeg tror både brukere og de som jobber i den offentlige sektor, har sterk felles interesse av at de skal levere gode tjenester. Men vi som politikere må akseptere at omstilling medfører et produktivitetstap i prosessen fram mot endring. Det tapet er jeg overbevist om at vil bli mindre om de ansatte er sterkt delaktig i omstillingsprosessene. I så måte har høyresiden en vei å gå.

Sigrid Brattabø Handegard (Sp) [11:27:38]: Kvar dag, 365 dagar i året, vert det jobba med modernisering og omstilling i Kommune-Noreg. Etter 13 år som lokal folkevald – no som ordførar – veit eg at jobben vår er å gje innbyggjarane eit best mogleg tilbod. Utbygging av breiband der marknaden sviktar, søknader som vert behandla via nettet, smarte og effektive interkommunale løysingar t.d. innan barnevern – dette er kvardagen.

Det er ei noko spesiell verkelegheitsoppfatning og underleg øving når representanten Solberg frå Høgre no gjev inntrykk av at effektivisering og modernisering har stoppa opp med denne regjeringa. Det er eit kontinuerleg arbeid som lokalt folkevalde pliktar å ha fokus på kvar einaste dag.

Om interpellanten har sitt verkelegheitsbilde frå det mørkeblå Bergen, der saksbehandlingstida for byggesaker er fleire månader, i motsetnad til mindre kommunar som kanskje har under ein tredel av tida – me kunne t.d. lesa i Bergens Tidende for litt tilbake at Bergen tapte 6 mill. kr årleg på dette – eller om det er økonomien i pleie- og omsorgssektoren i den same byen, som vert framstilt som om han er ute av kontroll, skal ikkje eg spekulera i. Eg kan berre konstatera at for Senterpartiet verkar ikkje dette som særleg effektivt og moderne.

Eg har vanskar med å forstå logikken til Høgre, som set likskapsteikn mellom store einingar og moderne og effektivt. Senterpartiet er ikkje spedalske mot verken private løysingar eller fornuftige strukturendringar, slik som enkelte likar å framstilla det. Det er likevel viktig at middelet ikkje vert målet, slik som Høgre sin resept synest å vera.

Det er moderne, og det er framtidretta å gje likeverdige velferdstilbod òg i område der innbyggjarane ikkje vert sedde på som lønnsame investeringsobjekt. Det er heilt rett, som interpellanten peikar på, at det aldri har vore løyvt meir pengar til velferd enn under denne regjeringa. Meir velferd har me òg fått. Det er nok òg mogleg å få enda meir kunnskap og velferd for desse pengane.

Det er ikkje moderne at heimesjukepleien må fylla ut fire sider med spørsmål for å dryppa auga til folk, slik som det vart innført gjennom IPLOS under den førre regjeringa.

Eg snakkar dagleg med lærarar som har eit stor ynskje om å få vera lærarar. Det er ikkje veldig moderne og effektivt, ei heller er det kunnskapsfremjande å bruka undervisningstida til å fylla ut rapporteringsskjema, dokumentasjon for å vera rusta til å møte høgresida sitt rettighetssamfunn.

Der Høgre sin medisin er private løysingar, store ei-

ningar, anbod og byråkrati, er Senterpartiet sin medisin langt meir målretta og moderne: tillit til lokalt folkevalde, tillit til rådmenn, tillit til tilsette, til å bruka ressursane på gode tenester framfor rapportar, kontrollskjema og anbodsbyråkrati.

Det er langt meir moderne at også dei som bur slik til at dei ikkje er lønnsame investeringsobjekt, òg skal ha gode velferdstilbod der dei bur. Er dette umoderne, ja då synest eg faktisk at Høgre skal vera så ærleg å seia det, og ikkje pakka bodskapen inn i fine ord.

Hans Frode Kielland Asmyhr hadde her overtatt presidentplassen.

Erna Solberg (H) [11:31:59]: Det har vært en interessant og til dels avslørende debatt fra de ulike politiske partienes side. Jeg syntes toppen ble nådd da parlamentarisk leder Inge Ryan holdt innlegg. Han mente det var en interessant ideologisk debatt, og etter det leverte han fem minutter med ukonkretiserte påstander, fordomsfulle holdninger og stempling av andre partier – ikke en eneste tanke om hvordan det faktisk skulle skje en modernisering i Norge. Jeg synes ikke Senterpartiets talere har gjort det særlig bedre. Jeg kan gjøre oppmerksom på at saksbehandlingstiden i Bergen har gått ned de siste ukene. Det er dessverre fordi det er mindre aktivitet i dette landet, og det er en økonomisk utfordring.

Jeg har lyst til å gå tilbake til det som var hovedspørsmålet: Hvordan kan vi få mer ut av de kronene vi bruker? Min grunnleggende tanke – og jeg mener at det er et ansvar for alle politikere – er at vi når vi tar folks private velferd inn gjennom statskassen, forplikter vi oss til å bruke hver krone på en fornuftig måte. Vi har tatt penger fra enslige forsørgere og folk med dårlig råd fordi vi sier vi kan forvalte dem bedre. Da har vi plikt til å bevise at vi forvalter dem bedre når vi gjør det. Derfor er det viktig å ha best mulig kvalitet til lavest mulig pris. Derfor er jeg helt enig i at vi skal satse på de ansatte. Det er en av grunnene til at vi er opptatt av å satse på etter- og videreutdanning innenfor omsorgssektoren f.eks., fordi vi mener det er et stort potensial for kvalitetsløft gjennom å satse på enkeltmenneskene som jobber innenfor sektoren. Derfor er vi opptatt av å snu pyramider hvor det tas flere beslutninger i kommunene.

Hovedutfordringene med kommunestrukturen i dag er at det blir mindre lokaldemokrati, ikke mer lokaldemokrati, med den kommunestrukturen vi har i dag, for flere beslutninger flyttes ut av kommunene. Samtidig er det slik at hvis vi virkelig skal få til det Marianne Aasen sa, at vi må ned på grunnplanet hvis vi skal få til omstillingstiltakene, ja så må beslutningene også ligge der. Det betyr at man må sørge for rammer rundt som gjør at de beslutningene som foretas i en sykehussektor, i en kommune, i barnevernet lokalt, styres av de samme hensynene som det som er godt for samfunnet som en helhet.

Å si at vi ønsker samfunnsøkonomisk lønnsomhet, betyr rett og slett bare at vi ønsker at det ikke skal være slik at det skal lønne seg å skyve problemene over til et annet nivå, men det skal lønne seg å hjelpe pasienten eller

brukeren der den er. I dag er det slik at kommunestrukturen vår legger en totalramme, slik at barnevernet blir mer sentralisert, og slik at sykehus- og samhandlingsreformene kommer til å bli dårligere. Det er faktisk ikke for å spare penger – det er for å sørge for at tjenestene blir bedre, og at beslutningene kommer nærmere folk.

Da statsministeren spurte hva vi egentlig mente med pasientregisteret, om offentlige ting, vil jeg bare si at offentliggjøring av kvalitetsdata er stoppet opp. Det var et arbeid som var på gang. Da kan de enkelte brukerne velge, ta et pasientvalg, og velge mellom ulike sykehus basert på kvalitetsdata som er tilgjengelig hvis man får det frem. Jeg tror vi også vil se at det etter hvert vil gjøre noe med kvaliteten på tjenestene.

Jeg vet at jeg er på overtid. Jeg beklager det, men jeg har bare lyst til å si at jeg synes det er en interessant diskusjon vi har hatt nå. Jeg synes vi skal ta den på flere områder, for jeg tror at vi kommer til å oppleve at vi ikke har verdens beste land å bo i hvis vi ikke utnytter det potensialet vi har, ved å bruke ressursene mer effektivt i Norge.

Statsminister Jens Stoltenberg [11:36:10]: Først må jeg rette opp to veldig alvorlige forglemmelser. Det ene er å takke interpellanten for interpellasjonen. Det er selvsagt nesten utilgivelig ikke å gjøre det. Jeg har allerede sagt at jeg syntes det var en god og viktig interpellasjon med de problemstillingene hun tok opp, men nå kommer også takken for den gode interpellasjonen.

Det andre er at jeg kom i skade for å blande sammen forvaltningsnivåene. Det er klart at den kommunale momskompensasjonsordningen har lite å gjøre med statlige sykehus – så da er det også rettet opp. Jeg vil bare minne om at spørsmålet om å innføre en slik momskompensasjonsordning for statlige sykehus ble utredet og vurdert av Bondevik II-regjeringen, og at man sommeren 2005 kom til at man ikke ønsket å innføre det. Så der har vi vel i og for seg samme tilnærming.

Så et par andre betraktninger. Det har fra enkelte hold her vært hevdet at den offentlige sektor eser ut. Da vil jeg si at man må være litt mer presis, for der vi ser den sterke veksten i offentlig sektor nå, er i pleie- og omsorgssektoren, og barnehager. Det er en villet vekst. Det at vi har 10 000 flere årsverk i pleie- og omsorgssektoren, er noe vi skryter av, noe vi er stolte av, og da tror jeg ikke vi skal bruke ord som ese ut. Barnehager er et annet område.

Så til de statlig ansatte som et par av representantene har vært opptatt av. Jeg har sett på den listen. Den største veksten er i Forsvaret. Jeg trodde vi var for også det. Det er stor vekst i Nav. Det skyldes jo at vi har en mye større innsats for å få folk i arbeid nå enn tidligere. Vi har hatt vekst i antall ansatte i politiet, osv. Det er også i all hovedsak en villet vekst på områder som vi prioriterer. Forskning er et annet område der det er stor vekst i antall statlig ansatte. Veksten i departementene er ikke noe høyere nå enn under den forrige regjering.

Så er det spørsmålet om privat eller offentlig. Jeg mener at man skal ha et samspill, hvor det er plass til offentlig sektor, selvsagt, og hvor det er plass til private ideelle organisasjoner. De gjør en stor innsats innenfor store om-

råder, men det er også på enkelte områder plass til private kommersielle. Det har alltid vært et samspill i den norske velferdsstaten mellom ulike tilbydere. Det som er feil, er å gjøre hvem som tilbyr, til et ideologisk prosjekt i seg selv, og dermed gå inn for privatisering for privatiseringens egen skyld.

Så sier man at denne regjeringen ikke har gjort noe. Vel, jeg tror det knapt finnes en større fornyelsesreform innen offentlig sektor enn pensjonsreformen. Halvparten av offentlige utgifter er overføringer. Mesteparten av det er folketrygden, og nå gjennomfører vi en stor fornyelse av det som bidrar til et mer moderne norsk samfunn.

Presidenten: Da er debatten i sak nr. 1 avsluttet.

Sak nr. 2 [11:39:18]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om endringer i bevilgninger under Arbeids- og inkluderingsdepartementet – Oppfølging av trygdeoppgjøret for 2008 (Heving av enkelte minsteytelser mv.) (Innst. S. nr. 11 (2008–2009), jf. St.prp. nr. 74 (2007–2008))

Presidenten: Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Karin Andersen (SV) [11:40:17] (komiteens leder og ordfører for saken): Dette er en sak jeg er veldig glad for å kunne legge fram for Stortinget. Årets trygdeoppgjør ble, takket være pensjonistorganisasjonene og funksjonshemmedes organisasjoners vilje til å omfordele, et lavtlønnsoppgjør for dem som er trygdet som vi ikke har sett maken til før. Organisasjonenes vilje til å omfordele, kombinert med statens vilje til å øke ytelsen til unge uføre og løftet om å trappe opp minsteytelserne i folketrygden til 2 G i 2010 gjorde det altså mulig å få til et løft for dem med laveste ytelse, noe som var veldig nødvendig og riktig.

Dette er et krav som pensjonistorganisasjonene har fremmet i mange år, og som SV har vært enig i. Totalt sett er det 1,9 milliarder kr som omfordeles i år fra det som var overhenget fra 2007. Minstepensjonistene har fått et løft på ca. 16 000 kr. Unge uføre fikk et løft på ca. 13 000 kr, og nå løftes altså minsteytelserne for rehabiliteringspenger, attføringspenger, tidsbegrenset uførestønad og stønad til enslige forsørgere og supplerende stønad til 1,97 G, altså 138 404 kr, og det ligger i innstillingen et løfte om at opptrappingen til 2 G skal skje i 2010. Pengene er altså benyttet til dem med minsteytelserne, og det er en fordeling som SV og Regjeringen er veldig glad for.

I budsjettforslaget for 2009 som nå ligger til behandling, er det en økning for å følge opp disse løftene som ble gitt i trygdeoppgjøret i år, på 2,1 milliarder kr for en videre opptrapping av ytelsene, slik at de når målet om 2 G i 2010. Det var veldig viktig, og det var riktig å få dette på plass. For mennesker som av ulike grunner ikke er i arbeid, må ytelsene sikre en verdig levestandard. Når vi vet at mellom 30 pst. og 40 pst. av dem som må supplere jevnlig med sosial hjelp, er mottakere av trygd, viser det at det er viktig å løfte dem med de laveste ytelsene. Sammen med økningen i bostøtten som også er lagt inn i budsjettet for 2009, som i volum vil ha en årsvirkning på ca. 1 milliard kr, og som vil gi 50 000 flere husstander rett til bostøtte, er dette et nødvendig og riktig løft for noen av dem med dårligst råd. Det er en viktig del av Regjeringens satsing mot fattigdom.

Jeg vil allikevel understreke spesielt at jeg er særlig glad for at denne økningen også gjelder de enslige forsørgerne. Det gjelder noen av de barnefamiliene i Norge som er mest vanskeligstilt, og som det er særdeles viktig at vi som bevilgende myndighet sikrer har en økonomi som gjør at disse barna får muligheter til å delta i dagligliv, hverdagsliv, skole og fritidsliv på linje med andre barn, slik at de ikke av økonomiske årsaker blir stilt i en annen situasjon enn vanlige barn og opplever å bli ekskludert. Det vet vi kan sette varige spor.

Så har det vært en diskusjon knyttet til den supplerende stønaden. Det er en diskusjon som nok fører tilbake til da stønaden ble innført, og da som nå er Fremskrittspartiet opprørt over at mennesker som har lovlig opphold, bosettingstillatelse – mange er statsborgere – skal få en ytelse når de blir gamle og ikke har rett på minstepensjon, fordi de ikke har bodd her lenge nok. Alternativet til denne ytelsen er jo at kommunene får hele det økonomiske ansvaret og må drive med sosialhjelp hver måned, med masse saksbehandling og stor utrygghet. Derfor har det vært veldig viktig for oss, og det var det for den forrige regjeringen også, å sikre at staten tok på seg dette ansvaret for folk som man hadde gitt tillatelse til å bo i Norge, og at det ansvaret ikke skulle skyves over på kommunene. Det følger vi opp nå. Det er ingen rimelig grunn til at denne gruppen skulle stilles i en annen situasjon enn andre borgere i Norge når det gjelder minsteytelserne. De har like store behov som andre, og det er like riktig nå som før at staten bærer utgiftene til den supplerende stønaden og sikrer at den ikke blir en fattigdomsfelle for mennesker som er over 67 år. Det er ikke rimelig at samfunnet krever av dem at de skal gå ut i inntektsgivende arbeid for å ha noe å leve av.

Jeg vil også understreke at denne supplerende ytelsen har gitt et livsopphold til mange nordmenn som har bodd utenfor landet i lang tid og ikke gjennom botid har hatt rett til minstepensjon. Blant annet kan jeg nevne de såkalte Kola-nordmennene som bodde i Russland i mange år, og som kom tilbake og endte opp med nesten null å leve av.

Det er mange som har trengt denne ytelsen. Jeg er veldig glad for at denne minsteytelsen også nå økes, slik at vi kan tette igjen noen av de fattigdomsfellene som kan gjøre at man har altfor dårlig råd.

Robert Eriksson (FrP) [11:46:55]: Man kunne i denne saken vært fristet til å si at sagt er hørt, for det blir jo mye det samme som vi egentlig diskuterte under trygdeoppgjøret, og som var gjenstand for en bred debatt da. Jeg velger likevel å si litt om hvordan Fremskrittspartiet tenker, og hvordan vi ser på dette.

La meg gjøre det klinkende klart: Fremskrittspartiet er glad for at man nå øker minsteytelsene til helserelaterte områder. Vi er glad for at man får en bedre minsteytelse for attføringspenger. Vi er glad for at man får en bedre ytelse for rehabiliteringspenger, og vi er glad for at man gjør noe for unge uføre. Men det vi ikke er glad for, og det som er vår store kritikk, er at man ved å øke disse ytelsene tar fra pensjonister ved ikke å gjennomføre de retningslinjene som Stortinget vedtok i 2003, for hvordan trygdeoppgjørene skulle foretas. At man ikke har fulgt disse retningslinjene, og at man har sett bort fra dem, innrømmer jo Regjeringen også i stortingsproposisjonen som behandles nå. La meg sitere fra proposisjonen:

«Etter gjeldende retningslinjer skulle G ha vært økt til 70 934 kroner fra 1. mai. Det nye grunnbeløpet anslås å medføre en innsparing i utgiftene på 1 948 mill. kr i forhold til om G hadde blitt regulert etter retningslinjene.»

Dette er altså en klar bekreftelse på at retningslinjene ikke er fulgt. Det betyr at man har tatt nesten 2 milliarder kr som skulle ha gått til norske alderspensjonister med tilleggspensjon, uførepensjonister og etterlattepensjonister, og styrket enslige minstepensjonister. 1 340 mill. kr går til styrking av trygdeoppgjøret for enslige minstepensjonister. – Jeg regner med at presidenten setter i gang klokka, ellers så får jeg veldig lang taletid. Jeg ser at jeg ikke har brukt noe ennå, men jeg skal prøve ikke å holde på lenger enn 5 minutter likevel. – Det er jo en del av det som ble gjort i trygdeoppgjøret.

Så tar man 608 mill. kr som også skulle ha gått til pensjonistene, og bruker til å øke minsteytelsen. Med andre ord: Regjeringen bruker ikke én frisk krone til å styrke minsteytelsen. De bruker ikke én frisk krone til å gjøre noe for de enslige minstepensjonistene, men de sender hele regningen til alderspensjonister med tilleggspensjon, etterlattepensjonister og uførepensjonister. Det er faktisk sakens kjerne, og det er realitetene. Derfor er ikke Fremskrittspartiet med på flertallsinnstillingen. Derfor fremmer Fremskrittspartiet et eget forslag der man bevilger friske midler i denne saken. Vi ønsker faktisk at pensjonistene skulle ha fått beholde sin rettmessige del i henhold til retningslinjene, og at man i tillegg skulle ha kommet med friske midler for å styrke minsteytelsen. Det kaller Fremskrittspartiet en god velferdspolitik. Det kaller Fremskrittspartiet en rettferdig velferdspolitik. Det er noe annet enn å ta fra noen og gi til andre.

Jeg har lyst til å si noen ord om supplerende stønad. Supplerende stønad, som ble innført i 2006, er for det første ikke en folketrygdytelse. Derfor reagerer jeg også på at man tar penger fra trygdeoppgjøret, altså en folketrygdytelse, til å øke en ytelse som ikke er en folketrygdytelse. Det er etter mitt skjønn prinsipielt feil. Jeg mener – uten at jeg er noen jurist – at det strider mot § 14 i lov

om supplerende stønad. Der står det ganske klart og tydelig at det er staten som skal ta regningen. Her har ikke staten tatt regningen. Her er det norske pensjonister som har tatt regningen. Det mener jeg er feil i forhold til § 14 i lov om supplerende stønad.

Hvis vi ser på vårt naboland Danmark, er det ikke en slik ordning der. Der er det kontanthjelpen som sikrer denne gruppen. Jeg synes rent prinsipielt at det skulle være like naturlig med det samme systemet i Norge som man hadde før 2006, nettopp fordi det ikke er en folketrygdytelse, og fordi det er en vanlig stønadsytelse på dette området.

Hvis man tenker seg at man kommer til Norge som 67-åring og har en ektefelle under 67 år, er det slik at man vil få 2,44 G. Det er til sammen i overkant av 171 000 kr, kjapt regnet i mitt hode. Det betyr at man må jobbe i 40 år med lønn på 320 000 kr for å få tilnærmet i folketrygdpensjon. Jeg ser heller ikke rettfærdigheten i det. Så er mitt spørsmål til statsråden:

Hvordan skal man regulere denne supplerende stønaden i framtiden, når man går over til modernisert folketrygd? Her har man bundet denne ytelsen opp mot minstepensjonsytelsen. Så vet vi at i framtiden skal minstepensjonsytelsen levealderjusteres. Det betyr at minstepensjonen i forhold til dagens kroneverdi vil bli lavere for hvert år som går fram mot 2050. Det er en kjensgjerning.

Betyr det at man skal foreta en endring av lov om supplerende stønad hvert bidige år for å beholde det samme nivået som for minstepensjonen, eller betyr det at man har fastsatt nivået på denne ytelsen, som ikke er en trygdeytelse? Hvis man velger å gjøre det på den sistnevnte måten, vil gapet mellom supplerende stønad og pensjon selvfølgelig bli økt for hvert år som går, noe som jeg også synes vil være en meget uheldig og lite logisk utvikling. Derfor har Fremskrittspartiet valgt å fremme det forslaget vi har i denne innstillingen.

Jeg tar dermed opp Fremskrittspartiets forslag.

Presidenten: Representanten Robert Eriksson har tatt opp det forslaget han refererte til.

Martin Engeset (H) [11:54:03]: Høyre støttet det fremforhandlede trygdeoppgjøret da vi behandlet det, og vi er med på innstillingen også i dag. Det er rimelig logisk. Det bør jo være sammenheng mellom det man gjør, i hvert fall når avstanden i tid mellom behandlingene er så kort som den er i dette tilfellet.

Det er ikke noen stor bombe at vi står inne på denne innstillingen. Når vi gjør det, er det ikke minst fordi vi fra Høyres side har et prinsipielt utgangspunkt når det gjelder arbeidsdelingen mellom regjering og storting. Når Regjeringen fremforhandler et trygdeoppgjør og kommer til enighet med partene om det, har vi fra Høyres side respekt for det. Det skal svært mye til for at vi skal bryte med det som det er blitt enighet om i forhandlinger. Det ville forstyrre forholdet mellom regjering og storting. Jeg hadde bare lyst til å si det som en litt prinsipiell begrunnelse for hvor vi står i forhold til denne arbeidsdelingen.

Når det er sagt, er det ett poeng vi har fremført som be-

kymringsfullt i innstillingen, og det er knyttet til dette med minstepensjonsfella. I innstillingen refererer vi de svarene vi har fått fra statsråden – den forrige, men det forandrer ikke mye på saken hva gjelder dette spørsmålet. Der skriver Regjeringen:

«Regjeringens forslag til nytt grunnbeløp fra 1. mai 2008 og de foreslåtte særtilleggsøkninger er anslått å gi 44 435 flere minstepensjonister i 2008 og ytterligere 7 620 i 2009 og 7 575 i 2010.»

Det er bekymringsfullt. Vi har nettopp vært igjennom en interpellasjonsdebatt her i salen tidligere i dag, hvor statsministeren som en del av sitt ferdigskrevne timinutters innlegg fremholdt som et skrytepunkt, slik jeg oppfattet det, at den nye pensjonsreformen innebar at man greide å fjerne minstepensjonsfella. Det er ikke helt korrekt, for selv om dette er det nåværende pensjonssystemet, vil det også med det nye pensjonssystemet være noen som vil oppleve at små tilleggspensjoner blir spist opp av minstepensjonen noen år ut i pensjonisttilværelsen. Det har vi selv fått opplyst fra statsråden, som også den gang var Bjarne Håkon Hanssen, som svar på direkte spørsmål da vi behandlet det nye pensjonssystemet.

Jeg er litt opptatt av at vi holder et høyt presisjonsnivå. Det burde kanskje også statsministeren ha merket seg, for man har ikke løst problemet med minstepensjonsfella.

Så til slutt et par ord om dette med supplerende ytelse. Det var Bondevik II-regjeringen som foreslo og fikk vedtatt dette i forrige stortingsperiode. Jeg opplever det som et fremskritt i den forstand at jeg mener det ville være både uverdigg og uanstendig å tvinge mennesker som har fast opphold i Norge, som har lov til å bo her, men som ikke har opptjent noen som helst rettigheter, til hver fjortende dag å måtte gå på sosialkontoret med lua i hånda og tigge om penger.

Jeg oppfatter Fremskrittspartiets forslag dit hen at de ikke er imot at de skal få penger, men at de er veldig opptatt av hvilken konto utbetalingen skal belastes over. Det er vel ikke det helt store prinsipielle spørsmålet. Jeg synes det er viktig å sikre at man har et verdigg og anstendig system også for denne gruppen. Derfor støtter vi også det som skjer her.

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF) [11:58:20]: Vi har to ulike saker oppe til behandling i dag – oppfølgingen av trygdeoppgjøret med heving av enkelte minstepensjoner og stønad til personer med kort botid i Norge. Det er for så vidt to atskilte saker, men felles for dem begge er at de omhandler viktige sider ved vårt sosiale sikkerhetsnett. Pensjonsytelsene er selve grunnsteinen i folketrygden – en grunnstein som det har vært bred politisk enighet om helt siden sosialminister Egil Aarvik fra Kristelig Folkeparti la fram Borten-regjeringens forslag til lov om folketrygd i 1967.

Det er allerede brukt mange store ord i denne debatten om årets trygdeoppgjør og hvor viktig bidrag det var i Regjeringens fattigdomsbekjempelse. Jeg er rimelig sikker på at regjeringens vil markedsføre dette fram mot neste valg som et av de store grepene Regjeringen har tatt for å bekjempe fattigdom. La oss derfor slå fast at det alltid

er enklere å være stor kar med andres penger. Regjeringen har, så vidt jeg kan se, ikke lagt en eneste krone på bordet i 2008 utover hva retningslinjene for trygdeoppgjøret uansett sier at den skal gjøre.

Omfordelingen mellom økning av grunnbeløpet og heving av minstepensjonene ville ikke vært mulig uten Pensjonistforbundets initiativ og medvirkning. Det som kommer av ekstra midler som følge av dette, kommer i 2010, og da regner nok de rød-grønne med at det vil være en annen regjering som vil betale regningen for dette løftet. Det regner for så vidt jeg også med, og at dette faktisk vil bli gjort.

Som vist i innstillingen er det et bredt flertall som støtter både den provenynøytrale omfordelingen i 2008 og intensjonen om å nå 2 G som minstepensjon i 2010. Kristelig Folkeparti støtter dette, ikke minst fordi de funksjonshemmede og pensjonistenes organisasjoner anbefalte dette.

Når det gjelder personer med kort botid i Norge, ble stønaden innført 1. januar 2006 for å sikre at personer over 67 år med liten eller ingen pensjon fra folketrygden skulle kunne leve et anstendig liv uten å være helt avhengig av sosialhjelp. Stønaden ble knyttet opp mot minstepensjon, og det er derfor helt i tråd med dette at de tre satsene for supplerende stønad blir hevet i forbindelse med trygdeoppgjøret for 2008.

Det er en belastning for mange av våre eldre nye landsmenn å måtte gå jevnlig til Nav for å få økonomisk sosialhjelp. Så langt jeg har erfart, fungerer ordningen bra. De fleste ber ikke om økonomisk hjelp, og Nav slipper å bruke tid på personer som nå klarer seg selv.

Når vi vet hvor presset førstelinjetjenesten i Nav er, og hvor lite fornøyd mange av brukerne er, er det verdt å merke seg at denne ordningen med supplerende stønad for personer med kort botid i Norge er en vinn-vinn-situasjon både for brukerne og for Nav. Brukerne er fornøyd, og Nav kan bruke tid på å bistå og oppmuntre så mange som mulig til å finne sin plass i arbeidslivet. Et velfungerende arbeidsliv er jo det økonomiske fundamentet for hele pensjonssystemet. Det er en forutsetning for at vi også til neste år får et godt trygdeoppgjør for alle de gruppene vi har debattert i dag.

Jon Øyvind Odland (Sp) [12:02:32]: Vi har to viktige saker fra arbeids- og sosialkomiteen i dag. Først: Senterpartiet er veldig forundret over at representanten Eriksson fra Fremskrittspartiet knyttet til den første saken kjører opp en svær debatt som går langt inn i pensjonsreformen. Det vi gjør nå, er en ren oppfølging av trygdeoppgjøret og en styrking av enkelte deler av det.

Senterpartiets bidrag i den rød-grønne alliansen er kommet fordi vi ønsker en utjamning, vi ønsker en styrking av svake grupper og også fattigdomsbekjempelse, som er en veldig vesentlig del av grunnlaget for alliansen vår. Vi opplever trygdeoppgjøret i år som et svært positivt bidrag, og partene i oppgjøret skal ha veldig stor takk for at vi har fått til den gode fordelingsprofilen vi har. Vi må faktisk ti år tilbake, til en annen regjering, som faktisk var borgerlig – men da må jeg få lov til å si at det var Senterpartiet som hadde sosialministeren, nemlig Magnhild Meltveit Kleppa – for å finne

et tilsvarende fokus på de svakest stilte i trygdeoppgjøret.

Minstepensjonen til enslige pensjonister er altså økt med 16 000 kr, og så bør vi ta en liten prat på kammerset med komitelederen om det er 13 000 kr eller 14 000 kr som er lagt inn som tilleggspensjon for unge uføre. For staten betyr det vel i praksis ingenting, men for den unge uføre betyr en tusenlapp ekstra ganske mye, så den får vi sjekke ut, komiteleder. At løftet er historisk, kan vi ikke skrive oss bort fra med noen merknader her. Men vi ser fortsatt klare svakheter som vi må arbeide videre med. Det er tilbakemeldinger på at ikke alle føler seg ivaretatt så godt som mulig. Det skal vi lytte til og ta på alvor, men vi kan allerede se at utgangspunktet er kraftig forbedret etter årets oppgjør.

Nå følger vi opp trygdeoppgjøret med å heve generelle minsteytelser på rehabiliteringspenger, attføringspenger, tidsbegrenset uførestønad og overgangsstonaden til enslige forsørgere, og vi følger opp arbeidet med å styrke de svakest stilte økonomisk, i og med at minsteytelsen til unge uføre nå heves til 2,44 G, og det supplerende tillegget til personer med kort botid i Norge økes.

I Senterpartiet er vi glade for at trygdeoppgjøret gir grunnlag for å heve ytelsene til de som har minst i samfunnet. Samtidig er vi inne i en tid der den generelle samfunnsutviklingen kan føre til en utgiftsvekst som gjør at påslaget spises opp veldig fort hvis det ikke suppleres med ytterligere tiltak, tiltak med andre virkemidler mot fattigdom og ikke minst tiltak for å stimulere næringslivet til aktivitet. Det er store nedgangstider i bygg- og anleggsbransjen knyttet til en krise som er mer global enn nasjonal. Her må vi føle en forpliktelse til å følge opp med sysselsettingstiltak. Kvalifiseringsprogrammet kan bli et veldig viktig bidrag til å bedre den økonomiske situasjonen og levekårene for dem som også er avhengige av økonomisk sosialhjelp.

Avslutningsvis: Den omfattende omlegging av bostøtteordningen er helt sentral for at vi skal kunne møte de utfordringene vi har foran oss.

André N. Skjelstad (V) [12:06:33]: Venstre støttet og støtter det framforhandlede trygdeoppgjøret i vår, og vi er også glade for og fornøyde med at ytelsene til disse gruppene øker. Ellers er jeg fornøyd med at ytelsene også er justert for dem med kort botid i Norge.

Dette kan lett bli en teknisk debatt, som det også innimellom har blitt når vi har behandlet trygdeoppgjøret. Men for oss handler det ikke først og fremst om det tekniske, det handler om raushet og verdighet, og som representanten Engeset sa knyttet til supplerende stønad, handler det også om den verdigheten vi må vise folk som er i en slik situasjon. Det vil være direkte uverdigg hvis vi ikke i det norske samfunn kan vise den type raushet overfor dem det gjelder. Derfor er ikke jeg enig i det representanten Eriksson sa i sitt innlegg. Men det var for så vidt ikke noe spesielt nytt det som kom fra den fronten. Dette har vi hørt en del ganger tidligere.

Statsråd Dag Terje Andersen [12:08:05]: Regjeringen har i denne proposisjonen lagt fram forslag om endringer i bevilgninger under Arbeids- og inkluderingsdepartementet som følge av trygdeoppgjøret for 2008 på 608 mill. kr. Bevilgningen gjør det mulig å heve minsteytelsene på rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad fra 1,8 ganger folketrygdens grunnbeløp til 1,97 G, å heve minsteytelsene for unge uføre som mottar disse ytelsene, fra 2,4 G til 2,44 G, å øke overgangsstonaden for enslige forsørgere fra 1,85 G til 1,97 G og å øke den supplerende stønaden til personer med kort botid i Norge i tråd med økningen av satsene for minstepensjon i folketrygden fra 1. mai i år.

Bakgrunnen for forslagene er at Regjeringen har foreslått at grunnbeløpet i folketrygden fra 1. mai 2008 økes fra 66 812 kr til 70 256 kr. Etter gjeldende retningslinjer skulle G fra det tidspunktet vært økt til 70 934 kr. Regjeringen foreslår at innsparingen som følger av det, brukes til å heve nivået på de nevnte ytelsene.

Å heve minsteytelsene i de midlertidige helse relaterte ytelsene og nivået på overgangsstonaden til enslige forsørgere vil være et viktig bidrag i Regjeringens fattigdomsbekjempelse. En del av dem som i dag mottar minsteytelser eller ytelsener rett over minstenivået, får tillegg i form av økonomisk sosialhjelp. Heving av minsteytelsene vil derfor kunne bidra til mindre kostbar dobbeltbehandling, og en del vil da ikke lenger trenge slike tillegg. Økningen i ytelsesnivået samt økningen i minsteytelsene vil gi et økonomisk løft for stønadmottakere som befinner seg i den gruppen. I tillegg vil hevingen kunne bidra til å redusere kommunenes utgifter til økonomisk sosialhjelp.

Regjeringen ser det som vesentlig at minsteytelsene i de midlertidige helse relaterte ytelsene og overgangsstonaden til enslige forsørgere er på samme nivå. Regjeringen foreslår derfor at de nå heves til 1,97 G, men har som siktemål at disse ytelsene skal økes til 2 G. Ytelsen til unge uføre som mottar uførepensjon, ble økt i forbindelse med trygdeoppgjøret. Regjeringen anser det derfor som rimelig at også minsteytelsen til unge uføre på midlertidige helse relaterte ytelsener økes, og foreslår at minsteytelsen til unge uføre skal være 2,44 G.

Loven om supplerende stønad til personer med kort botid i Norge gir i dag tre ulike minsteytelser som svarer til minsteytelsene i folketrygdloven, og avhenger av sivil status og ektefelles alder. Det har vært forutsatt at garantnivået for supplerende stønad skal svare til minstepensjonen i folketrygden. Økningen i særtillleggssatsene fra 1. mai 2008 gjør det etter Regjeringens syn naturlig å øke satsene også for supplerende stønad.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Robert Eriksson (FrP) [12:11:23]: I denne saken er det jo slik, som også statsråden var inne på, at man tar sikte på å øke minstepensjonen for enslige minstepensjonister opp til 2 G innen 1. mai 2010. I den forbindelse ser vi jo, slik det ble gjort i årets trygdeoppgjør, og slik det også kommer fram i denne saken, at det er etterslepet som er brukt for å finansiere dette. Kan statsråden garantere at

man i framtiden vil forholde seg til og følge de retningslinjene som Stortinget har vedtatt, og at den økningen som skal skje i 2009 og 2010, blir med friske midler og ikke en regning som blir sendt til norske pensjonister?

Statsråd Dag Terje Andersen [12:12:08]: Da kan jeg heldigvis bare vise til det fremlagte statsbudsjettet, der det går fram at det ligger 2,1 milliarder kr inne nettopp til å finansiere oppfølgingen av de sakene vi nå behandler den siste etappen av.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk. De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Karin Andersen (SV) [12:12:36]: Jeg føler behov for å kommentere et par ting som ble sagt.

Fra Kristelig Folkeparti ble det sagt at Regjeringen ikke hadde lagt inn en krone i forbindelse med vårens trygdeoppgjør. Det er uriktig. Økningen i ytelsen til unge uføre, som jeg mener har et proveny – men jeg får ta det på ca.-en nå! – på ca. 230 mill. kr på årsbasis, er tilleggsbevilgninger fra Regjeringen inn i trygdeoppgjøret. I tillegg til det var det jo, som statsråden nå sier, lagt inn penger i neste års budsjett. Forutsetningen er at økningen fra årets trygdeoppgjør og opp til 2 G er en forpliktelse som Regjeringen gjennom trygdeoppgjøret tok på seg å få til. Det er hele «dealen». Det er den avtalen pensjonistorganisasjonene og de funksjonshemmedes organisasjoner fikk til for å nå sitt hovedmål, som de har hatt øverst på dagsordenen i mange år. De gikk med på å omfordele noen penger i år, men de får store økninger framover.

Det er altså ikke noen penger som har blitt borte her – det er noen som snakker som om noen penger har blitt borte, men det har det altså ikke. Pensjonistorganisasjonene har vært villige til å omfordele overhendet fra 2007, som har gått til en økning av pensjonen for dem som hadde minst.

Så var representanten Engeset inne på at denne type oppgjør medfører at flere blir minstepensjonister teknisk sett, og det er riktig. Dagens pensjonssystem er slik at svært mange, og særlig kvinner, som har hatt en lav inntekt, er minstepensjonister også uten en slik endring som det vi nå har fått til i pensjonssystemet. Men alternativet til ikke å gjøre det slik som vi ble enige med organisasjonene om i vår, er jo at de som har de minste pensjonene, skulle få enda mindre enn det de endte opp med nå. Det mener SV, det mente Regjeringen, og det mente tydeligvis også pensjonistorganisasjonene ikke var noen god idé. At man da følger opp, slik man gjør i dagens sak, med alle de andre ytelsene, er en logisk konsekvens av den enigheten man oppnådde med pensjonistorganisasjonene om minstepensjonen og ordningen for unge uføre.

Jeg mener at det er et prinsipielt viktig steg som denne regjeringen har tatt, når man nå har etablert et nytt minstenivå i folketrygden som er vesentlig høyere enn det var før. Det vil være et vesentlig tiltak for å redusere fattigdom i Norge.

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF) [12:15:33]: Først vil jeg bare si til Senterpartiets representant at jeg synes det var fint at han minnet om at Bondevik I-regjeringen var den som økte særtillegget første gangen. Men det var nok ikke bare fordi det var en sosialminister fra Senterpartiet; det var en samlet regjering som ønsket det.

Jeg har bare lyst til å minne forsamlingen om at den gang var det enkelte partier som sa at det var kvalmende; det var ikke den måten en skulle gjøre det på. Jeg synes jo det er litt merkelig at i dag er det godttatt; i dag er det «historisk» bra, det er fantastisk. Den gangen ble det ikke godt mottatt. En av grunnene var jo nettopp det som representanten Engeset var inne på, at når en øker særtillegget, vil det for noen som bare har en liten tilleggspensjon, slå uheldig ut.

Så til Karin Andersen og at penger er blitt borte. Jeg har ikke sagt det. Men når det skapes et inntrykk av at dette er «historisk», vil jeg si at det aller viktigste kom inn fordi en fulgte opp retningslinjer som vi er enige om på Stortinget. Det var slik de store summene kom inn, og jeg synes jo Regjeringen selv har sagt veldig tydelig hva de er gått til.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2. (Votering, se side 462)

Sak nr. 3 [12:17:08]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om styrking av Arbeids- og velferdsetaten i 2008 (Innst. S. nr. 19 (2008–2009), jf. St.prp. nr. 87 (2007–2008))

Presidenten: Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Eva Kristin Hansen (A) [12:18:11] (ordfører for saken): Nav-reformen er en viktig reform som det på Stortinget er bred enighet om å gjennomføre. Det er få politiske uenigheter om saken, og alle partier ønsker at en skal lykkes med å oppfylle sine mål. Det å få flere i arbeid og færre på stønad og det å få en mer effektiv arbeids- og velferdsforvaltning vil ha stor betydning for veldig mange mennesker i landet vårt. Nav-reformen er dels en organisatorisk reform, men ikke minst en innholdsreform.

I fjor ble det etablert 146 kontorer, og ved utgangen av 2008 er det planlagt 140 nye kontorer. Det er viktig at planene i forhold til etableringen holdes, og at det ikke blir forsinkelser. Samtidig med etablering av kontorer etableres det spesialenheter for forvaltning, og ved utgangen av

første halvår 2008 var det etablert 37 slike forvaltningsenheter. Samtidig med etableringen av Nav-kontorer og forvaltningsenheter skal Arbeids- og velferdsetaten håndtere pensjonsreformen med bl.a. etableringen av IKT-løsninger, det gjøres endringer på helserefusjonsområdet, og arbeidet med Sykefraværsutvalget skal følges opp.

Arbeids- og velferdsetaten er med andre ord inne i en krevende omstillingsperiode. Når vi samtidig vet at kvalifiseringsprogrammet nå rulles ut på Nav-kontorene, og at Stortinget om kort tid skal behandle Ot.prp. nr. 4 om arbeidsavklaringspenger og arbeidsevnevurderinger, som skal innføres fra neste år, sier det seg selv at det er en travel tid for mange av dem som jobber i arbeids- og velferdsforvaltningen vår.

Hele Nav-reformen og de endringene som gjøres innenfor hele forvaltningen, har som mål å sikre bedre og mer effektive tjenester for brukerne og å sikre folk bedre oppfølging. Fra våren 2007 har det vært registrert økende saksbehandlingstid for flere ytelser, og det har bygd seg opp restanser. Stortinget er gjort kjent med at Arbeids- og velferdsdirektoratet rapporterer at det er gjennomført en rekke tiltak med sikte på å bedre restansesituasjonen, og at det for så vidt har hatt en effekt, men situasjonen er fortsatt krevende. Det ble i sommer omdisponert 40 mill. kr for å få ned saksbehandlingstiden og for å bygge ned restansene. Men det er klart at det er et ytterligere behov for å styrke Arbeids- og velferdsetaten, slik at de klarer å gjennomføre Stortingets ønsker. Derfor har Regjeringen foreslått å styrke etaten med ytterligere 60 mill. kr, som det er bred enighet i arbeids- og sosialkomiteen om å støtte.

Jeg har merket meg at opposisjonen viser til Riksrevisjonens rapport, som bl.a. peker på manglende oppfølging av dem som mottar tidsbegrenset uførestønad. Det er nok ingen uenighet om at det er viktig å ta den rapporten og alle tilbakemeldingene fra bl.a. mange brukere på alvor. Det er jo nettopp derfor det er så viktig at vi klarer å gjennomføre reformen i forhold til tidsplanen, og at vi klarer å oppnå de målene som er satt for den. Det kommer til å bli krevende. Men det er helt avgjørende at Stortinget nå følger opp, og det er også derfor det er så viktig at vi i dag vedtar den ekstrabevilgningen vi nå har til behandling.

Robert Eriksson (FrP) [12:21:27]: Det er, som saksordføreren var inne på, en enstemmig komité – og sånn sett vil det vel også være et enstemmig storting – som støtter denne tilleggsbevilgningen, og det er nok noe som er riktig med tanke på de utfordringene Nav står overfor.

Jeg har lyst til å si at det er utrolig viktig at vi får Nav-reformen til å fungere optimalt, for så lenge vi ser at stadig flere begynner å miste tilliten til Nav-reformen, mister tilliten til det nye systemet, har vi et stort problem. Det vil også sette tilliten til det norske velferdssystemet på prøve, og det kan ikke vi som folkevalgte i denne salen tillate. Derfor er det også viktig at vi får etablert gode rutiner i Nav, med en god kompetanse og riktig oppfølging overfor de brukerne som vi her snakker om.

Jeg har lyst til å vise til bl.a. Riksrevisjonens rapport, som egentlig uroer meg litt, fordi vi ser at saksbehand-

lingstiden har gått dramatisk opp. Vi ser av tallene at fra 1. mars 2005 til 1. mars 2008 er etaten styrket med 784 årsverk. Ser man på antallet brukere etaten skal ivareta, har hver ansatt nå færre brukere å ivareta enn hva man hadde på samme tidspunkt i 2005 – hvis tallene i budsjettproposisjonen er riktig, og det regner jeg med at de er. Jeg også litt forundret over at saksbehandlingstiden går opp, når man i utgangspunktet burde hatt litt mer tid til hver enkelt bruker nå enn man hadde tidligere. Men det er sikkert mange ting som gjør at man har kommet i en sånn situasjon.

Jeg ser at det slås fast av Riksrevisjonen at det mangler oppfølgingsplaner i 72 pst. av de kontrollerte sakene for tidsbegrenset uførestønad. Det sies videre at flere kontorer har bevisst nedprioritert oppfølging av brukere som mottar tidsbegrenset uførestønad. Riksrevisjonen påpeker også at etaten har store utfordringer med å innhente oppfølgingsplaner, dokumentasjon fra dialogmøte 1 og dialogmøte 2 når det gjelder oppfølging av sykmeldte. Jeg synes det er ganske graverende at man ikke har en bedre oppfølging på dette, at hele 72 pst. av sakene for tidsbegrenset uførestønad mangler oppfølgingsplan, og at ikke etaten purrer og har gode nok rutiner på det. Det håper jeg at statsråden setter litt ekstra trykk på og får på plass.

Noe annet som bekymrer meg, er Sivilombudsmannens rapport som stod i Aftenposten den 24. februar i år. Hvis vi leser statsbudsjettet for 2007, ser vi at det ble det sagt:

«Kapittel 605, Arbeids- og velferdsetaten gir grunnlag for å styrke etaten isolert sett med om lag 100 årsverk.»

Det står videre i samme avsnitt:

«Det er også satt av midler til å styrke den målrettede arbeidsrelaterte innsatsen for personer med psykiske lidelser i 2007.»

I Sivilombudsmannens rapport i Aftenposten den 24. februar i år, er en av konklusjonene at saksbehandleren «manglet elementær kunnskap om brukernes behov og muligheter. Saksbehandleren hadde en forutinntatt og feilaktig oppfatning av hvordan brukernes helseproblem innvirket på behov og muligheter».

Det slås også fast at det er de med psykiske lidelser og funksjonshemmede det har gått mest ut over. Det synes jeg er alvorlig med tanke på at det i statsbudsjettet året før skulle legges på plass ekstra ressurser for å få en bedre oppfølging av denne gruppen. Så ser vi at resultatet er nesten det stikk motsatte. Det er en situasjon vi ikke kan leve med.

I innstillingen ser vi at posisjonspartiene mener at Fremskrittspartiets budsjettforslag ville ha ført til en langt verre situasjon. Det er jeg selvfølgelig totalt uenig i. Hvis man leser statsbudsjettet, viser det seg faktisk at Fremskrittspartiet bevilget 277 mill. kr mer på kapittel 605 enn hva Regjeringen gjorde i det budsjettet.

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF) [12:26:44]: Kristelig Folkeparti er som kjent en sterk tilhenger av målene med Nav-reformen: flere i arbeid, færre på stønad og en bedre brukerservice i samfunnets velferdstjenester. Samtidig har vi hatt en tålmodig respekt for at

denne reformen er omfattende og kompleks å gjennomføre.

Men vi har nå kommet til et punkt der svært mange forhold peker i retning av at Nav-reformen er ute av styring og utvikler seg i gal retning. Bekymringsmeldingene strømmer inn. Brukerne opplever på ingen måte at de får større og raskere oppfølging. Det kan synes som om mye ressurser – først og fremst i form av erfaring og kompetanse – er trukket ut av førstelinjetjenesten for å bli satt inn i arbeidet med organisasjonstilpasning.

Enkeltmennesker har vanskeligheter med å komme i kontakt med saksbehandler. Saksbehandlingen er treg, og dialogmøter mellom Nav, arbeidsgiver og sykmeldte blir ikke gjennomført som forutsatt. Dette er alvorlig. På toppen av dette kan Nav-reformen bli 1,5 milliarder kr dyrere enn planlagt.

Det er klare tegn til at utfordringene knyttet til kompetanse hos ledere og ansatte og kulturutvikling mellom de ulike miljøene som nå utgjør den nye samlede velferdsetaten, er undervurdert i gjennomføringsarbeidet. Dette rammer sårbare brukere på en helt uakseptabel måte, stikk i strid med hva som var hovedmålet med reformen, nemlig å gjøre arbeids- og velferdsforvaltningen mer brukerorientert.

Dette er varselamper som bør føre til drastiske grep fra Regjeringen. Hvis ikke noe gjøres raskt, risikerer vi at hele reformen havner i grøfta.

Regjeringen har ansvaret for gjennomføringen av reformen og foreslår å styrke Arbeids- og velferdsetaten med 60 mill. kr i 2008. Kristelig Folkeparti støtter denne bevilgningen. Regjeringen legger i statsbudsjettet også opp til å videreføre en midlertidig driftsbevilgning på 100 mill. kr i 2009. Jeg tror dette er helt på sin plass.

Men i likhet med Bergens Tidendes leder 12. oktober, tror jeg at vi trenger andre tiltak enn bare mer penger. Det trengs mer grunnleggende organisatoriske grep for å sikre kompetansen på alle nivåer for å bygge en sterkere samlet kultur i den nye etaten og sikre at den fungerer med utgangspunkt i at etaten skal møte det enkelte mennesket med kunnskap, respekt og medmenneskelighet. Etaten trenger mer enn de gode strukturene og systemene. Den står og faller med hvordan den betjener sine brukere og bidrar til målet om at flere skal komme i arbeid og aktivitet. Vil statsråden gjøre de organisatoriske og strukturelle endringene som trengs, og bidra til å skape en sterkere kultur for medmenneskelighet og respekt i Nav?

Jeg sier ikke at dette er enkelt, og jeg sier heller ikke at statsråden ikke gjør jobben sin. Det ville være en altfor enkel og urimelig påstand. Enhver statsråd fra et hvilket som helst parti ville hatt store utfordringer med å gjennomføre en så stor reform uten større problemer av noe slag.

Men Kristelig Folkeparti mener at situasjonen er så alvorlig at det krever en bredere gjennomgang i Stortinget. Dagfinn Høybråten skrev derfor brev til arbeids- og inkluderingsminister Dag Terje Andersen 9. oktober der han bad statsråden om å komme til Stortinget og orientere om hva han ville gjøre for å sikre at Nav-reformen kan gjennomføres etter de mål Stortinget har satt opp, og hvordan

han vil sikre at de tjenestene som folk har krav på, blir gitt innenfor akseptable standarder og tidsfrister. Jeg takker statsråden for at han kom til komiteen for å orientere om dette. Men denne saken er så viktig at statsråden bør komme til Stortinget i plenum. Vi vet at problemet er der. Folk krever at Regjeringen handler nå.

Karin Andersen (SV) [12:31:20] (komiteens leder): Det er avgjørende viktig at vi lykkes med Nav-reformen, og vi er godt i gang. Men på grunn av de forhold som flere talere før meg har nevnt, og som saksordføreren nevnte, med økende restanser og en krevende arbeidssituasjon, bevilger nå Stortinget økte ressurser til reformen. Det er nødvendig.

Det er mange meldinger om at situasjonen kan være vanskelig, men jeg har også besøkt en rekke kommuner de siste ukene og opplevd at stemningen mange steder er ganske god. Jeg var i Horten for noen dager siden. Der hadde de nådd målet i forhold til antall deltakere på kvalifiseringsprogrammet. Jeg var i Haugesund denne mandagen, og der var det en positiv stemning. De rapporterte at samhandlingen mellom de ulike avdelingene og spesialenhetene nå gikk mye greiere, at de også hadde snudd restansen hos seg, og at pilene pekte den rette veien. Så det var positivt. Men det er viktig at vi foretar de styrkingene vi gjør nå.

Så etterlyser representanten Åse Gunhild Woie Duesund organisatoriske grep nå. Jeg blir veldig usikker på hva man mener med det. Jeg tror Kristelig Folkeparti er nødt til å bli konkret og ikke bare si at vi skal gjøre noe annet enn det vi gjør. Det virker veldig forvirrende på oss som skal forholde oss til dette, for vi vet ikke hva disse organisatoriske endringene som Kristelig Folkeparti snakker om, er. Derfor er det også vanskelig å ta stilling til dem. Det er også, tror jeg, veldig uheldig hvis man begynner å gjøre endringer nå, midt i en prosess som man er halvvegs i. Men det er helt på det rene at det er behov for å holde en stø hånd på denne reformen fra statsrådets side, slik at vi sikrer det som alle har vært enige om.

Så var representanten fra Fremskrittspartiet oppe og sa at det var nødvendig med god kompetanse og riktig oppfølging, og han etterlyste mer oppfølging i Nav. Han påpekte at behandlingstida går opp. Han påpekte også at noen av saksbehandlerne ikke hadde nok kompetanse i forhold til den stillingen de hadde. Det er nok riktig veldig mye av dette. Det er Nav i gang med å bøte på – og vi gjennom denne tilleggsbevilgningen bidrar til det.

Men det er grunn til å påpeke hva det står i budsjettinnstillingen fra i fjor, som jeg nå har tatt med meg som et sannhetsvitne:

«Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener det ligger et betydelig potensial i økt kostnadskontroll og effektivisering i den nye Arbeids- og velferdsetaten. Disse medlemmer foreslår derfor i sitt alternative statsbudsjett at det gjennomføres effektiviseringstiltak tilsvarende 431 mill. kroner.»

Så påstår representanten Robert Eriksson at dette har man ikke gjort. Jo, det har man gjort. Det står i budsjettinnstillingen fra i fjor. Og med et kutt på 431 mill. kr

vet jeg ikke helt hva slags kompetanseheving man skulle hatt i etaten, hva slags mer riktig oppfølging man skulle ha fått, hvordan restansene skulle ha sett ut, eller hvordan man skulle ha skolert og hjulpet saksbehandlerne med den kunnskapen og kompetansen som alle er klar over må økes mange steder. Så jeg synes kanskje at i kritikken mot Nav-reformen og de vanskelighetene som er der, burde Fremskrittspartiet være av dem som gikk musestille i dørene og være glad for at de aller fleste ikke kjenner til at de har kuttet i den etaten som både skal hjelpe folk som ikke har arbeid, med å få det, og som også skal utbetale ytelsene til pensjonister og andre som ikke har inntektsgivende arbeid sjøl. Jeg tror det hadde vært den reneste katastrofe.

Jon Øyvind Odland (Sp) [12:36:07]: Først to visitter. Jeg har en litt godmodig visitt til Kristelig Folkeparti, som etterlyser en større gjennomgang. Senterpartiet mener at vi absolutt ikke skal ha flere gjennomganger nå. Vi skal rett og slett få iverksatt planen. Det som hindrer gjennomføring av planen, er at vi har altfor mye etterslep. En forutsetning for å lykkes med iverksetting av reformen er at vi får etterslepet bort.

Til Fremskrittspartiets representant kan jeg si at jeg slutter meg til Karin Andersens diskusjon rundt budsjett. Men jeg vil gjerne gi en varm støtte til ett innspill representanten har, og det er videre- og etterutdanning og kompetanseheving i etaten. For å få til det må vi har vekk restansene. Det er jo nøkkelen til alt. Det vi gir nå, er en økning av driftsstøtten for å få ned saksbehandlingstid og få bort restanser. Det er i øyeblikket en enorm slitasje på personell, og det gir en oppgitthet blant brukere.

Det vi derimot ser, og vi har noen eksempler på det, er at der man har kommet ned på en god saksbehandlingstid og blitt kvitt køene, fungerer Nav-reformen veldig godt. Det er slikt som nå er til hinder for at vi får dette til å fungere godt nasjonalt. Jeg tror sikkert at statsråden kan snakke for seg selv. Men jeg tror at den reformen han har fått å disponere nå, vil fungere veldig godt når vi kommer oss bort fra køene og virkelig får brukt tiden til saksbehandling og til videre- og etterutdanning av personalet. Vi har en kjemperessurs i dette personalet, som blir oppgitt og slitent, og som slutter og begynner i andre jobber. Er det noe vi virkelig skal sette inn ressurser på – vi kan snakke om penger så lenge vi vil, budsjettet er en forutsetning – er det kompetansen hos dem som jobber her, som gjør at det blir bedre service for brukerne og mye lettere tilgang. Når det ikke er køer, har man også tid til å ta telefonen når folk ringer. Så enkelt er det.

Det å bedre arbeidsmiljøet, som når vi blir kvitt alle restansene, er verdt alle de 60 millionene vi putter inn nå.

André N. Skjelstad (V) [12:38:57]: Nav-reformen er viktig og riktig. Jeg tror det fortsatt er en riktig reform, som skulle forenkle, gi en mer effektiv forvaltning, bedre arbeidsretting og ikke minst en bedre brukerretting. En skulle sikre et samarbeid på tvers av etatsgrensene. Det er ingen tvil om at den omorganiseringen har vært krevende.

Venstre har vært og er for reformen. En sammensmelting av ulike kulturer, systemer, lokalisering og kompe-

tanse er krevende. Mye kritikk i den senere tid på lang saksbehandling og annet har vært fremme i media. Det har også vært fremmet kritikk av Riksrevisjonen, hvor det bl.a. blir påpekt manglende oppfølgingsplaner for dem med tidsbegrenset uførestønad.

Når det gjelder diskusjonen om antallet, har Nav hatt en økning på 784 årsverk fra 2005 til 2008, som det også står i innstillingen.

Tidligere er det også påpekt at forenkling og større brukeropfølging, som var intensjonen for Nav, nok dessverre ikke er nådd fullt ut. Statsråden er nødt til å ha Nav-reformen øverst på skriveblokken sin konstant. Med de utfordringene vi står overfor, med antakelig et større antall arbeidsledige og mange som har dårlig tilknytning til arbeidslivet, vil Nav få mange større oppgaver framover. Man kan si at Nav ikke nødvendigvis har fungert like godt i gode tider, men nå står vi overfor større utfordringer. Tidene har forandret seg.

Man kan også spørre seg om det er penger som er hovedproblematikken. Jeg er ikke så sikker på det. Likevel er vi selvfølgelig med på å støtte det som er på sakskartet i dag. Men jeg tror det har vært altfor stor grad av systemfokus, i stedet for brukerfokus, som man burde hatt. Ut fra de tilbakemeldingene man får fra brukerne, og ikke minst fra Riksrevisjonen, kan det se ut til at systemfokuset har vært vel sterkt. Det kan derfor ikke understrekes sterkt nok viktigheten av at nødvendige tiltak iverksettes, slik at det får den effekten som Stortinget forutsatte ved innføringen av Nav-reformen.

Flere av debattantene før meg, som Åse Gunhild Woie Duesund, har påpekt at det ikke bare er penger som trengs. Det er vi skjønt enige om.

Karin Andersen påpekte de økende restansene. Ja, er ikke det kanskje fordi vi har hatt vel mye systemfokus til å få denne samhandlingen til å fungere? Kanskje må det i enda større grad være brukeren vi nå fokuserer på. Statsråden påpeker at med større brukerorientering vil en del av det som er systemfeil, også bli rettet opp. Restansene har jo faktisk å gjøre med at det ikke fungerer. Brukerperspektivet kan ikke være det som blir salderingsposten i Nav-reformen. Det er påpekt av flere at det er etterslepet som gjør at man ikke kan få kunnskap og kompetanse. Men her må vi ha meninger hele tiden og flere tanker i hodet samtidig for å få dette til å lykkes. Derfor utfordrer jeg statsråden sterkt til at han har Nav øverst på skriveblokken sin.

Statsråd Dag Terje Andersen [12:43:08]: I proposisjonen om styrking av Arbeids- og velferdsetaten i 2008 foreslår Regjeringen å styrke Arbeids- og velferdsetatens driftsbevilgninger med 60 mill. kr. Bevilgningene skal brukes til å redusere saksbehandlingstid og bygge ned restanser i etaten.

Det har vært tverrpolitisk enighet om Nav-reformen, og jeg registrerer også at Stortinget har forståelse for at det er krevende å gjennomføre den. Vi har hatt målene for reformen i fokus under hele omstillingsperioden, og skal fortsatt ha det. Vi vet hvor vi skal, men vi må også sørge for at vi tar vare på brukerne underveis.

Det gripes tak i problemene som har oppstått for å nå målene med Nav-reformen. Det er nå nødvendig å styrke saksbehandlingskapasiteten i etaten, slik at brukerne får stønaden sin innen rimelig tid.

Bakgrunnen for utfordringene vi nå ser, er det redegjort for i proposisjonen. Som kjent har etableringen av forvaltningsenheter som ble gjennomført det første halvåret 2008, sammen med den fortløpende etableringen av Nav-kontor, bidratt til produksjonsstopp og en betydelig økning i restanser.

I lys av den situasjonen ble det i sommer gitt samtykke til at Arbeids- og velferdsdirektoratet kunne omdisponere inntil 40 mill. kr til å bygge ned restanser og redusere saksbehandlingstider. Fersk informasjon viser at etatens innsats har gitt resultater, ved at restanser og saker over ytre grense har gått ned, både i september og i oktober. I neste års statsbudsjett er det videre foreslått midlertidig å styrke etatens driftsbinding for 2009 med 100 mill. kr for å kompensere for produksjonstap som følge av gjennomføring av Nav-reformen.

Gjennom de foreslåtte ekstrabevilgninger tar Regjeringen tak i utfordringene. Jeg følger utviklingen nøye, og vi har som sagt alt sett resultater. Vi ser også andre utfordringer i Arbeids- og velferdsetaten, som det er redegjort for i proposisjonen, og som deler av arbeids- og sosialkomiteens medlemmer med rette påpeker. Særlig gjelder det utfordringer knyttet til tilgjengelighet og mangelfull oppfølging av brukere. Når det gjelder tilgjengelighet, herunder telefoni, arbeider etaten systematisk og målrettet for å bedre det. Det etableres nye tekniske løsninger, samtidig som det iverksettes strakstiltak lokalt.

Mangelfull oppfølging av brukere med helserelaterte ytelser var nettopp en av grunnene for vedtaket om Nav-reformen. Nye virkemidler for å følge opp brukerne kommer nå gradvis på plass. Det har tatt noe lenger tid å komme opp på forventet aktivitetsnivå bl.a. for kvalifiseringsprogrammet og den nye sykefraværsoppfølgingen. Andre virkemidler som skal bidra til bedre oppfølging av brukerne er forslaget om innføring av arbeidsavklaringspenger, som skal erstatte tidsbegrenset uførestønad, attføringspenger og rehabiliteringspenger.

Jeg mener og tror at når vi får på plass det nye innholdet i Nav-kontorer og har gjennomført de organisatoriske omstillingene gjennom Nav-reformen, så har vi kommet et langt stykke på vei mot å nå målet for hele reformen om å få flere i arbeid og aktivitet, færre på stønad, forenkling for brukerne tilpasset brukernes behov samt å skape en helhetlig og effektiv arbeids- og velferdsforvaltning. Stortinget har gitt sin støtte til de målene, som vil stå fast gjennom hele omstillingsperioden. Det er de målene vi jobber fram mot.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF) [12:46:49]: Regjeringen har sendt på høring et forslag om å sette attføringstjenester ut på anbud. Kristelig Folkeparti er sterkt imot dette forslaget fordi vi mener at psykisk utviklingshemmede og andre utsatte personer ikke skal på anbud.

Forslaget blir ekstra vanskelig å forstå på bakgrunn av at Nav allerede med dagens oppgaver har store utfordringer. Dersom Nav i tillegg skulle administrere anbud på attføringstjenester, ville det bare bli en stein til byrden for etaten. Mener virkelig statsråden at det er klokt å legge attføringstjenester ut på anbud og la Nav få enda flere kompliserte administrative oppgaver å håndtere, som tar fokuset vekk fra brukerne?

Statsråd Dag Terje Andersen [12:47:38]: Nå er det ikke slik at det er foreslått fra Regjeringen å legge attføringstjenestene ut på anbud. Det er snakk om at man skal slå sammen virkemiddel for brukerne, slik at to av tilbudene som attføringsbedriftene i dag har enerett på, kan bli konkurransutsatt. Men i det høringsnotatet er det to alternativer. Det andre alternativet var å ikke gjøre noen endring. Det er altså ikke snakk om at alle attføringstjenester skal på anbud. Det er det aldri sendt ut noe høringsforslag om.

Mitt utgangspunkt er å ha brukerne i fokus. Det betyr at når vi har et system der tilbudet som brukerne får, i stor grad er avhengig av i hvilken kategori brukeren er, om han er yrkeshemmet eller har andre klassifiseringer, er det et poeng for oss å bygge ned skrankene, slik at en kan ta utgangspunkt i brukerens behov og bruke tilbudene mer på tvers enn det som har vært vanlig i systemet fram til nå. Det er den samme begrunnelsen som ligger til grunn for at vi foreslår arbeidsavklaringspenger. Men jeg skal gjøre det på en måte som sørger for å ivareta de hensynene som ligger i attføringstjenestens tilbud av Nav-tilbudet i dag.

André N. Skjelstad (V) [12:48:58]: Det er interessant å høre – og selvfølgelig har statsråden brukerne i fokus. Mange av oss har nok opplevd at det kanskje ikke har vært så mye brukerfokus de tre første årene. Mye av fokuseringen har vært innadventd i egen organisasjon, og dette har da også vært med og bidratt til å skape restansene, som flere har vært inne på i debatten. Det blir på mange måter som at brukerne må stå og se på at systemet skal komme opp og vokse mens de venter. Jeg tenkte på det da jeg satt og hørte på dette, at det hadde vært noe av det samme som om at jeg hadde plantet en granplante, og hadde stått ute i skogen for å se at den ble stor – det hadde tatt litt tid. Litt av det samme systemet gjør at vi faktisk er nødt til å få dette brukerperspektivet konstant, selv om systemet nødvendigvis ikke er oppe og går. Er statsråden enig?

Statsråd Dag Terje Andersen [12:49:54]: Det er litt uklart for meg hva representanten mener med «innadventd». Men jeg er overbevist om, som andre representanter i denne debatten har vært inne på, noe som jeg er helt enig i, og som jeg tror Skjelstad også er enig i, at vi skal ha kvalitet og kompetanse inn i de nye etatene. Så er det slik at i en prosess der folk som tidligere har jobbet i arbeidsmarkedssetaten, nå også skal begynne med oppgaver som tidligere lå i trygdeetaten, er det behov for kompetanseheving, og hvis det er det representanten mener med «innadventd» og opptatt av system, er jeg uenig. For vi er nødt til å ha fokus på kompetanseheving og kompetan-

seoverføring mellom de forskjellige kompetansegruppene for å få dette til å fungere.

Når det gjelder restansene, så er det delvis en sum av – ja, det er vanskelige omstillingsprosesser vi er inne i – at det lå restanser i de tidligere etatene. Slik sett kan vi si at noen av utfordringene i dag er et bevis på at det var behov for å gjøre noe. Det hører med i bildet her. Og som jeg sa i mitt innlegg, er det slik at både i september og i oktober så har restansene gått ned. Det viser seg altså at når vi tar grep, klarer vi å komme på offensiven, og det kommer til å bedre hverdagen i Nav-systemet.

Robert Eriksson (FrP) [12:51:17]: Jeg viser til det jeg også sa i innlegget, at antall årsverk har gått betydelig opp, og at man har bedre tid nå pr. bruker enn hva man hadde i 2005, hvis man leser ren statistikk. I tillegg kommer det fram av Sivilombudsmannens rapport at man mangler elementær kunnskap og forståelse til å kartlegge brukerens behov for og muligheter for å kunne komme tilbake igjen til arbeidslivet. På hvilken konkret måte vil statsråden følge opp dette, slik at den kunnskapen blir ivare tatt på best mulig måte, og at man sikrer at de ansatte har riktig kunnskap for å følge opp folk med psykiske lidelser og funksjonshemmede? For fra sammenslåingen har jo ikke lovverket endret seg så utrolig mye. Det er jo mye av de samme folkene som sitter der, som skal behandle de samme lovene nå som da. Betyr det at den kompetansen har vært fraværende over lang, lang tid?

Statsråd Dag Terje Andersen [12:52:19]: Det er riktig at antall ansatte i Nav har økt fra 2005 og fram til nå, men det er slik at hver økning i antall ansatte har vært fordi det er oppgaver som skal følges opp – innføring av tidsbegrenset uførestønad i 2005, økt innsats for å bekjempe trygdemisbruk i 2005, innkreving av bidrag og feilutbetalinger, ekstrabevilgning i 2005. Så var det i Aetat oppfølging av yrkeshemmede i 2005 og i trygdeetaten innføring av tidsbegrenset uførestønad. Slik kunne jeg fortsette å liste opp de tiltakene som har ført til at både den forrige regjeringen og den som sitter nå, har satt inn personressurser. Det er altså ikke blitt flere mennesker til å behandle de samme sakene, bortsett fra at vi nå legger inn en ekstrainsats for å bli kvitt restansene.

Så er det riktig at Riksrevisjonen har påpekt ting som ikke har fungert godt nok i 2007, på bakgrunn av undersøkelser i 2007. For å følge opp Nav-kontorene lokalt har vi flyttet ansvaret til Arbeids- og velferdsdirektoratet – for bare å nevne kort ett eksempel på grep som er gjort – fordi vi har sett det samme som Riksrevisjonen har påpekt.

Ingrid Skårmo (FrP) [12:53:44]: Det gjelder Nav Utland. Jeg har i fire uker forsøkt å få kontakt med Nav Utland. Jeg har ringt de numrene som har vært tilgjengelige, jeg har prøvd å sende mail og faks, men ingen respons. Hva vil statsråden gjøre for å bedre det?

Statsråd Dag Terje Andersen [12:54:04]: Nav Utland er en av de enhetene i Nav som jeg er informert av arbeids- og velferdsdirektøren om at det nå er blitt tatt grep

for å omorganisere. Derfor er spørsmålet relevant og svaret veldig aktuelt. Det er nettopp en av de delene av Nav som vi nå går grundig igjennom, med tanke på å få bedre resultater enn det vi har i dag.

Det som er det spesielle med Nav Utland, er at det fungerer slik som utenlandsdelen av trygden fungerte tidligere. Men vi er i en situasjon der flere reiser ut av Norge med sine trygderettigheter – det har blitt vanlig blant eldre å ta noen perioder i utlandet – og det kommer flere til Norge for å jobbe som får trygderettigheter. Den delen av Navs ansvar er betydelig økt, og det vil bli tatt grep for å få bedre løsninger for framtiden, nettopp på grunn av det.

Ingrid Skårmo (FrP) [12:54:56]: Det er veldig godt å høre.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk. De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Dagfinn Høybråten (KrF) [12:55:13]: Statsråd Andersen har fått ansvaret for å gjennomføre etterkrigshistoriens mest komplekse velferdsreform. Sykehusreformen blekner i forhold til Nav-reformen når det gjelder kompleksitet. Det er først og fremst fordi det handler om stat og kommune samtidig. Det handler om tre forskjellige fagmiljøer og faggrupper samtidig. Og det handler også om at man ikke bare skal endre struktur, man skal endre måter å arbeide på, man skal endre kultur, man skal endre kompetanse, og man skal endre regelverk og ordninger – samtidig.

Det er ingen grunn til å være kritisk til gjennomføringen av denne reformen for å slå billige politiske poenger. Men det er en grunn til å være kritisk når vi får så mange tegn på at ting ikke går bra, som vi har fått i det siste. Det er grunn til å være kritisk når så mange lamper blinker og reformen er i ferd med å komme i miskreditt. Da er det nødvendig at også ansvarlig statsråd tar telling, og vurderer hva som må settes inn.

Fra Kristelig Folkepartis side skal vi være helt konkrete – til utfordringen fra Karin Andersen. Vi mener det er klare tegn på at man i gjennomføringen av denne reformen har undervurdert behovet for å satse på kompetanse, behovet for å satse på kulturrendring, behovet for aller først i reformarbeidet å sette brukeren i fokus. Det er ikke for sent å gjøre noe med dette, men det er nødvendig. I tillegg til det man behandler her i dag, nemlig å komme à jour, som selvfølgelig er grunnlaget for å få gjort alle de andre tingene, er det nødvendig å løfte disse delene av gjennomføringsarbeidet.

Jeg tror at Nav-reformen har alle muligheter for å lykkes, hvis man i en overgangsperiode setter inn nok ressurser til at man klarer å øse unna i båten når vannet siger inn. Det er det som er situasjonen nå. Hvis man ikke klarer det, vil båten synke. Det er det alvorlige. Hvis man ikke får gjort det, får man heller ikke tatt tak i de store kultur- og kompetanseutfordringene som ligger der.

Jeg vil bl.a. be statsråden om å vurdere om det i alle deler av etaten er satt inn riktig kompetanse på riktig sted.

Er det riktig kompetanse i front? Er det riktig kompetanse i behandlings- og spesialenhetene? Er det riktig kompetanse på ledelsesnivå? Da tenker jeg ikke bare på det helt overordnede, men jeg tenker på det ledelsesnivået om har ansvaret for å følge opp fagmiljøene. Det er nemlig en stor fare hvis man i en slik reform undervurderer kraften, dynamikken og behovene som ligger i trygde-, arbeids- og sosialfagene, som denne etaten er bygd opp rundt.

Robert Eriksson (FrP) [12:58:25]: La meg først begynne der representanten Høybråten avsluttet. Jeg er helt enig med Høybråten i at det er viktig at man nå får øst unna i båten når vannet siver inn. Men i tillegg – og det tror jeg også representanten Høybråten er enig med meg i – er det viktig å tette de hullene som gjør at vannet kommer inn i båten. Blir det slik at man hele tiden må øse og øse, går man til slutt tom for krefter, og er man langt ute på fjorden, kan det resultere i at man synker allikevel. Så man må gjøre to ting. Det tror jeg vi er enige om.

Så er jeg også veldig enig i det som blir påpekt fra den samme representanten, at man må gå igjennom kompetansen i alle ledd i organisasjonen for å forsikre seg om at man har riktig kompetanse på riktig plass.

Så har jeg lyst til å si litt om det som statsråden var inne på i sitt svar på min replikk, hvor han sier at nå er det blitt slik at Nav har fått en rekke nye oppgaver de skal løse, deriblant tidsbegrenset uførestønad. Ja, jeg er enig i det, men da vil jeg påpeke hva Riksrevisjonen har sagt:

«Det mangler oppfølgingsplaner i 72 prosent av de kontrollerte sakene for tidsbegrenset uførestønad.»

Og videre:

«Flere kontorer har bevisst nedprioritert oppfølgingen av brukere som mottar tidsbegrenset uførestønad.»

Det betyr at de har nedprioritert disse oppgavene – de utfører ikke oppgavene. Da kan det ikke være det som belaster dem. Det kan ikke være slik at man blir belastet av å ha fått en oppgave man ikke gjør. Det kan i hvert fall ikke være grunnen til at dette skjer.

Avslutningsvis til Karin Andersen med hensyn til budsjettallene: Vi kommer snart tilbake til en ny budsjettdebatt. Men saken er den at på kapitlet totalt sett øker vi med 277 mill. kr. Jeg mener at det må gå an å finne også effektivisering, for det handler ikke bare om saksbehandling i Nav; Nav driver jo også med en rekke andre ting.

Jeg kan ta to eksempler. Vi ser nå at det er en rekke oppgaver som er flyttet ut av Nav, og de oppgavene som er flyttet ut av Nav, utgjør i pris langt mer enn de oppgavene som er flyttet inn i Nav, selv om budsjettene går opp. Det bør jo her være utgangspunktet for å kunne foreta denne effektiviseringen. I tillegg ligger sykefraværet i Nav langt over landsgjennomsnittet – 7,9 pst. Det betyr at over 1 000 mennesker etter hvert er sykmeldt i Nav-systemet. Og regner man det ut i årseffekt, vil det utgjøre over 508 mill. kr. Man bør helt klart også sette i gang virkemidler og tiltak i det systemet som kan brukes for å få ned sykefraværet. Man bør også sette i gang virkemidler overfor seg selv for å få ned sykefraværet – i hvert fall ned mot det som er landsgjennomsnittet. Man kunne også

ha spart betydelige midler på det. Så det finnes muligheter for å kunne spare penger, uten at det skal gå ut over brukeren.

A n d e r s A n u n d s e n hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Dag Terje Andersen [13:01:37]: La meg først få si til representanten Eriksson at når han fulgte opp bildet til Høybråten om å øse i båten, tror jeg nok han trakk det litt langt med hensyn til at vi skal stoppe alle sakene som kommer inn – hvis en kan si det på den måten. Det skal komme saker inn i Nav-systemet. Vår utfordring er å finne en løsning og få til et resultat der en behandler de sakene som kommer inn, innenfor tidsfristen. En må nok være innstilt på at det kommer saker til Nav også i framtiden, tror jeg.

Grunnen til at jeg bad om ordet, var det konstruktive innlegget til Høybråten. Og vi har hatt konstruktive samtaler om de utfordringene som er. Når det gjelder balansen mellom struktur og innhold av reformen, har jeg fått spørsmål i Stortinget tidligere, ikke nå, som tyder på at noen begynner å bli utålmodige med hensyn til når jeg skal slutte å si at vi fremdeles er inne i gjennomføringen av reformen. Men det er viktig å understreke at vi er altså det. Det er 160 lokale Nav-kontorer som skal åpnes til neste år. Det er altså slik at mye av innholdet i reformen sjøsettes til neste år, bl.a. det å gå over på arbeidsavklaringspenger. Derfor er vi midt inne i reformen nå, og det er det viktig å ha med seg. Jeg tror det er helt riktig å gjøre de endringene som gjøres på struktur, samtidig som vi endrer på innhold, for hvis ikke må jo folk først omskolere seg til å bruke det gamle regelverket i sine nye arbeidsoppgaver, og så lære et nytt regelverk etterpå. Det ville blitt to omstillingsprosesser, og jeg tror det er bred enighet om – i hvert fall blant dem som har vært engasjert i denne reformen – at det er riktig å kjøre begge deler parallelt. Da er det slik at restanser, som er utgangspunktet for den tilleggsbevilgningen vi diskuterer nå, er mye av nøkkelen. For når restansene går ned, som de har gjort i september og i oktober, merkes det på det enkelte Nav-kontor at færre ringer, for det er ikke så mange restanser å ringe om. Og da får vi en forbedring når det gjelder å få kontakt med Nav. Derfor er *det* veldig mye av nøkkelen for å oppnå mye av det andre.

Så til organisatoriske grep. Det er jo også slik at ja, det gjør vi fortløpende. Delvis skjer det endringer i hvilke personer som faktisk sitter i ledelsesfunksjoner – det er en dynamisk prosess på fylkesnivå, f.eks., som går fortløpende – det samme gjelder for spesialenheten. Jeg har allerede på et konkret spørsmål nevnt at Nav Utland er en av de enhetene som nå blir vurdert omstrukturert, ikke minst fordi det er mange nye oppgaver.

Representanten Woie Duesund hadde innledningsvis en kommentar, som et bevis for at reformen liksom ikke var helt under kontroll, om at utgiftene hadde økt med halvannen milliard kroner. Da må jeg få lov til å understreke at det var nåværende representant Høybråten som la fram den meldingen som anslo 3 milliarder kr i sin tid. Jeg kom-

mer ikke til å kritisere Høybråten for at det anslaget var feil, delvis fordi det ble understreket at det var usikkerhet om anslaget, og fordi det spesielt ble påpekt at IKT-kostnadene kom til å bli større. Så jeg tror vi skal la det ligge – og finne konstruktive løsninger.

Karin Andersen (SV) [13:05:01]: Også jeg er glad for representanten Høybråten's påpeking av reformens bredde og dybde – for å si det slik – hvor stort og omfattende dette er, og at det er krevende. Og det man vet om slike omstillinger, er at de alltid – og jeg vil understreke alltid – fører til stor slitasje blant de ansatte og store kostnader knyttet til omstilling. Det er det mye forskning som viser. Og det er vanskelig å akseptere når den som kommer til Nav, opplever at man ikke får den tjenesten man burde få. Men det er noe som vi som beslutningstakere for reformen visste ville oppstå. Og så er det jo et spørsmål om det blir kortere kø på telefonen eller færre restanser med flere hundre færre ansatte i Nav, slik som Fremskrittspartiet faktisk foreslo.

Nå er det slik at i dag stemmer Fremskrittspartiet for et budsjett som er over en halv milliard større når det gjelder driftsutgifter i Nav, enn det de selv la fram. Jeg vet ikke hvordan deres alternative budsjett for neste år ser ut, men jeg regner med at i og med at de stemmer for dette budsjettnivået i dag, har de gått vekk fra sitt syn om at det er mulig å kutte flere hundre stillinger i Nav, fordi de også, som oss andre, innser at her er det mennesker som sitter og svarer på telefonen, som sitter og behandler søknader fra folk, som sitter og følger opp folk som trenger bistand til å komme tilbake i arbeidslivet. Det er det dette handler om. Det handler om mennesker til å gjøre jobbene. Og Regjeringen og stortingsflertallet er opptatt av at vi er nødt til å sikre dette, for uten at det er mennesker som møter deg på Nav, tar telefonen, behandler søknaden din, vil ikke Nav-reformen kunne fungere. Og i alle innlegg i dag er det snakket om kompetansen til de ansatte, at de skal møte brukerne med verdighet, at de skal ha tid til å snakke med dem, at man skal ha individuelle oppfølginger. Alt dette handler om at det må være riktig menneske på riktig sted – det må i hvert fall sitte et menneske der – og da er vi nødt til å ha budsjetter som sikrer at det er ansatte til å gjøre jobben.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

(Votering, se side 463)

Sak nr. 4 [13:07:27]

Innstilling fra utenrikskomiteen om samtykke til at Norge deltar i den 15. kapitalpåfylling i Det internasjonale utviklingsfondet (IDA) (Innst. S. nr. 13 (2008–2009), jf. St.prp. nr. 71 (2007–2008))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

(Votering, se side 463)

Sak nr. 5 [13:07:58]

Interpellasjon fra representanten Finn Martin Vallersnes til miljø- og utviklingsministeren:

«Intensjonene i Paris-erklæringen videreføres i slutt-erklæringen fra Accra-konferansen i september i år. Flere utfordringer gjenstår for videre framdrift: økt forutsigbarhet ved at giverlandene påtar seg langsiktige økonomiske forpliktelser, utvikling av metodologi og indikatorer for evaluering av bistandens virkninger. Med et hovedfokus på å bruke mottakerlandenes egne systemer i utviklingsarbeidet er det tilsvarende viktig å sikre systemenes kvalitet. Det gjelder særlig for finans- og økonomiforvaltningen som grunnlag for effektiv ressursutnyttelse, for transparens og for å bekjempe korrupsjon. På disse områdene forventes utvikling av omforente kriterier for å evaluere utviklingen og for å sette standarder. Prosessen videreføres bl.a. ved «Financing for Development Review»-møtet i Doha i november i år.

Hvordan vil Regjeringen forberede norske bidrag i det videre arbeidet, og hva er Regjeringens prioriteringer?»

Finn Martin Vallersnes (H) [13:09:22]: Det er all grunn til å være seg meget bevisst hvordan vi forvalter samfunnets positive holdning til bistand og utviklingshjelp. Det dreier seg om to ulike forhold: Vi må som bevilgende politikere kunne vise egne velgere og skattebetalere at ressursene brukes godt, og at de gir dokumenterbare resultater. I den andre enden har vi mottakerne, de menneskene som skulle dra nytte av innsatsen. Dem må vi også kunne se i øynene og vite at ja, innsatsen nådde frem slik den skulle uten unødig svinn.

Dette var sikkert også noe av bakgrunnen da verdenssamfunnet i mars 2005 vedtok reformprogrammet The Paris Declaration on Aid Effectiveness. Hovedintensjonen var å utvikle et partnerskap der utviklingslandene skulle være ansvarlige for egen utvikling. Det var også enighet om at givere og mottakere skulle holde hverandre gjensidig til ansvar for å oppnå konkrete utviklingsmål.

Bistand kan ikke alene gi den utviklingspolitikken som f.eks. kan føre til oppfylling av FNs tusenårs mål, eller MDG. Det er bred aksept for at demokrati, økonomisk vekst, sosial utvikling og miljøhensyn er viktige forutsetninger for utvikling i alle land, liksom likestilling, respekt for menneskerettigheter og bærekraftige miljøløsninger vil være grunnlaget for å bedre livet for fattige kvinner, menn og barn.

I 2008 håper en at tre ulike internasjonale konferanser skal bidra til å sette fart i disse målsettingene. Det er The Accra High-level Forum on Aid Effectiveness i september, FNs High-level Event on the MDGs i New York også i september, og oppfølgingsmøtet Financing for Development i Doha om ca. to uker.

Jeg er klar over at Doha-møtet vil behandle et bredt sett av tema. Et av dem er utbyggingen av effektivitet i bistanden og utviklingsarbeidet, slik det fremgår av sluttokumentet fra Accra, som er oversendt møtet i Doha som et bidrag. Dette er også grunnlaget for denne interpellasjonen.

Jeg vil konsentrere meg om to hovedelementer: mot-

takerlandets eierskap til egen utvikling og åpenhet om dokumenterbare utviklingsresultater.

Først om styrking av eierskapet til egen utvikling. Etter Accra legges det opp til at utviklingsland tar sterkere ansvar for og styring med egen utvikling. Det betyr at landets eget parlament og sivile samfunn må trekkes med på en mer aktiv måte i utformingen og overvåkingen av politikken. Giverne forventes på et slikt grunnlag å respektere prioriteringene, investere i mottakers institusjoner, gjøre økende bruk av landets egne systemer i bistanden og å øke den langsiktige forutsigbarheten av bistandsmidlene. Givers bruk av mottakers nasjonale systemer var allerede tema i Paris-deklarasjonen, og innbefattet bl.a. systemer for offentlig finansforvaltning, innkjøp, revisjon, og for vurdering av sosiale og miljømessige forhold.

Det er ment som et viktig bidrag til mottakers oppbygging av egen kapasitet, og etter Accra har giverne forpliktet seg kraftig og meget eksplisitt til å følge opp. Det er imidlertid verd å merke seg at partene i Accra også la til at givere og mottakere sammen ville vurdere kvaliteten på landsystemene, i en prosess der mottaker tar ledelsen ved hjelp av omforente metoder og hjelpemidler.

Det er etter mitt syn helt avgjørende. Kombinasjonen av bistand overført i form av budsjettstøtte og tillit til at utviklingslandet har egne forvaltningssystemer som holder mål, kan bli et høyt spill. Og spillet dreier seg ikke bare om store penger, men også om tiltro i vår egen befolkning til at vi lykkes i å gjøre dette til beste for dem som virkelig trenger det.

Det bør derfor være avgjørende for Stortinget å få høre statsrådets syn på hvordan Norge i Doha vil følge opp denne utfordringen. Hvordan kan vi bidra til å sette kjøtt på dette beinet, som dessverre mange steder er nok så avgnagd? Som givere må vi forvente at forvaltningssystemene i utgangspunktet holder visse minimumskvalitetsstandarder. De må slett ikke være avanserte eller perfekte. Derimot er det viktig at systemene som sådan blir regelmessig monitorert, og at de over tid viser tegn til positiv utvikling. Ingen «quick fix», men at det går rette veien fra et forsvarlig utgangspunkt.

Så til det andre tema, åpenhet og dokumenterbare utviklingsresultater. Til syvende og sist vil utviklingspolitikken bli bedømt ut fra den innvirkning den faktisk har hatt på tilværelsen for verdens fattige. Da må virkningen kunne dokumenteres. Det vil forutsette en større åpenhet og ansvarlighet for hvordan utviklingsmidler brukes. Åpenhet og ansvars plassering vil også i seg selv være sterke utviklingsdrivere.

Et fokus må være på oppbygging av kostnadseffektive evalueringsverktøy. Det kan være nasjonale statistikker, budsjettering, planlegging, eller metoder for monitorering. Som giver har vi erfaring fra investering i nettopp slike formål. Og etter som verktøyet blir tilgjengelig, må det anvendes målrettet, bl.a. til å følge bedring av bistandens effektivitet.

Et annet fokus må være på «transparency», eller åpenhet, og ansvars plassering for måloppnåelse. Dette har vært et sentralt tema like siden Paris-deklarasjonen, og flere virkemidler er aktuelle.

For å gjøre bistanden mer transparent må mottakerlandets regjering forholde seg til eget parlament, som bør være delaktig i prioriteringen av formål for bistanden, ha oversikt over finansiering, innkjøp, regnskap og revisjon i henhold til prioriterte programmer, og som også må få tilbakemelding om resultater og måloppnåelse. Felles resultatvurdering fra giver og mottaker vil styrke åpenheten, som også må gi innsyn for det sivile samfunnet.

Det er forutsetninger for et tillitsforhold som jeg gjerne vil høre statsråden bekrefte er en del av vår norske standard. Jeg har også en forventning om at det er med i grunnlaget for norske bidrag i Doha – ikke som uttrykk for mistillit til mottaker, men som virkemiddel i en felles anstrengelse for at bistanden skal gjøre en forskjell for dem det gjelder.

Accra anbefaler at en så bygger videre ut med «peer review»-ordninger, og deltakerne forpliktet seg til å gjøre en evaluering av hva en har oppnådd allerede ved utgangen av 2009. En stor bistandsaktør som Norge bør etter mitt syn være aktiv i den prosessen. Et hovedformål med disse ordningene er selvsagt å motvirke korrupsjon, som vi vet er til stede i varierende grad i mange av de områdene hvor vi er aktive.

Et særlig ønske fra utviklingslandene er langsiktig forutsigbarhet. Behovet for regelmessig rullering av tre- til femårsplaner for budsjettering og tiltaksplaner gir dem økt trygghet for å engasjere seg med sine begrensede ressurser i arbeidet. Selv om giverne i Accra fant å kunne strekke seg langt for å imøtekomme mottakerlandene på dette punktet, medfører det en del problemer for oss.

Vi har selv en år-til-år-budsjettering av bistandsmidler. Tidligere behandlet Stortinget en utviklingspolitisk melding ca. hvert åttende år, sist i 2004. Nå ser det ut til at neste melding kommer allerede våren 2009. Langsiktige prioriteringer i form av tematiske og geografiske konsentrasjoner synes også å bli stadig mer kortvarige. Og en ny regjering i 2009 vil selvsagt gjøre sine egne vurderinger.

Hvordan kan statsråden se for seg at en kan tilgodese mottakers ønske om langsiktighet? Og er statsråden enig i at slike langsiktige ordninger i tilfelle må være forankret i Stortinget?

Oppsummert er jeg spent på om statsråden kan bekrefte at de temaene som her er omtalt, vil være naturlige deler av hans eget bidrag i Doha, og på hvordan en fra norsk side vil bidra til videre forbedring av bistandens effektivitet og med åpen dokumentasjon av mål, innsats og resultater.

Statsråd Erik Solheim [13:18:37]: La meg først takke interpellanten for å reise veldig sentrale og viktige problemstillinger – dog er det et videre lerret enn dette som kommer til å bli spent opp i Doha. Doha-konferansen kommer på bakgrunn av to skjellsettende internasjonale begivenheter som vil prege alles tenkning.

Den ene, som jeg skal komme litt tilbake til, er den akutte situasjonen i Kongo, som viser hva som skjer i et land hvor en stat feiler fullstendig og bryter sammen. Et sentralt spørsmål i bistandsdebatten er selvfølgelig hva man kan gjøre for å sikre at stater fungerer.

Den andre er finanskrisen. Det er bekymring hos

mange for at finanskrisen vil føre til mindre satsing på miljø- og utviklingstiltak. Men jeg må jo si at det vi til nå har sett fra de mest sentrale aktørene globalt, er veldig løfterikt. Det franske formannskapet i EU, under Sarkozys ledelse, har vært krystallklare på at det ikke er snakk om å redusere ambisjonene verken når det gjelder fattigdomsbekjempelse eller miljø. Den kinesiske statsministeren, Wen, sa det samme for bare et par dager siden. De samme signalene er kommet fra kommende president Obama. Jeg synes det avtegner seg et meget positivt bilde av at verdens sentrale ledere forstår at denne finanskrisen er en anledning til å dreie global økonomi i mer miljøvennlig retning spesielt, men for øvrig også i en retning som kan virke bedre for verdens fattige.

Både møtet i Accra og Doha blir preget av en dreining av fokus vekk fra det man kan si er en tradisjonell bistandsdebatt, som også er viktig, og over til et langt bredere spekter av utviklingspolitiske problemstillinger, hvor investeringer som har et langt større volum enn bistand, hvor handelen, hvor migranters penger hjem, hvor stater som bryter sammen, hvor ulovlig kapitalflukt – alt dette som dreiers seg om rammene som bistand må virke innenfor – kommer til å være det sentrale. Størrelsen på bistand er selvsagt også viktig, for jo mer man gir i bistand, jo større mulighet har man til å påvirke disse faktorene. Derfor kommer det til å være en meget god nyhet å ha med seg til Doha at Norge sammen med Sverige er de eneste land i verden som øker til 1 pst., og at vi gjør det under finanskrisen, kommer til å bli svært positivt lagt merke til.

Det hjelper ikke bare å gi mye bistand – og vi bør gi mer – men det må gis på en effektiv måte. Der reiser interpellanten to sentrale problemstillinger. Det ene er eierskap til egen utvikling. Og ja, jeg kan bare bekrefte at det har vist seg helt sentralt at der hvor et land og dets politiske ledelse tar eierskap og styrer landets egen utvikling, er sjansen for suksess vesentlig mye større. Budsjetstøtte ble jo nettopp utformet som et virkemiddel for å tilfredsstille dette kravet fra det man kan kalle rimelig velfungerende utviklingsland, til at de skal få styre pengestrømmen selv, så skal vi andre gå inn og kontrollere med revisjonsprogrammer, med dialog om korrupsjon og med alle de andre virkemidlene. Og alt skal skje i full åpenhet. Men la oss også huske at de land som er dypest nede i problemene, også er de som har størst problemer med å ta eierskap til sin egen utvikling.

Der er jo Kongo et stjerneeksempel, men jeg kan nevne mange andre. La meg bare illustrere dette med et par tall: Statsbudsjettet for Kongo, som har ca. 70 millioner innbyggere, er i størrelsesordenen 25 milliarder norske kr. Statsbudsjettet for Norge, som har under 5 millioner innbyggere – altså en brøkdel av Kongo – er 800 milliarder norske kr. Alle forstår at Kongo på basis av dette bitte lille statsbudsjettet ikke kan utvikle en Kosmo som riksrevisor, eller et økokrimembete eller et skattedirektorat, eller for den del media, sivilsamfunn, noe av det som skal under støtte en velfungerende stat som kan eie, lede og styre sin egen utvikling. Norge har selv valgt, med full støtte fra Stortinget, å plukke ut Afghanistan og Sudan som de to landene som mottar mest norsk bistand – to av de lan-

dene på kloden som har størst problem med å eie sin egen utvikling. Jeg sier ikke dette i noen form for polemikk, men bare i forståelsen av at det er et veldig vanskelig tema, fordi de 20–30 aller fattigste landene i verden også i all hovedsak er de landene som har størst problem med å ta ledelsen og styringen over sin egen utvikling. Jeg er enig i alt interpellanten sier om behovet for å bidra til struktur og systemer som gjør at et land selv kan lede an.

Det andre er kravet om dokumentasjon. Det har vi forsøkt å stille fra første dag. Der er jeg 100 pst. enig. Ingen bistand kan noensinne måles på sine gode intensjoner. En skal slutte å kritisere dem som har gode intensjoner. Det er fryktelig viktig at folk har gode intensjoner. La oss ikke i kynismens tidsalder kritisere folk for å ha gode intensjoner. Det er veldig bra og viktig, men målestokken er om ting fungerer og gjør livet bedre for dem det er ment å hjelpe. Derfor har Norad helt sentrale evalueringsprogrammer, og derfor er det viktig at vi får internasjonalt sammenlignbare evalueringer og undersøkelser, slik at vi kan få til bredere enighet om hva som faktisk virker, hva som virker halvgodt, og hva som eventuelt ikke virker i det hele tatt.

En veldig viktig side av spørsmålet om bistandseffektivitet er en internasjonal arbeidsdeling. Der har Norge – og det vil bli en del av den stortingsmeldingen som Stortinget skal diskutere til våren – tatt til orde for at den bilaterale bistanden bør konsentreres om programmer og budsjettstøtte samt ordninger der Norge har et særlig fortrinn, f.eks. oljeforvaltning. Så bør den multilaterale bistanden konsentreres om de store, brede temaene, som er utrolig viktige, men hvor det ikke er opplagte norske fortrinn, som f.eks. helse, utdanning o.a. Og så har de frivillige organisasjonene en svært viktig rolle å spille som politisk pådriver, med folk som ofte når ut til grasrota, og som bygger et sivilt samfunn.

Når det gjelder den spesifikke Doha-konferansen, der også Vallersnes skal være til stede og hvor vi får en sjanse til å drøfte tingene videre, har Norge satt fire prioriteringer for vårt arbeid. Jeg skal nevne dem veldig klart og tydelig. Den første er sammenhengen mellom klima og utvikling. Klimatilpasning er utvikling, utvikling er klimatilpasning, men det må finansieres i en helt annen skala enn i dag. Klimatilpasningen i verden kan ikke finansieres ved å øke bistandsbudsjettene, simpelthen fordi man ikke på langt nær har de pengesommene som skal til gjennom den metoden. Klimatilpasning i verden må finansieres gjennom karbonmarkedet. Derfor har også Norge lagt inn i klimaforhandlingene et forslag om at 2 pst. av de globale klimakvotene auksjoneres til fordel for klimatilpasning. Det alene vil skape i størrelsesordenen 100 milliarder norske kroner til global klimatilpasning for de fattigste landene, hvis vi skulle få gjennomslag for det. Jeg tror ikke vi kommer til å få gjennomslag for det forslaget akkurat i den formen, men det er ett av de forslagene som det er stor internasjonal interesse for, og som vil være en del av det å bringe sammen Doha-konferansen og den konferansen som skal holdes 14 dager etterpå i Poznan i Polen, og som jo handler om klima. Hvis vi har en bistandsdel og utviklingsdel som reiser til Doha, og en helt annen del av ver-

den som reiser til Poznan, uten at de blir bundet sammen, er vi dømt til å mislykkes.

Så er det spørsmål om ulovlig kapitalflyt og finansforvaltning, som interpellanten flere ganger var inne på, og som er helt sentralt. Norge har vært globalt ledende i arbeidet mot skatteparadis og ulovlig kapitalflukt. Vi regner med at fem til åtte ganger det som kommer inn i utviklingsland i form av bistand, går ut av utviklingsland i form av ulovlig kapitalflukt. Vi snakker om en størrelsesorden på 500–800 milliarder dollar på dette området. Norge har nedsatt Schelderup-utvalget som skal se på det, og vi har tatt en serie internasjonale initiativer. Det gledelige nå er jo ikke at Norge jobber mye på dette området, det gledelige nå er hvor stor bred tilslutning dette får internasjonalt. Tyske og franske finansministre møttes for to–tre uker siden og tok opp kampen mot skatteparadis som sin egen hjertesak. Og den tyske utviklingsministeren, Heidimarie Wiczoek-Zeul, som er en av tilretteleggerne for Doha-konferansen, har gjort kampen mot skatteflukt og ulovlig kapitalflukt til en av sine hovedsaker inn mot konferansen i Doha. Det foreligger mange bra tekstforslag på dette området. Men selvsagt igjen: For de aller fattigste og dårligst stilte landene vil det å kunne bygge opp den fornødne finansforvaltning, ikke minst skatteforvaltning, være viktig. Selv om skattegrunnlaget er lite, er det i alle fall viktig å bygge systemer som gjør at de skattemulighetene som eksisterer, brukes.

I tillegg til å bringe klima og utvikling sammen, og ulovlig kapitalflukt, er kvinnespørsmål og gjeld de to hovedsaker vi vil kjøre på i Doha. Norge arrangerer en egen sidebegivenhet om hvordan kvinnespørsmålene, som er helt grunnleggende for utvikling, helse, utdanning, økonomisk vekst, bringes inn i prosessen, og vi vil ta initiativ på gjeldsområdet for å sikre at det blir henvisninger i teksten til spørsmålet om illegitim gjeld. Enten man bruker ordet eller ikke, må vi få ansvarlig långivning. Mange nye land kommer nå og gir lån. Finanskrisen vil også kunne gjøre at nye land tar opp lån, og spørsmålet om ansvarlighet i långivningen blir helt sentralt. Så Doha-konferansen kommer til å bringe mange spørsmål. Vi må videreføre alt som lå fra forrige tilsvarende konferanse i Monterey, og så må vi ta opp igjen det nye som ligger i skjæringspunktet mellom finanskrisen, klimakrisen, matvarekrisen og energikrisen.

Finn Martin Vallersnes (H) [13:29:01]: Jeg vil takke statsråden for svaret så langt.

Jeg hadde for så vidt to hovedproblemstillinger. Jeg registrerer at statsråden var inne på begge. Når det gjelder kvalitet i mottakers forvaltningssystemer, har jeg altså merket meg at en i Accra er for at giver- og mottakersiden skal gå sammen i et arbeid om hvordan en skal monitorere utviklingen med omforente metoder. Her kreves det et stykke praktisk arbeid, hvor jeg håper vi kan være deltakende for å utvikle metoder som vi synes er gode nok.

Jeg merket meg med stor interesse de fire hovedsatsingsområdene for vårt engasjement i Doha. Jeg er selvfølgelig klar over – det sa jeg også i mitt første innlegg – at bredden på agendaen i Doha er betydelig større enn det som var mitt tema her, men jeg synes likevel det var

riktig å belyse dette, særlig når en ser utviklingen fra Accra til Doha i sammenheng. Jeg synes det er fire gode hovedsatsingsområder som ble nevnt.

Når det gjelder det første, klima i forhold til utvikling, vil jeg virkelig håpe at en på møtet i Doha kan komme noe videre med å definere hva en internasjonalt vil anse for å være utviklingsrelevant klimapolitikk. Vi trenger en grenseoppgang her. Det er ikke alt – det var også statsråden inne på – innen klima og miljø som er utviklingsrelevant. Vi savner i grunnen en mye klarere grenseoppgang for det i det praktiske arbeidet vi nå raskt beveger oss inn i.

Det var ett tema som jeg nevnte i mitt første innlegg som statsråden ikke var inne på, og det var dette med langsiktighet og forankringen av langsiktige tiltak og bindinger overfor mottakerland i egen nasjonalforsamling, altså i Stortinget i vårt tilfelle. Statsråden får kanskje anledning til å komme tilbake til hvordan en ser for seg at det skal kunne gjøres.

Men jeg vil jo si som et apropos til at langsiktige planer og bistandstilsagn må forankres i Stortinget, at det også ligger betydelig langsiktighet i form av tilsagn, bindinger og forpliktelser i de sluttokumentene som en regjering slutter seg til på denne type møter som en i sin tid hadde i Monterey, i Accra og nå i Doha.

Jeg hadde vel egentlig syntes at det hadde vært naturlig at statsråden selv hadde tatt initiativ til en debatt eller en konsultasjon med Stortinget i forbindelse med denne type møter. Stortinget har jo egnede fora for nettopp slik dialog med Regjeringen. Debatten her i dag gir oss en anledning til en meningsutveksling om temaet og til å få et innblikk i hovedlinjene i det Regjeringen vil bringe med seg til Doha. Og det synes jeg Stortinget bør ha.

Statsråd Erik Solheim [13:32:18]: For å starte med å svare veldig konkret på det siste: Vi er selvsagt åpne for konsultasjon med Stortinget både om Doha-konferansen og om Poznan-konferansen, som er de to store konferansene som kommer nå. La oss bare ha en uformell kontakt om hva som er det egnede forum for det. I og med at dette er helt åpne prosesser, har ikke jeg oppfattet f.eks. den utvidede utenrikskomité som et egnet forum, men jeg er helt vidåpen for å finne måter å orientere komiteen på, eller ha dialog om det i stortingssalen eller på annen måte.

La meg kommentere sammenhengen mellom utvikling og klima, for det er klart at det neste året kommer dette til å bli et av de store internasjonale temaene på dette området. Det er jo tre tredje verdensrelaterte ting på klimaområdet som må finansieres. Det er klimatilpasning, regnskogbevaring og teknologi og teknologioverføring.

Når det gjelder klimatilpasning, er det vanskelig å se noe tema som ikke er identisk med utvikling. De typiske tiltakene for klimatilpasning ville være omlegging av landbruket til et tørrere klima, et mer robust landbruk eller styring av flommene fra elvene i Himalaya, som er avgjørende for landbruket i land som India, Bangladesh osv. Det kan også være sykklonvern på Haiti eller på Madagaskar. Det er ikke mulig å tenke seg noen form for klimatilpasnings tiltak i de fattigste landene som ikke er identisk med utvikling. Klimatilpasning i den rike del av verden, diker i

Nederland eller vern av Bryggen i Bergen er selvsagt ikke noe utviklingspolitisk tema.

Når det gjelder regnskog, ser jeg det i bunn og grunn på akkurat samme måten. Det kan være noen gråsoner, men i all hovedsak er alle temaer innenfor regnskog utviklings tiltak. Det dreier seg om å hjelpe folk som bor i en skog, til å få et bedre og mer anstendig liv uten å måtte hogge ned skogen. Det er slik sett ikke forskjellig fra å hjelpe folk som bor på en savanne, eller folk som bor på en rismark.

På teknologiområdet er det en god del annerledes. Der vil det kunne være teknologiområder som dreier seg om å hjelpe de aller fattigste landene med å utvikle annen teknologi. For eksempel har Norge lenge støttet Kirkens Nødhjelps solcelleprosjekter – jeg har selv vært og sett dem både i Afghanistan og i Mali. Vi har støttet dem i mange år. Det dreier seg om å la landsbyer få en viss grad av elektrisk strøm gjennom solceller – strålende klimatiltak og teknologioverføringstiltak.

Andre områder er jo mindre relevante. Et klart eksempel på det vil være karbonfangst og -lagring. Karbonfangst og -lagring er en teknologi som må utvikles i de mest avanserte, rike landene, dvs. EU, Japan, USA, Australia og Norge. Når vi har utviklet den teknologien, kan det på et senere tidspunkt være aktuelt å stille den til rådighet for de fattigste landene. Teknologitvillingen må foregå hos oss, og det vil kreve betydelige statlige subsidier, eventuelt regulering av markedene hos oss for å få det til.

Anette Trettebergstuen (A) [13:35:36]: Det er flott at vi i Stortinget får flere anledninger til å diskutere alle deler av utviklingspolitikken, både gjennom årlige redegjørelser fra statsråden, gjennom budsjettbehandlingene og gjennom utallige interpellasjoner fra representanter i utenrikskomiteen, der vi inviterer Stortinget til å diskutere norske prioriteringer i utviklingspolitikken, effekt av bistand og, som i dag, hva som er de norske posisjonene i de internasjonale rundene, og hvordan vi følger opp internasjonale forpliktelser. Vi trenger mer debatt og ikke mindre debatt om dette, og jeg synes interpellanten skal ha ros for å ha reist debatten her i dag.

Her hjemme har man i den offentlige debatten lenge fokusert mer på prosentmålet enn på effekten av bistanden, men det er heldigvis ikke lenger tilfellet. Regjeringen har etter min mening gjort mye for å fokusere mer på resultater og effekt av bistanden, og de siste årene har vi heldigvis fått en bredere offentlig debatt om hvordan bistandspengene våre skal innrettes, og hva som er utviklingspolitikk.

Når vi diskuterer bruk av bistandsmidlene, er det viktig at vi forholder oss til verden som den faktisk er. Det er ikke slik at all bistand er mislykket og uten effekt. Det er ikke slik at alle bistandspengene våre går med til å finansiere korrupte statsledere. Sannheten er en helt annen, men dessverre er det både partier og andre aktører som ønsker å framstille det på denne måten. Det er viktig at vi tar diskusjonen om svakhetene i det vi driver med i utviklingspolitikken, og at vi hele tiden jobber for å forbedre systemene.

Riksrevisjonen la nylig fram to rapporter som omhand-

ler utviklingspolitikken. I sin undersøkelse av effektiviteten i norsk humanitær bistand kommer Riksrevisjonen med kritikk som vi må ta på alvor. Det blir bl.a. pekt på at UD ofte har for lang behandlingstid, at det er svakheter ved finansieringssystemet, at utenriksstasjonene blir for lite involvert, og at oppfølgingen av bistand ikke alltid er god nok. Det er bra at UD i sitt svar sier at de er enig i at det er et klart forbedringspotensial i forvaltningen. Dette må også vi i Stortinget ta på alvor, og vi har også et ansvar. Vi må også innrette den totale fordelingen av midlene til departementet på en slik måte at vi legger til rette for at bistandsmidlene brukes på en mest mulig effektiv måte.

Stortinget behandler jo nå forslag til budsjett for 2009, og i den sammenheng gjennomfører komiteen høringer. Blant dem som var på høring i forrige uke, var det noen som mente at Norge ikke måtte drive utviklingspolitisk imperialisme. Det var Olje for utvikling og SN Power de hadde i tankene. Det er selvfølgelig ikke slik at vi innenfor norsk utviklingspolitikk driver en form for imperialisme gjennom å spre våre løsninger og våre ideer, og ikke tar hensyn til hva som er utviklingslandenes behov. Jeg mener at de høringsinstansene som mente det, bommer når de ikke ser hva vi gjør og hvorfor vi gjør som vi gjør.

Mange land i verden har store naturressurser, slik Norge har. Likevel er det én regel som gjelder nesten uten unntak for alle sammen, og det er at de ikke har greid å forvalte inntektene fra disse ressursene til glede for landets innbyggere. Vi kjenner alle eksempelet Angola. Men det gjelder også andre land og andre typer naturressurser enn olje. Det gjelder f.eks. Zambia og kobberforekomstene der – der forresten Norge gjennom sin innsats bidrar til at statens inntekter nå øker. Forvaltningssystemer er et forhold som Regjeringen heldigvis legger vekt på i utviklingspolitikken. Vår forvaltning av vår felles oljeformue har vi blitt kjent for, og vi er etterspurt av mange land. Det er et område hvor Norge skiller seg klart ut positivt, der vi har fortrinn og bør bidra. Dette ser vi også på populariteten til Olje for utvikling-programmet ute, det er etterspurt. Norsk kompetanse er etterspurt. Penger over bistandsbudsjettet er én ting, men kompetanseoverføring og politikk er enda viktigere. Det handler om å bidra der vi er best og mest etterspurt, og det handler ikke om å dytte våre ideer på andre.

Et av hovedpunktene i Paris-erklæringen handler jo om nasjonalt eierskap, at folk i mottakerlandene selv skal bestemme over egen utvikling, og at bistanden og utviklingshjelpen i så måte skal støtte opp under landenes egne planer for utvikling. Derfor vil jeg bruke litt tid på å snakke om et av de mest omdiskuterte klassiske virkemidlene i norsk bistandspolitik, nettopp budsjettstøtten, som etter min mening er et av de beste virkemidlene for å oppnå utvikling. Budsjettstøtten er et viktig virkemiddel som nettopp ansvarliggjør mottakerlandenes myndigheter til å ta ansvar for egen utvikling. Den er viktig, fordi den støtter opp under egne planer, den bidrar til statsbygging og derfor langsiktig utvikling, og den involverer parlamentene. Når den virker, fører den til mer åpenhet rundt forvaltningen i mange land, og jeg synes det er et paradoks at partiene på

høyresiden i norsk politikk er av de fremste kritikerne av den type effektiv bistand.

Morten Høglund (FrP) [13:40:58]: Jeg vil også få takke interpellanten for at han tar opp et viktig spørsmål. Jeg føler at vi for så vidt har disse spørsmålene i fokus i Norge. Jeg er veldig glad for det. Det er et godt samspill mellom regjering og storting om det. Hvor store ambisjoner vi skal ha i denne type internasjonale prosesser, er jeg noen ganger litt usikker på, men det er dog viktig at det skjer. Likevel tror jeg det er viktig at vi i Norge uansett er i forkant, noe jeg tror vi er. Vi må aldri gjøre oss avhengig av at det er en internasjonal paraply for å ha de kontrollsystemer vi må ha, på plass.

Interpellanten startet med å referere til Accra-møtet, hvor forhåpningene var ganske store, ikke minst i forhold til korrupsjonsbekjempelse. Jeg registrerte uttalelsene fra Transparency International, som var relativt nedslått etter møtet. De var skuffet over resultatet og mente det absolutt ikke var forpliktende nok. De illustrerte det ved å si at i Afrika alene går 148 milliarder dollar tapt hvert år som følge av korrupsjon. Om det tallet stemmer, har ikke jeg forutsetninger for å bedømme, men likevel er jeg sikker på at det er enorme beløp som forsvinner som følge av korrupsjon. Kampen mot korrupsjon alle steder er viktig og fundamentalt for å bekjempe fattigdom. Får vi ikke kontroll med korrupsjonen, sier Transparency International, truer det med å undergrave bistand som effektivt virkemiddel.

Vi har lenge pekt på, og andre har også vært inne på det, at vi har en utfordring knyttet til bistand, også norsk bistand. Representanten Trettebergstuen trakk frem budsjettstøtten, som skal være det som virkelig viser veien fremover. Det er utfordringer med det. En av utfordringene er jo det som statsråden var inne på, at Norge velger å gi bistand – noe som vi også er med på mange ganger – til stater som har et betydelig demokratisk underskudd, for å si det veldig forsiktig. Det gjør vi med åpne øyne. Både statsråden og undertegnede var innom et møte som Kirkens Nødhjelp arrangerte på mandag, der det ble levert en rapport om hvordan mange land scorer på utviklingspolitikk. Et av punktene Norge scorer dårlig på når det gjelder bistand, er at vi velger å gi støtte til land som har mangelfulle demokratier, og dermed svekkes kontrollen med disse pengene. Når det gjelder Afghanistan, er alle med på det. Dette er noe vi går inn i med åpne øyne, så det er en utfordring. Det er noe vi må ta med oss og forsøke å håndtere.

Så til FN. Jeg kan ikke unnlate å ta det opp i denne sammenhengen. Riksrevisjonen gikk gjennom og reviderte Utenriksdepartementets regnskap for 2007 når det gjelder den bilaterale bistanden til Bangladesh, Nepal og Sri Lanka. Det som slo meg, er at Norge har støttet Verdens Matvareprogramms landprogram i Nepal med 100 mill. kr i perioden 2002–2007, og man har i den perioden ikke mottatt revisjonsrapporter. Nå har ikke jeg noe grunnlag for å si – og det tror jeg heller ikke Riksrevisjonen har – at Verdens Matvareprogram ikke benytter de pengene de får fra Norge, på en riktig måte. Men det er klart at når vi etterspør kontroll og antikorrupsjonsarbeid i afrikanske

mottakerland, må vi ikke minst stille krav til en organisasjon som FN og deres underorganisasjoner om at de leverer god nok dokumentasjon på de overføringer de får fra bl.a. oss. Med den størrelse vi har i form av bidrag i FN-systemet, mener vi det bør være en prioritert oppgave fra Norge å påpeke dette. Det er kanskje allerede gjort, men det kan kanskje gjøres enda sterkere ved å si at den type mangelfull rapportering aksepterer vi ikke for fortsatte bidrag.

Ågot Valle (SV) [13:45:57]: Også jeg vil takke interpellanten for å ha tatt opp denne interpellasjonen, fordi det gir oss en anledning til å drøfte viktige spørsmål som skal opp på Doha-møtet. Som utviklingsministeren sa, er det et bredt lerret av temaer som skal opp, og jeg vil ta for meg noen av dem. Jeg vil også si meg veldig enig med utviklingsministeren, som tar til orde for at diskusjonen skal dreie seg om utvikling som noe langt mer enn bistand.

Et tema som hører inn her, er skatteunndragelse, skattejuks og skatteparadis. Trevor Manuel, som er Sør-Afrikas finansminister, sier det slik:

«Det er et stort misforhold mellom det å støtte økt bistand og samtidig lukke øynene for de store multinasjonale selskaperes handlinger som underminerer skattegrunnlaget i utviklingsland.»

Derfor må vi stå fast på bistandsmålet og samtidig jobbe for systemendringer nasjonalt og internasjonalt og for å flytte makt og ressurser til folk. Vi skal ikke være en stemme *for* de stemmeløse, vi skal jobbe for en stemme *til* de stemmeløse.

Utviklingsministeren har reist noen viktige spørsmål på den internasjonale arenaen som også blir tatt opp igjen i Doha: klimafinansiering, kvinners rettigheter, illegitim gjeld, ulovlig kapitalflukt og skatteparadis – det siste i godt samarbeid med finansministeren, for det viser seg nå at nettopp det temaet også er en viktig del av finanskrisa.

I innstillinga til meldinga På like vilkår: Kvinners rettigheter og likestilling i utviklingspolitikken uttalte en enstemmig komité at det er nødvendig å følge opp arbeidet med «Finansiering for utvikling» med «kvinnebrillene på», simpelthen fordi kvinner utgjør størstedelen av verdens fattige og dem med minst makt. Derfor må og skal vi være tydelige på kjønnspektivet i de strategiske drøftingene med nasjonale myndigheter i de landene som Norge gir budsjett- og sektorstøtte til. Det er ikke i motstrid til eierskap. Myndighetene må simpelthen ansvarliggjøres på kvinners rettigheter. En viktig forutsetning er støtte til kvinners egenorganisering og mobilisering nedenfra. På FNs 52. kvinnekommisjonsmøte i vår kom det klare meldinger om at arbeidet for likestilling er underfinansiert. Derfor er jeg glad for at Norge har vært og er ambassadør for finansiering og for kvinners rettigheter på både Accra- og Doha-møtene.

Da utviklingsministeren gikk til det modige skrittet å slette all gjeld etter skipseksportkampanjen, gikk det et hurrarop gjennom den internasjonale gjeldsslettebevegelsen. Gail Hurley i det europeiske gjeldsslettenettverket Eurodad sa det slik:

«Dette er en banebrytende beslutning som har stor

betydning i forhold til andre långivere som tidligere har handlet uansvarlig. Vi oppfordrer Norge til å fortsette å være i forkant i de internasjonale bestrebelsene for å vinne forståelse for illegitim gjeld. Det er ikke rettferdig at dagens befolkning i de gjeldstyngede landene skal fortsette å betale prisen for korrupt, skjødesløs og politisk motivert utlånsvirksomhet som har skjedd tidligere. I dag har stillheten blitt brutt og vi oppfordrer andre kreditorland, spesielt i Norge, til å følge Norges modige lederskap.»

Seinere har vi tatt opp dette i Verdensbanken, og Utviklingsutvalget sier at Norge må følge opp når det gjelder gjeldsslette ved å ta initiativ til internasjonale mekanismer for ansvarlig långivning. Det er nettopp det Norge gjør i Doha. Det er ingenting i det som kan bli sluttokumentet, som henviser til illegitim gjeld. Jeg har fått melding om at den internasjonale gjeldsslettebevegelsen jobber på spreng for å samle støtte til Norges forslag, og jeg vil takke våre medspillere som utfordrer oss og gir oss støtte. Vi skal fortsette dette arbeidet i samarbeid med det sivile samfunnet.

Tax Justice Network har påvist at de fattigste landene hvert år går glipp av minst 3 000 milliarder kr i tapte skatteinntekter på grunn av skatteunndragelser og skattekonkurranse. Det er åtte-ti ganger mer enn den samlede bistanden til disse landene. Mye av disse pengene gjemmes bort i skatteparadis etter rovdrift på landenes naturressurser. De som tjener på det, er store multinasjonale selskap og den politiske og økonomiske eliten i landene. Derfor er det utrolig viktig å se sammenhengen mellom korrupsjon og skatteparadis, og jeg er glad for at dette blir fulgt opp i Doha.

Dagfinn Høybråten (KrF) [13:51:22]: La meg også innledningsvis gi honnør til kollega Finn Martin Vallersnes for å ha tatt opp denne interpellasjonen. Det gir Stortinget en anledning til å drøfte hvordan intensjonene fra Paris-erklæringen og Accra-møtet blir fulgt opp i norsk utviklingspolitikk. Det har ikke Regjeringen gjort, heller ikke i årets budsjettproposisjon. Jeg er glad for at statsråden er åpen for å gjøre det i framtiden.

Paris-erklæringen om økt bistandseffektivitet gir fem sentrale prinsipper:

- U-landene må få et sterkere eierskap til sine utviklingsstrategier og utviklingssamarbeidet.
- Giverlandene må innrette bistanden mer etter u-landenes egne utviklingsstrategier.
- Giverlandene må harmonisere sine bistandsinnsatser seg imellom og ha mer åpenhet.
- Ressursbruk og beslutninger må styres sterkere mot å oppnå utviklingseffekt.
- Giverland og u-land deler ansvaret for utviklingssamarbeidets resultater.

I utgangspunktet er dette gode prinsipper, men de må ikke bare bli byråkratiske øvelser for noen få. Tvert imot trengs bredere folkelig deltakelse i utviklingssamarbeidet. Selv om Accra-møtet brakte arbeidet noen skritt framover, hadde mange i sør ønsket mer forpliktende tidsfrister for gjennomføringen.

Når det gjelder nasjonalt eierskap til utviklingsarbeidet, er det ikke nok å snakke om og med de byråkratiske elitene, en må også legge mer vekt på demokratisk eierskap, trekke inn parlamentene og sivilt samfunn, åpne for dialog og konsultere berørte og fattige folkegrupper.

At bistand innrettes mer etter u-landenes egne utviklingsstrategier, er en bra utvikling, men man kan ikke bare forutsette at det foreligger et statsapparat med sterk styringsevne, presise prioriteringer og solide strategier for fattigdomsbekjempelse, slik også statsråden var inne på i sitt svar. I mange av de minst utviklede landene er ikke det tilfellet. I praksis er bistand til å styrke demokratiske prosesser og styringsevne helt nødvendig.

Det har vært et sterkt fokus på bruk av u-landenes egne nasjonale systemer framfor eksterne instanser. Men da må landenes egne institusjoner for finansforvaltning og revisjon fungere godt, ellers kan økt bruk av budsjettstøtte via nasjonale systemer feile. Derfor trengs det bistand for å sikre effektiv ressursutnyttelse, til å utvikle nasjonal programovervåking, evaluering og revisjon, og til å sikre åpenhet og innsyn og bekjempe korrupsjon. Riksrevisjonen og sivilt samfunn kan her være verdifulle samarbeidspartnere.

Jeg er helt enig med interpellanten: Med økt bruk av nasjonale systemer i utviklingssamarbeidet blir det tilsvarende viktig å sikre kvalitet i disse institusjonene. Bistand til dette blir derfor sentralt.

Jeg har lagt merke til at et annet sentralt bistandsland, Danmark, har underlagt sitt eget utviklingssamarbeid Paris-erklæringens kriterier og offentliggjort resultatene av det. Jeg vil spørre utviklingsministeren om han har tenkt å gjøre noe tilsvarende med det norske utviklingssamarbeidet, f.eks. i den stortingsmeldingen som han nå arbeider med.

For å lykkes blir det også viktig å styrke det sivile samfunn i u-land. Frivillige organisasjoners samarbeid med partnerorganisasjoner i sør er en nøkkel til dette. Det kan derfor være grunn til et dobbelt varsko når vi i norsk bistand ser at stat-til-stat-samarbeidet innen landprogrammene nå er nede i 20 pst., og at budsjettkapitlet for frivillige organisasjoners langsiktige bistand også får en markert synkende andel av bistandsbudsjettet. Her er det mulig vi har en hjemmelekkasje å gjøre.

På møtet i Accra i september krevde landene i sør større forutsigbarhet i bistanden. De skal jo planlegge langsiktige investeringer og programmer. Også her har Norge en utfordring. Vi har jo budsjettssystemer som krever årlige vedtak. Vi har i noen tilfeller klart å lage mekanismer som bidrar til større langsiktighet. Min utfordring til statsråden er om Regjeringen arbeider med reformer på dette punktet som kan gjøre at vi enda mer effektivt kan følge opp forventningene om forutsigbarhet og langsiktighet i bistanden. Kan vi f.eks. endre på våre budsjetteringsprinsipper og stille forutsigbar finansiering til disposisjon over tre-fire år?

Forutsigbarhet ville ikke bli lett hvis det største opposisjonspartiet fikk vedtatt sine forslag om å halvere den langsiktige bistanden fra det ene året til det andre. Det overrasker meg imidlertid mer at interpellantens eget parti,

Høyre, også kutter bistandsprosenten kraftig i sitt nylig fremlagte budsjettalternativ. Det vil vi få rikelig anledning til å komme tilbake til her i salen senere i høst. Men jeg hadde håpet at Høyre hadde fulgt opp de mer positive taker fra i fjor. Og jeg vil si til begge partier: Å gi skattelette til nordmenn dekket inn gjennom kutt i bistand smaker av nasjonalegoisme.

Kari Mette Prestrud (Sp) [13:56:43]: Regjeringen har i de årene den har sittet, lagt fram budsjettforslag med en historisk satsing på miljø og utvikling. Med en bevilgning på 26,2 milliarder kr til internasjonal bistand er målet om 1 pst. av landets BNI nådd – hele 3,9 milliarder kr mer enn i 2008. Ja, det er Senterpartiet stolt av.

Ved bevilgning av penger er det like viktig å sikre at de faktisk går til oppfyllelse av formålet vårt om en positiv utvikling i utviklingslandene. Det er derfor et viktig tema Vallersnes tar opp i denne interpellasjonen, nemlig evaluering av bistandens virkninger.

Senterpartiet vil følge spent med på hva som kommer fram under Doha-møtet i november, og takker ministeren for hans redegjørelse om sine forberedelser til dette møtet og det videre arbeidet på området. Vi er godt fornøyd med ministerens fokusering på utviklingslandenes eget eierskap til planer og prosjekter og tilhørende ansvar for oppfølgingen av dem.

Ministeren nevner at Norge er på rett vei. Vi gir mer støtte til større programmer og budsjettstøtte. I tillegg konsentrerer Norge den bilaterale bistanden til områder der vi har kompetanse og fortrinn. Internasjonale nedgangstider vil imidlertid ramme også her. Økt handel for de fattigste landene forutsetter økt produksjonskapasitet og bedre systemer for foredling, lagring og kommunikasjon. Det er derfor viktig at handlingsplanen for landbruksutvikling som innsatsområde blir fulgt opp. Senterpartiet er opp-tatt av at dette fortsatt skal være norsk innsatsområde for næringsutvikling.

Halvparten av dem som sulter i verden i dag, er selv småbønder. Å bidra til matproduksjon for selvforsyning er derfor helt avgjørende. Utvikling skapes ikke i hovedsak av å transportere maten over enorme avstander. Matvarekrisen gjør at matproduksjonen og måten den organiseres på må vektlegges for å oppnå utvikling.

Å få landbruket til å fungere i utviklingslandene vil også ha store ringvirkninger for det øvrige samfunnet. Kvinnerettet bistand i landbruksutvikling har vist seg å være et effektivt utviklingstiltak.

At folk sulter i dag, er det største hinderet for å oppnå utvikling. FAO har sagt at med 156 milliarder kr pr. år kan antallet sultne halveres. I dag sulter 920 millioner mennesker. Hvis vi sammenlikner med USA som bruker 4 000 milliarder kr for å løse sin finanskrise, skjønner vi at 156 milliarder kr ikke er et urealistisk beløp. Med andre ord: Det er mulig å hjelpe alle de sultne dersom viljen er der blant de rike landene.

Kampen mot korrupsjon og skatteparadis må fortsette. Jeg er derfor fornøyd med at utviklingsministeren vår har fokus på statsbygging, som er en utfordring i sårbare stater. Dette er det viktig å få på plass, slik at det kan stilles

krav også til næringsutviklere. Her kommer samfunnsansvar inn. Det er viktig å intensivere arbeidet for bindende retningslinjer for internasjonalt næringsliv. Spesielt viktig er dette for Norge, fordi vi har flere bedrifter der staten har stor eierandel, i virksomhet i fattige land. Vi snakker om land der menneskerettigheter og arbeideres rettigheter ikke ivaretas. Slike bindende retningslinjer vil være et viktig bidrag for at næringsutviklingen skal komme utviklingsland som helhet til gode, ikke bare investorene og en snever sirkel av landets innbyggere.

Det sivile samfunn er også viktig for nettopp å følge opp bistandens effektivitet. Når bistand gis gjennom statsapparat med målsetting om å bygge nasjoner, er det å bygge opp et sterkt sivilsamfunn parallelt helt avgjørende. I samarbeid med lokalbefolkningen i utviklingslandene er vi best i stand til å dokumentere og følge opp at vår bistand bidrar til en positiv utvikling der.

Anne Margrethe Larsen (V) [14:02:12]: Jeg vil også først takke interpellanten for å ha tatt opp et viktig og interessant spørsmål, om hvordan vi i Norge kan følge opp Paris-erklæringen, Accra-konferansen og forberede oss til Doha-konferansen.

Dernest vil jeg understreke betydningen av å opprettholde en høy kvalitet på bistanden. For å sikre en bred politisk oppslutning om relativt høye bistandsbevilgninger også i framtiden er det viktig å vise til effektivitet og konkrete resultater.

I en tid med store økninger i bistandsbudsjettet er det ekstra krevende for oss å sørge for at kvaliteten holder følge med kvantiteten. Generelt mener jeg derfor at bevilgningene til kvalitetssikring og evaluering bør øke i takt med veksten i bistandsbudsjettet. Venstre har derfor i neste års statsbudsjett foreslått å øke bevilgningene til evaluering og kvalitetssikring, herunder 20 mill. kr til Norad og 20 mill. kr til forskning, kompetanseheving og evaluering. Disse midlene skal øremerkes uavhengig kvalitetssikring og evaluering. Siktemålet er å lære av feil og mangler knyttet til igangsatte eller avsluttende bistandsprosjekter. Denne lærdommen skal på en systematisk måte inngå i beslutningsgrunnlaget for framtidig bistand.

Videre skal bevilgningene brukes til å videreutvikle nye tilnærminger og metoder for evaluering og kvalitetssikring, både på nasjonalt nivå og i samarbeid med andre likesinnede giverland. Metodologi og indikatorer for evaluering er her sentrale stikkord, sammen med uavhengighet. Det vil si at uavhengige instanser bør stå for evalueringene, uten at vi dermed skal bidra til å lage en boom innen den etablerte konsulentbransjen,

Jeg mener her at mottaker av bistanden i større grad bør trekkes med i evalueringene. Det har også statsråden vært innom i dag. Det er de som skal leve med resultatene av prosjektene, og de vet best om de virker eller ikke. Jeg er enig med interpellanten i at hvis vi skal bruke mottakerlandenes systemer for evaluering, er det viktig å sikre systemenes kvalitet. Samtidig er jeg sikker på at det ikke bare er de som har noe å lære av oss. Det er trolig også en hel del vi kan lære av dem.

Et problem jeg har lyst til å trekke fram, er at en del

av de norske bistandsmidlene kanaliseres via multilaterale organisasjoner som FN. De er i besittelse av kompetanse som vi ikke har, og kan dermed bruke midlene på en mer effektiv måte enn vi kan. De har videre sine egne systemer for evaluering og kvalitetssikring, og de er gjennomgående blitt vurdert til ikke å være så gode som ønskelig. Når vi kanalisere bistandsmidler gjennom slike kanaler, mister vi dermed i realiteten mye av kontrollen over pengene. Jeg mener derfor at vi, sammen med andre viktige givere, bør se nærmere på systemene for evaluering og kvalitetssikring i FN og andre organisasjoner med sikte på å foreslå forbedringer.

Jeg synes det er positivt at Norad er kommet med sin første årsrapport om evaluering av norsk bistand. Inntrykket jeg sitter igjen med, er at det gjøres mye bra arbeid, men at det også er mye som kan gjøres bedre. Rapporten tar utgangspunkt i noen evalueringer som trolig har en generell verdi, men de kan ikke forventes å fange opp alt. Man kan derfor fort miste helheten av syne.

Det er her nærliggende å skue til Sverige. Den svenske riksrevisjonen evaluerte nylig Norads søsterorganisasjon, Sida. Konklusjonen var at denne har rutiner som ikke holder mål, dessverre. Feil og misbruk har ikke blitt fanget opp i Sidas kontrollrutiner. I Danmark og Sverige har man tatt inn over seg at antallet mottakerland, antallet mottakerorganisasjoner og antallet evalueringsinstanser er for høyt.

Dette mener jeg er noe vi bør se på også her i Norge. Vi gir bistand til godt over 100 land. Noen land får mye, andre får lite. For meg synes det klart at med en slik spredning på bistanden blir det vanskelig å opprettholde ikke bare fokus, men også kvalitet. Dette er noe også OECD har påpekt overfor Norge.

Å operere under vidt forskjellige forhold i alle verdenshjørner er en krevende øvelse som de færreste er forunt å klare. Hvis man vil for mye, ender man ofte opp med ikke å få til noe som helst. Norge bør nok ikke ta mål av seg til å bli et mini-FN.

Finn Martin Vallersnes (H) [14:07:40]: Jeg vil takke statsråden for hans andre innlegg og svar, og også alle deltakerne i debatten. Jeg opplever at dette er et veldig sentralt tema, og selvfølgelig er utviklingspolitikk, som jeg sa i mitt hovedinnlegg, betydelig mer enn det avgrensede temaet jeg reiste her i dag. Likevel vil effektivitet i bistanden og evaluering av hva vi faktisk får til med den, være et tema som forfølger oss i alle fall.

Jeg vil gjenta Stortingets interesse for og behov for klargjøring av hva som er utviklingsrelevante klimatiltak. Jeg satte pris på den åpne tilbakemeldingen fra statsråden. Vi kan ha ulike vurderinger av dette. Det er ikke noen hemmelighet at Høyre for sin del støtter regnskogbevilgningen fullt ut, men vi kunne godt tenkt oss at den var et annet sted enn under bistandshatten. – Så dette er det ulike vurderinger av.

Noen vil vel si at det er desto mer nødvendig å foreta denne klargjøringen av hva som er utviklingsrelevante klimatiltak, når vi har én statsråd som forvalter både miljøpolitikken og utviklingspolitikken. Jeg vil også legge til

at nettopp det gir en ualminnelig god foranledning til å foreta den grenseoppgangen eller koordineringen som det må være mellom to politiske områder av denne art. Her imøteser vi statsrådets innsats.

I likhet med representanten Høybråten vil jeg gjenta problemstillingen om vår tilpasning til langsiktig forutsigbarhet for mottakerlandene. Det var statsråden ikke inne på. Det er et vanskelig tema. Det er utfordrende, og det er et reelt problem for mottakerlandene. Jeg vil gjenta at hvis en legger opp til nye budsjettrutiner f.eks. på dette området for å tilpasse seg, må det i alle fall forankres i Stortinget.

Så ser jeg frem til møtet i Doha og til å observere norske bidrag og hvordan de blir mottatt. Deretter får vi anledning til å debattere dette på ny når vi møtes til budsjettdebatt 9. desember.

Statsråd Erik Solheim [14:10:14]: Takk for en god debatt.

La meg peke på et par dilemmaer. Et av de tydeligste dilemmaene var Annette Trettebergstuen inne på – og dette er ikke polemikk i det hele tatt, dette er bare en konstatering av hvor vanskelig dette er: På den ene siden ønsker vi alle å følge opp Paris-erklæringen. På den andre siden er nettopp de klareste uttrykkene for ånden og politikken i Paris-erklæringen av de tingene som det er mest kritikk av eller spørsmål om i Stortinget. Det er ikke noe klarere uttrykk for det enn tanken om budsjettstøtte, som er eierskap par excellence. Det er det mest kritiserte utviklingspolitiske temaet i Stortinget, slik jeg kan registrere det. Det er også den klareste logiske følgen av Paris-erklæringen.

Et annet tema som jeg også ser det blir satt mange spørsmålsteget ved i Stortinget, er nettopp denne internasjonale arbeidsdelingen som kommer ut av Paris-erklæringen, og som Norge er en virkelig forkjemper for, for vi fokuserer vår tosidige bistand på områder der vi har særlige fortrinn: fredsmekling, kvinnespørsmål og oljeforvaltning – for å nevne noen områder. Så vi kan ikke både hylle de internasjonale prinsippene på dette området og være mest kritiske til det som er den logiske følgen av dem. Men utviklingsmeldingen vil selvfølgelig behandle mange av disse spørsmålene, også de klimaspørsmål som interpellanten stilte.

Jeg tar gjerne til orde for større langsiktighet, som Høybråten var inne på. Jeg tror ikke Regjeringen skal foreslå nye budsjettssystemer, som i praksis vil frata det enkelte storting direkte makt fra år til år. Hvis det er Stortingets ønske, skal jeg med stor glede legge til rette for det, men jeg vil gjerne at det ønsket kommer fra Stortinget, slik at vi ikke får en situasjon hvor vi skaper inntrykk av at Regjeringen ønsker å frata Stortinget innflytelse. – Men det er gode tanker.

Så til slutt vil jeg si at hvis vi skulle velge oss ett land i verden hvor vi virkelig skulle si at eierskap er vanskelig, hvor det er betydelig korrupsjon, hvor det er mange krigsherrer, hvor det er narkotika – altså som kort sagt går mot alle de prinsipper som vi her hyller – måtte det være Afghanistan, som vi i fellesskap har vedtatt har første-prioritet i norsk bistand, og dette illustrerer dilemmaene.

Også Fremskrittspartiet, som snakker mest i store bokstaver om korrupsjonsbekjempelse, har valgt seg ut Afghanistan som det landet hvor de ønsker å sette inn mest penger. Så la oss ikke framstille dette som enkelt. De andre landene som er viktige for norsk bistand, er også svært vanskelige land, med Sudan som eksempel. Kongo, som jeg nå har registrert at det er en betydelig interesse fra forskjellige politiske partier for at Norge skal bruke mer penger på, kommer også nær verdenstoppen i vanskelige land og med statssammenbrudd. Der er de i klasse med Afghanistan og noen ytterst få andre.

Det var Laurent Kabila, faren til den nåværende president Kabila, som en gang sa at det eneste som skulle til for å gjøre kupp i Kongo, var 10 000 dollar og en mobiltelefon – 10 000 dollar til å kjøpe en hær, ta et eller annet gruveområde og så ringe et eller annet selskap som ville utnytte det gruveområdet og dermed få penger til en kontinuerlig ny hær, som kan skape kontinuerlig uro. Det er et fryktelig vanskelig land, men et land som Stortinget og vi alle ønsker å gjøre mer i.

Presidenten: Sak nr. 5 er dermed ferdigbehandlet.

Sak nr. 6 [14:13:30]

Innstilling fra finanskomiteen om utvidelse av rammen for Alminnelig garantiordning under Garanti-instituttet for eksportkreditt (GIEK) for 2008 (Innst. S. nr. 23 (2008–2009), jf. St.prp. nr. 10 (2008–2009))

Rolf Terje Klungland (A) [14:14:07] (ordfører for saken): Den økonomiske situasjonen er i dag uvanlig og usikker, både internasjonalt og i Norge. I situasjoner med uro og problemer er det viktig å vise politisk handlekraft. Regjeringen har vist handlekraft gjennom budsjettet som er framlagt, men ikke minst har den vist handlekraft gjennom den økonomiske krisepakken og gjennom saken om Garanti-instituttet for eksportkreditt, som vi behandler i dag.

Stortinget og opposisjonen har også vist en vilje til å finne løsninger, som etter min mening bør berømmes. Stortinget har handlet raskt og uten de store politiske markeringene, og det viser at det politiske Norge er seg sitt ansvar bevisst. Men det innebærer ikke at vi handler så raskt og så kraftig som mulig. Da kan ting fort gå av hengslene. Det handler om å sette inn de rette tiltakene til rett tid.

Under arbeidet med statsbudsjettet for 2009 ble det klart at konjunktorene var i ferd med å snu, og at finanskrisen ville få realøkonomiske konsekvenser. Forslaget til statsbudsjett ble derfor ekspansivt.

Regjeringen har foreslått å utvide rammene for GIEK med 10 milliarder kr i 2009. Finansuroen, svekket krone i forhold til dollar og stor aktivitet i næringslivet har imidlertid vist at GIEKs rammer er brukt opp allerede. Derfor har Regjeringen bedt Stortinget om å framskynde vedtaket om å øke rammene allerede nå.

Det er viktig å understreke betydningen av at disse tiltakene får tid til å virke, før eventuelt nye tiltak blir satt

i verk. Sentrale aktører innen samfunns- og næringsliv har gitt uttrykk for at det viktigste i første omgang er å få renten ned og pengemarkedet til å fungere. Det eneste som er sikkert, er at utviklingen framover er usikker, også på kort sikt. Regjeringen må derfor følge svært godt med på hvordan økonomien generelt, og situasjonen på arbeidsmarkedet spesielt, utvikler seg.

Det er grunn til å understreke betydningen av at det allerede nå blir arbeidet med eventuelle nye tiltak, slik at disse kan bli satt i verk raskt om det skulle bli nødvendig. Vi forutsetter også at Regjeringen holder tett kontakt med Stortinget om disse spørsmålene.

Tilgang til garantier er avgjørende når bedrifter skal skaffe finansiering fra banker og finansieringsinstitusjoner. Statlige virkemidler innen eksportfinansiering er spesielt viktig i perioder med finansiell ustabilitet.

Uroen har gjort det vanskeligere å få lån og garantier i det private markedet. Da er det viktig at GIEK har tilstrekkelig rom innenfor sine rammer til å møte etterspørselen etter garantier. Men GIEK er også viktig for å opprettholde lokale og regionale sparebanker og banker. I samarbeid mellom GIEK og egne lånerammer får bankmangfoldet i Norge mulighet til å utvikle seg videre.

Jeg vil anbefale innstillingens forslag til vedtak.

Svein Flåtten (H) [14:18:30]: Det har ikke vært noen uenighet i komiteen om å utvide disse garantirammene, som saksordføreren helt riktig har pekt på.

Jeg tar ordet fordi jeg hørte saksordføreren si at Regjeringen nå må følge svært godt med, og at de må holde tett kontakt med Stortinget. Av det oppfatter jeg at saksordføreren kanskje ikke er helt tilfreds med den måten Regjeringen håndterer situasjonen på. Kanskje har det litt sammenheng med det saksordføreren sa innledningsvis om at det er vist politisk handlekraft, og så henvises det bare til budsjettet, som ble satt opp lenge før denne situasjonen oppstod.

Saksordføreren sa også at det er vanskelig å få lån og garantier i det private markedet. Det er helt riktig. Der har opposisjonen en merknad om hva man kan gjøre for å endre på det, og det har regjeringspartiene fortsatt anledning til, fordi denne merknaden henviser til merknader som ligger i det budsjettet som finanskomiteen skal behandle, nemlig når det gjelder å se nærmere på forslaget om å oppheve låne- og garantiforbudet for skipsaksjeselskaper. Der foreslår Regjeringen å oppheve noe, men ikke for de selskapene som kommer inn i den nye overgangsordningen, altså i forhold til dem som har latente skatte-kreditter liggende. Så kan man gjerne argumentere rundt dette og si at her ligger det store beløp, det vil være usikkert, osv. Men hvis man går inn i det helt ordinære næringslivet og ser på hvordan dette håndteres, vil en se at enhver bedrift, stor eller liten, alltid vil stille sine garantier i forhold til den egenkapital de til enhver tid har, i forhold til den balanse de til enhver tid har, og det finnes ikke noe forbud for eller imot det. Jeg syntes det var nødvendig i denne forbindelse å gi saksordføreren og hans kollegaer hos de rød-grønne akkurat disse ordene med på veien.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [14:21:16]: Rammen for Alminnelig garantiordning under GIEK, som vi nå behandler, økes fra 50 milliarder kr til 60 milliarder kr. Det er GIEKs hovedordning, og den blir benyttet til å dekke ulike typer kommersiell og politisk risiko ved eksport og politisk risiko ved investeringer. Det er altså en svært tung og svært viktig ordning. Den har vært brukt over lang tid og har vært helt sentral for svært mange næringer i Norge.

Som det står i dokumentet fra Regjeringa, er denne ordningen ikke minst viktig i tider med finansiell ustabilitet. Regjeringa sier at den ikke vil medføre noen betydelig økning i risikoesponeringen. Dog har jeg lyst til å si herfra at i den situasjonen vi nå er inne i, med de nåværende økonomiske forhold, er det vel ganske klart at risikoesponeringen for hele GIEK-ordningen er betydelig større enn den har vært i den tida vi har hatt GIEK-ordningen.

Det har knapt vært debatt i offentligheten omkring denne økningen. Det burde det ha vært. Det er en økning som er svært viktig for veldig mange eksportbedrifter, og som er helt avgjørende for at kontrakter kan gjennomføres. Tidligere har det vært svært små tap på ordningen.

Mitt hovedpoeng er at de som administrerer GIEK-ordningen, har et betydelig økt ansvar i tida som kommer. Etter min vurdering er det en betydelig økt risiko i hele det internasjonale finansieringssystemet. Her snakker vi om statlige garantier som trer inn dersom mottaker, enten ved eksport eller investering, ikke greier å betale for seg overfor norske selskaper. Det vil stille økte krav til administrasjonen i GIEK om å avveie risiko i forhold til den nødvendige stimulans for norsk næringsliv. Det blir en krevende avveining.

Jeg håper at statsråden kan gå noe nærmere inn på dette, for det er ganske sentralt for å videreføre GIEK-ordningen slik at den loses trygt gjennom det farvann vi nå er i, og at vi ikke får betydelige tap i ordningen, noe som kan være problematisk ved seinere høve.

Statsråd Sylvia Brustad [14:24:17]: La meg aller først takke Stortinget for veldig hurtig saksbehandling. Det viser at storting og regjering i høyeste grad kan samarbeide når situasjonen krever det, slik vi alle sammen er enige om er nødvendig nå.

Jeg er veldig glad for at finanskomiteen går inn for Regjeringas forslag om å utvide denne ordninga med 10 milliarder kr umiddelbart. Når det er viktig, er det, som flere talere allerede har sagt, fordi ramma for Alminnelig garantiordning er fullt utnyttet. Det er i dag ikke mulig, slik situasjonen er nå, for GIEK å gi nye tilsagn under ordninga. Finanskomiteens og Stortingets hurtige behandling av denne saka betyr at GIEK raskt vil kunne fortsette sin virksomhet, gitt at Stortinget fatter vedtak om rammeutvidelse. Det er, som representantene Lundteigen, Klungland og Flåtten sa, veldig viktig for mange eksportbedrifter, særlig offshore, som nå har store utfordringer.

Det er to grunner til at det er nødvendig å gjøre dette fort. Det er sjølsagt det flere har vært inne på, at man opplever økt etterspørsel etter disse garantiene. Summen av utestående ansvar og tilsagn har nærmet seg ramma, altså taket, i denne ordninga. For det andre vet vi at verdien av

norske kroner har svekket seg, slik at man også har den situasjonen, og økt dollarkurs har ført til at ramma har blitt overskredet.

Så er det også slik at uroa i finansmarkedene i tillegg har gjort det både dyrere og vanskeligere å få lån og garantier i det private markedet. Da er det klart at det blir større etterspørsel etter denne type ordninger. Regjeringas nylig vedtatte bankpakke, som vi mener var avgjørende for å få finansmarkedene til å kunne fungere igjen, og derigjennom for næringslivet, for arbeidsplasser og låntakere generelt, må også ses i sammenheng med utvidelsen av ramma i forhold til GIEK. Ikke minst er det offshore og de maritime næringene som vil nyte godt av det vedtaket som det ser ut til at Stortinget gjør seinere i dag. Denne rammeutvidelsen vil også sikre at norske eksportører har et stabilt og konkurransedyktig tilbud av statlige garantier som vil kunne gi dem mer stabile rammevilkår, slik det er brei enighet om.

Så har jeg for øvrig merket meg at komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har tatt opp enkelte spørsmål i tilknytning til rederibeskatninga. Nå er det kjent for alle i denne salen at Stortinget har vedtatt en konkurransedyktig rederiskatteordning. Det gjelder både nivået på tonnasjeskatten og regelverket i modellen. Den blir stabil. Den blir forutsigbar og konkurransedyktig. ESA vil forhåpentligvis i løpet av kort tid kunne godkjenne den nye rederiskatteordninga.

På generelt grunnlag kan jeg imidlertid si at Regjeringa følger situasjonen nøye i alle deler av norsk næringsliv. Det omfatter sjølsagt også skipsfartssektoren. Vi har beredskap som gjør at vi er satt i stand til å kunne gjennomføre nye tiltak dersom vi mener det skulle være nødvendig. Men jeg vil slutte meg til det representanten Klungland sa, at riktige tiltak i så fall må settes i verk til riktig tid. Det mener jeg at Regjeringa nå har gjort. Jeg hører det representanten Flåtten sier, men jeg mener at vi har lagt fram et budsjett som er tilpasset den situasjonen vi er i. Sammen med bankpakka, som Stortinget har vedtatt, og det at Norges Bank nå har satt ned styringsrenta to ganger er dette ei bra pakke for å møte den situasjonen vi er i, i tillegg til at vi sjølsagt har beredskap for å følge dette videre. Det vedtaket Stortinget sannsynligvis vil komme til å fatte i dag, vil også bidra positivt i den situasjonen vi nå er i.

Torbjørn Hansen (H) [14:28:40]: Først vil jeg bare si at det er positivt at man utvider rammen til GIEK, slik finanskomiteen nå har debattert.

Grunnen til at jeg tok ordet, er at jeg vil stille næringsministeren et spørsmål knyttet til situasjonen i Eksportfinans. I Dagens Næringsliv på lørdag kunne man lese: «Det er tilnærmet full stopp i utlånsvirksomheten til Eksportfinans.» Bakgrunnen er at Eksportfinans i dagens finansmarked har store problemer med å hente inn sin egen langsiktige finansiering i de internasjonale finansmarkedene.

Det Eksportfinans beretter, er at den bankpakken som Stortinget har vedtatt, ikke gir støtte til innlån til Eksportfinans. Jeg registrerte i svar fra statsråden på et spørsmål

fra meg om situasjonen i Eksportfinans at hun viste til den bankpakken som ble vedtatt for finansnæringen. Når den ikke virker, melder Eksportfinans at de ikke får langsiktig finansiering i markedet internasjonalt. Det vil skape store problemer for dem i forhold til utlån til norske eksportprosjekter. Mitt spørsmål til næringsministeren, som jeg vil be henne kommentere, er om Regjeringen ser behov for ytterligere grep i forhold til Eksportfinans. Vi registrerer at Eksportfinans selv viser til at mange banker i dag har en statsgaranti internasjonalt, og at de bruker den for å sikre seg en langsiktig finansiering på akseptable vilkår.

Det er også mitt inntrykk etter møter med større bedrifter i Norge at dette er et alvorlig problem, at det er en ganske akutt situasjon, og at man avventer at Regjeringen skal gripe fatt i akkurat den situasjonen som har oppstått på grunn av finanskrisen. Mitt spørsmål er om Regjeringen ikke bare har beredskap, men også handlingsevne i den situasjonen som er oppstått, som ligger litt ved siden av GIEK-rammen. Men dette kan fort bli en veldig integrert sak av samme problematikk for norsk eksportindustri.

Statsråd Sylvia Brustad [14:30:38]: Jeg syns saken som er til behandling, nemlig utvidelse av ramma i GIEK, viser at Regjeringa handler når vi mener det er nødvendig.

Når det gjelder spørsmålet om Eksportfinans, er jeg kjent med at det er en krevende situasjon. Vi har en dialog med Eksportfinans, og vi går nå nøye igjennom situasjonen. Så er det også viktig å si – noe som sjølsagt er kjent for Stortinget – at staten eier 15 pst. av Eksportfinans, og det resterende eies av diverse banker. Det er en eierstruktur som er utfordrende i den sammenheng. Men vi er kjent med situasjonen, vi har en dialog, og vi går igjennom situasjonen akkurat nå.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6. (Votering, se side 464)

Sak nr. 7 [14:31:43]

Interpellasjon fra representanten Torbjørn Hansen til nærings- og handelsministeren:

«NHOs konkurransevnebarometer for 2008 viser at Norge har tapt terreng i forhold til våre viktigste handelspartnere siden 2005. Norge gjør det blant annet dårligere på de områdene som Stortinget gjennom handlingsregelen har bestemt seg for å satse på, nemlig infrastruktur, forskning og utdanning samt vekstskapende skattelettelser. Direktør for næringspolitikk i NHO, Petter H. Brubakk, har i denne forbindelse uttalt: «Vi har ikke brukt de gode tidene, de fete årene, på å forberede oss på de dårlige.» I årets måling oppnår Norge ingen plasseringer blant de tre beste på noen politikkområder, og dårligst stilt er det på utdanning og kompetanse, der Norge er nest sist av de tolv rangerte landene.

Hva vil Regjeringen gjøre for å styrke rammebetingelsene til norske bedrifter slik at disse kan oppnå vekst, skape inntekter til fellesskapet og trygge arbeidsplasser også i vanskelige tider?»

Torbjørn Hansen (H) [14:32:47]: Høyre har tatt opp denne interpellasjonen om næringspolitikk fordi vi står i en situasjon med finanskrise og konjunkturedgang. Siden Arbeiderpartiets næringspolitiske talskvinne Gunvor Eldgard i et innlegg i VG i starten av august i år erklærte at det gikk så det suste i norsk næringsliv, har virkeligheten forandret seg dramatisk. Nå holder det ikke lenger med prat om de gode tider. Virkeligheten er at betingelsene for norske bedrifter vil ha direkte betydning for arbeidsplasser og for livsgrunnlaget for mange familier i hele landet.

Det er også gått en del år siden handlingsregelen ble vedtatt, med de prioriteringer som ble lagt til grunn for den. Hvordan ble disse forutsetningene fulgt opp?

Det er gått tre år med såkalt aktiv næringspolitikk under Stoltenberg II-regjeringen. Hvordan virker den aktive næringspolitikken når utfordringene nå står i kø?

Det er mange spekulasjoner om hva som skjer framover i norsk næringsliv. VG hadde mandag en oppstilling over oppsigelser den siste tiden. Det var dyster lesning. Børs kollapsen taler også sitt klare språk om hvordan finansmarkedet analyserer og vurderer framtidsutsiktene og inntjeningsutviklingen i norske børsnoterte bedrifter. Vi står dermed utvilsomt foran et vendepunkt for norske bedrifter, og tiden er moden for å ta en debatt om hvordan vi skal håndtere dette politisk i framtiden.

Jeg mener at det er nødvendig med en nyorientering i den næringspolitiske debatten i Norge. Vi har ikke råd til en overfladisk og virkelighetsfjern debatt, hvor det eneste temaet som virkelig engasjerer flertallet på venstresiden, er misunnelsespropaganda og et ønske om å eliminere forskjeller mellom rik og fattig gjennom å undergrave private eierskap i bedriftene.

I parentes bemerket har aksjemarkedet gjort mer for å jevne ut forskjellene enn denne regjeringen noen gang vil kunne få til med sin fordelingspolitikk. Poenget er at denne type utjevningpolitikk ikke sikrer en eneste arbeidsplass. Verdifallet på børsen gir ikke én krone mer til å bekjempe fattigdom. Ingen får det bedre når verdiene i næringslivet går tapt. Likevel er det altså verdifallet på børsen som gir størst effekt i venstresidens måling av forskjellene i det norske samfunnet. Det forteller oss litt om hvor absurd fordelingsdebatten i Norge er blitt.

Virkeligheten er at når norske bedrifter blir svekket, så blir norske arbeidsplasser også svekket. Arbeidsplassene blir utrygge, og ansatte vil i årene framover være prisgitt konkurransevnen til bedriftene i mye større grad enn det vi har sett de siste fem–seks årene i oppgangstider.

Dette forstår de fleste politikere i Europa, enten de er sosialdemokrater eller verdikonservative politikere.

Derfor kunne vi i Aftenposten i går lese at statsministeren i Storbritannia, sosialdemokraten Gordon Brown, anbefalte vår statsminister å kutte skattene for næringslivet.

Stoltenberg forstår åpenbart ikke dette, for han kom til dekket bord i 2005 og har bare styrt i en oppgangskonjunktur. Regjeringen har dermed liten erfaring med å håndtere nedgangstider for bedriftene og liten erfaring med å håndtere situasjonen med økende arbeidsledighet. Regjeringens eneste resept synes å være å bevilge mer penger over budsjettene, og det er også det som blir varslet i forhold til

håndtering av krisen i framtiden. De ser dermed ikke utfordringen med at økte offentlige utgifter også vil kunne fortrenge privat næringsliv i framtiden, og man ser åpenbart ikke at skattepolitikken også vil kunne spille en viktig rolle i forhold til å stimulere norsk privateid næringsliv.

Skal vi gjøre opp status for næringspolitikken, er det greit å ta utgangspunkt i NHOs konkurransebarometer. Barometeret for 2008 over rammebetingelser og utviklingen i rammebetingelser for norsk næringsliv feller en hard dom over Regjeringens aktive næringspolitikk.

Direktør for næringspolitikk i NHO, Petter H. Brubakk, uttalte:

«Vi har ikke brukt de gode tidene, de fete årene, på å forberede oss på de dårlige.»

I årets konjunkturmåling oppnår Norge ingen plasseringer blant de tre beste på noe politikkområde, og dårligst stilt er vi på området utdanning og kompetanse, der Norge er nest sist av de tolv rangerte landene.

Konkurransebarometeret rangerer tolv land på ti politikkområder. Kriteriene er

- internasjonal tilpasning
- IKT-infrastruktur
- transport
- økonomisk stabilitet
- utdanning og kompetanse
- arbeidsmarked og lønnskostnader
- forskning og innovasjon
- energi og miljø
- skatter og avgifter
- byråkrati og forenkling

Norge hadde tilbakegang på de seks sistnevnte områder, stillstand på IKT, transport og økonomisk stabilitet, mens det eneste området med framgang var internasjonal tilpasning. Særlig er det tilbakegang innenfor utdanning og kompetanse, energi og miljø. Dette er med andre ord et veldig svakt resultat. Det er ingen tvil om at Stoltenberg II-regjeringen, som har styrt de siste tre årene, må ta sin del av ansvaret for dette resultatet.

Jeg synes det er sentralt å vende tilbake til forutsetningen bak handlingsregelen for bruk av oljeinntekter, som ble vedtatt av Stortinget i 2001. Der ble det avgitt følgende merknad:

«Flertallet mener derfor at en økning i bruken av petroleumsinntekter bør rettes inn mot tiltak som kan øke produktiviteten, og dermed vekstevnen, i resten av økonomien.»

Denne kloke merknad stilte Arbeiderpartiet, Høyre, Venstre, Senterpartiet, Kristelig Folkeparti og Kystpartiet seg bak.

Videre:

«Komiteen vil peke på at skatte- og avgiftspolitikken og satsing på infrastruktur, utdanning og forskning er viktig for å få en mer velfungerende økonomi.»

Her stilte altså hele komiteen seg bak.

Poenget er at hele Stortinget, bortsett fra Fremskrittspartiet, var enige om hvordan handlingsregelen skulle anvendes, og når det gjaldt synet på hvilke tiltak som gir vekst, altså for det første skatte- og avgiftspolitikken, for det andre satsing på infrastruktur og for det

tredje utdanning og forskning, var vurderingen enstemmig.

NHO har så beregnet hvordan Bondevik II-regjeringen og Stoltenberg II-regjeringen har levert i forhold til denne målsettingen som lå til grunn for handlingsregelen, å prioritere vekst, verdiskaping og framtidig velferd. Ingen av disse to regjeringene nådde 100 pst. av målsettingen som Stortinget vedtok, kanskje ikke overraskende, siden dette handler om å prioritere framtidig verdiskaping foran andre og kanskje mer populære kortsiktige tiltak på budsjettene.

Bondevik II-regjeringen får imidlertid en «toppscore» på 90 pst. i perioden 2001–2005. 90 pst. av handlingsrommet ble brukt på tiltak som bedret vekstevnen i norsk økonomi. Dette var et viktig bidrag til den oppgangskonjunkturen som dagens regjering overtok i 2005. Regjeringen kom, som Dagsavisen så presist formulerte det, til dekket bord.

Stoltenberg II, som da overtok i 2005, får derimot «bunnscore», med bare 10 pst. prioritering av vekstfremmende formål for perioden 2006–2008. Dette øker kanskje til 15 pst. hvis vi legger inn budsjettet for 2009. Dette er ikke så rart, i og med at man har prioritert å øke skatene og har gjennomført en forholdsvis svak satsing på veisektoren.

Dette er etter min mening en klar bekreftelse på at substansen i aktiv næringspolitikk dessverre koker ned til billig retorikk kombinert med prioritering av andre budsjettformål. Slik kan man kanskje holde på i oppgangstider, hvor bedriftene gjør det godt nesten uansett hva slags næringspolitikk som blir ført. Denne strategien vil derimot ikke fungere særlig godt i nedgangstider, og den vil ha konsekvenser for hvordan bedriftene oppfører seg i nedgangstider. En slik politikk vil ha konsekvenser for hvor mange som blir arbeidsledige neste år. Da vil fasiten for næringspolitikken som har vært ført de siste årene, komme tydelig fram.

Høyres prioriteringer i opposisjon har derimot vært konsistente og tydelige i forhold til å sikre arbeidsplasser og framtidig velferd.

Vi har reversert skatteskjerpelser og foreslått lettelser som sikrer arbeidsplasser, som bedrer vilkårene for sparing, og som øker tilbudet av arbeidskraft til næringslivet. Særlig viktig i disse dager er faktisk formuesskatt og arveavgift. Jeg forstår godt det retoriske poeng i at en økning av formuesskatten rammer de rike i samfunnet – jeg forstår det poenget – men det må også være mulig for en sosialdemokratisk regjering å forstå at formuesskatt handler om egenkapital i norske bedrifter, og at egenkapital i norske bedrifter handler om norske arbeidsplasser – det handler om hvor mange som blir arbeidsledige til neste år.

Høyre har også foreslått vesentlig mer penger til veiformål, innenfor de samme budsjetttrammer som denne regjeringen har forholdt seg til, og det er åpenbart at den typen infrastrukturbygging både vil bedre rammebetingelsene for næringslivet i distriktene og skape økt aktivitet i anleggssektoren.

Høyre har på toppen av dette foreslått strammere budsjetttrammer i årene 2006, 2007 og 2008. For 2009 er dette

åpenbart ikke nødvendig, men det handler om å skape rom for privat verdiskaping.

Høyre har også foreslått en større satsing på forskning og kunnskap for å kunne skape grunnlag for framtidens arbeidsplasser. Hvileskjæret på forskning har vært et strategisk feilgrep fra denne regjeringen. I tillegg har vi foreslått mange tiltak som bedrer tilgangen på arbeidskraft.

Paradokset er at Regjeringen heller ikke har klart å prioritere gode rammebetingelser for de såkalte nøkkelnæringene som man lovt å satse på. Satsingen på reiselivsmarkedsføring har vært puslete, det har vært en liten økning i forhold til vårt forslag til 2006-budsjett. Man innførte NO_x-avgift for fiskeflåten, man hadde to år med strukturfrys, og for den maritime klyngen med sine 100 000 ansatte gjennomførte denne regjeringen et skattesjokk på 21 milliarder kr.

Vi går inn i en ny tid for norsk næringsliv. Budsjettet som er framlagt, gir ikke svar på de utfordringer som er der, og jeg ser fram til å høre statsråden og debatten i Stortinget i dag om hvordan vi skal gripe an disse utfordringene.

Kenneth Svendsen hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Sylvia Brustad [14:43:26]: Spørsmålet som interpellanten tar opp, om næringslivets rammevilkår, er alltid viktig, og det er sjølsagt særlig viktig nå i den situasjonen vi er inne i. For sjøl om veldig mye går bra i norsk næringsliv, og aktiviteten er høg, veit vi at norsk næringsliv er og vil bli påvirket av svingninger i internasjonale konjunkturer. Mange merker jo det allerede.

Så er det også viktig å minne hverandre om at de siste fire årene har norsk økonomi hatt den sterkeste konjunkturoppgangen siden 1950-tallet. Men det er ingen tvil om at den utviklinga vi nå ser, gjør at vi er inne i mer usikre tider. Samtidig er det likevel også viktig å si at Norge er bedre rustet enn veldig mange andre land til å møte denne situasjonen, bl.a. fordi det over mange år er ført en ansvarlig økonomisk politikk.

Så forstår jeg det slik at NHOs konkurransebarometer forsøker å synliggjøre Norges sterke og svake sider som lokaliseringsland for investeringer. Det er ingen tvil om at dette barometeret gir nyttig informasjon, men det er nok allikevel slik at en kan diskutere om og i hvilken grad alle indikatorer som anvendes, er like hensiktsmessige, og i hvert fall er det slik at en må tolke det med varsomhet. Et annet barometer som nylig ble offentliggjort, er Verdensbankens barometer. Det baserer seg på andre indikatorer, og det viser at Norge er et godt land å drive næringsvirksomhet i. Her blir vi kåret til det tiende beste landet i verden og nr. 4 i Europa. Norge rangeres bl.a. foran land som Sverige, Finland, Sveits, Nederland og Japan.

Regjeringa arbeider sjølsagt for gode, stabile og forutsigbare rammevilkår. Som lovet i Soria Moria-erklæringa er det samlede skattenivået på 2004-nivå. Vi har bl.a. gjeninnført ordninga med differensiert arbeidsgiveravgift. En slik ordning er et viktig virkemiddel for næringslivet i distriktene.

Regjeringa ønsker også å styrke og videreføre den norske modellen. Vi ønsker å videreføre trepartssamarbeidet. Vi arbeider for et godt sosialt sikkerhetsnett som hjelper folk gjennom omstillinger, og vi legger også til rette for ønsket omstilling i bedrifter. Historien har vist oss at mange norske bedrifter har vært, og er, dyktige til å omstille seg.

Vi arbeider også for å få til enda enklere regelverk, slik at bedriftene og de som jobber der, kan bruke tid på det de bør bruke tid på, nemlig produsere og drive med verdiskaping og nyskaping, og ikke på å fylle ut unødige skjemaer. Vi arbeider for å få de offentlige tjenestene til å bli enda bedre og enklere å forholde seg til, slik vi nå tar nye grep for å utvide Altinn, som næringslivet er veldig fornøyd med, og for å øke tilgangen til internasjonale markeder.

Interpellanten tar spesielt opp forskning, utdanning, innovasjon og infrastruktur. Vi ønsker å styrke utdannings-systemet, og jeg mener det arbeides godt på mange områder. Vi styrker grunnopplæringa. Vi etablerer et system for å fange opp elevens behov for opplæring i lesing, skriving og regning, samtidig som vi setter skolene bedre i stand til å følge opp elevene og gi dem den hjelpen de trenger, så tidlig som mulig.

Det å styrke grunnleggende ferdigheter i grunnskolen trur vi også vil være med på å redusere frafallet i videregående skole. Regjeringa innfører også i denne forbindelse mer praksis, både i fag- og yrkesopplæringa.

Vi følger også opp kvalitetsreformen i høyere utdanning, og vi vektlegger resultater av høyere utdanning og at utdanningene er relevante.

Vi mener at en god grunnopplæring også er avgjørende for livslang læring. Derfor legger vi til våren fram en stortingsmelding om kompetanse. Den skal se på hvordan utdanningssystemet i enda større grad kan møte framtidens krav til kompetanse og livslang læring.

Når Norge over tid nå har hatt god økonomisk utvikling, skyldes nok det også at vi har vært ganske gode på innovasjon. Vi har en betydelig forskingsinnsats, særlig når vi korrigerer for at deler av vår verdiskaping også gjenspeiler omplassering av petroleumsformuen, og at vi har en annerledes næringsstruktur enn mange land rundt oss.

Regjeringa har satt innovasjon høyt på dagsordenen, og før jul skal vi legge fram en egen stortingsmelding om det. Målsettinga er å legge til rette for økt, bærekraftig verdiskaping i økonomisk, sosial og miljømessig forstand. Her har vi mottatt veldig mange gode innspill fra partene i arbeidslivet, fra bedrifter og fra forskingsmiljøer. Noe av den største utfordringa trur jeg vil være å få enda flere små og mellomstore bedrifter til å tenke innovasjon, og gjøre det fra å til å.

Vi har økt den offentlige forskings- og utdanningsinnsatsen betydelig siden vi tok over i 2005. Vi har for neste år økt innsatsen til den næringsrettede forskinga, som har vært et ønske fra næringslivet sjøl. Faktum er at dersom vi ser på den offentlig finansierte forskinga, ligger Norge på topp i Norden og på en 4. plass i OECD-området.

En viktig forskjell på denne regjeringas næringspolitikk og den forrige er at vi i enda større grad satser på nærin-

ger der Norge har fortrinn og har gode forutsetninger for å lykkes internasjonalt. Jeg vil særlig framheve Regjeringas strategier både for reiseliv og for maritim sektor. Der ligger det også inne en betydelig satsing på innovasjon, slik en også vil se i våre forslag til statsbudsjett. På den måten kan vi bidra til at f.eks. de maritime næringene i Norge i enda større grad kan levere miljøvennlige og innovative løsninger for framtida.

Vi har også siden vi overtok i 2005, foreslått en økning i satsing på reiseliv på 145 pst. Reiseliv er en næring som har et stort potensial i Norge, i alle deler av landet, og hvor vi også har store muligheter til å få flere helårs arbeidsplasser.

Jeg merket meg at Norge i NHOs konkurransevnebarometer rangeres som nr. 8 av 12 på området «Transport». Vi skårer lavt på næringslivets vurdering av kvalitet på veier og når det gjelder motorveilengde relativt til varefrakt på vei. Vi skårer derimot ganske høyt når det gjelder kvaliteten på lufttransport og havner.

Jeg er helt enig i at samferdsel er kjempeviktig for næringslivet. Det understreker sjølsagt behovet for økte samferdselsinvesteringer, slik denne Regjeringa har valgt å gjøre. Helt siden vi overtok, har vi foreslått betydelig økt satsing på samferdsel, og i neste års statsbudsjett, slik Stortinget er kjent med, er det slik at vi totalt mer enn overoppfyller de økonomiske rammer som lå til grunn i Nasjonal transportplan. Vi jobber nå med en ny nasjonal transportplan, og det er helt opplagt at vi kommer til å bruke mer penger på samferdsel også i tida framover, både fordi det er viktig for enkeltpersoner, for å unngå de mange ulykker som er på enkelte veistrekninger, og fordi det sjølsagt er avgjørende for at næringslivet vårt skal gå bra.

Vårt arbeid har gitt gode resultater om vi måler det i antall arbeidsplasser, og det er ikke uvesentlig. Siden 2005 har det blitt 250 000 flere sysselsatte. Av disse har om lag 150 000 kommet i privat sektor, og antallet sysselsatte i industrien har økt med 20 000 personer i samme periode.

Regjeringa fører en politikk som legger til rette for næringslivet og omstilling, innovasjon og verdiskaping i Norge. Og hvis vi ser på den verdiskaping og den velferd vi har i dette landet, tyder mye på at det vi gjør, er riktig.

Så vil jeg gjerne ta en debatt, utover det, om hvilke tiltak som virker, men når det gjelder Høyres gamle oppskrift om å senke skattene, er det mange eksperter, særlig de siste dagene, som har sagt at det ikke er oppskriften i den situasjonen vi er i, men her konstaterer jeg at vi er uenige.

Torbjørn Hansen (H) [14:52:25]: Jeg vil takke statsråden for en bred tilnærming til temaet, og jeg tror det er liten tvil om at man er enige om hva som er det langsiktige målet i forhold til spørsmålet om arbeidsledighet.

Man kan jo selvfølgelig diskutere disse indeksene med hensyn til hvor godt landet gjør det, seg imellom. På NHO-indeksen kom vi blant de siste av tolv. Jeg sjekket ut den OECD-indeksen som statsråden nevnte i sitt innlegg. Der kommer Norge på tiende plass. Hvis man ser på relative endringer her, vil en se at vi har falt ned fra niende plass,

som vi hadde i fjor, slik at dette har jo gått i feil retning i forhold til 2008. Det er 2009 OECD har målt.

Det som da er spesielt, det som er kuriøst å bemerke, er at det kriteriet som Norge gjør det veldig godt på i den OECD-rangeringen, er vilkår for å legge ned næringsliv. Det var et kuriøst eksempel; jeg har ikke lyst til å foreslå tiltak som gjør at det blir vanskeligere å legge ned bedrifter, for det har jo noe med omstillingspolitikken å gjøre. Men der rangerer altså Norge som land nr. 3, mens i rangeringen når det gjelder å starte opp ny virksomhet – som kanskje er vel så viktig som vilkårene for å legge ned virksomhet – kommer Norge på 33. plass, hvilket er en veldig dårlig rangering.

Så må jeg si at denne retorikken om at Norge er så godt rustet i disse vanskelige tider, blir litt spesiell, for alle vet at Norge har en fantastisk situasjon med oljeinntektene, som både gir inntekter til staten og genererer milliarder av investeringer langs kysten, utelukkende fordi vi fant olje. Så jeg tror at det kanskje er en vel så viktig forklaringsfaktor som det statsråden sa om innovasjon.

Hun var også inne på spørsmålet om forenkling. Det er riktig at Regjeringen la fram en forenklingshandlingsplan, etter å ha avdekket at skjemaveldet koster næringslivet 57 milliarder kr. Problemet er at den handlingsplanen som ble lagt fram, ble oppfattet sterkt negativt av næringslivet. Den hadde ingen ambisjoner i forhold til langsiktige kutt av skjemaavgifter. Det var ikke mulig å måle effekten av de tiltakene som lå i planen, og det virket ganske lite visjonært, for å si det slik. Så når det gjelder forenklingens mål, synes jeg at Regjeringen viser altfor lite ambisjoner, og det kan være begrunnet i at Nærings- og handelsdepartementet ikke har innflytelse på de viktige departementene når det gjelder forenklingsspørsmål.

Og så er statsråden inne på de utvalgte næringene. Reiselivet har fått litt mer markedsføringsstøtte, men når det gjelder maritimt næringsliv, som nå er i en svært vanskelig situasjon, blir det ganske underlig å vise til 100 mill. kr i innovasjonsstøtte, når næringen taper 21 milliarder kr i egenkapital, og når måten man bokfører Miljøfondet på, er slik at man taper 7 milliarder kr til som følge av manglende innsats fra Regjeringen. Så jeg mener at her er det mye som må gjøres vesentlig bedre for å sikre norske arbeidsplasser til neste år.

Statsråd Sylvia Brustad [14:55:48]: Vi kan godt ta en lang diskusjon om hvilke barometre vi trur mest på, men det er i hvert fall et faktum at siden 2005 har det blitt 250 000 flere sysselsatte i Norge. Det kan i hvert fall ikke bestrides, og det må i hvert fall være én forklaring på at det er ganske mye som går godt i Norge – i hvert fall har det gjort det, sjøl om vi nå er i en litt annen situasjon.

Så er det klart at når det gjelder omstilling, blir det litt feil når representanten Hansen prøver å framstille det nærmest som om vi skulle være for å omstille og legge ned mest mulig. Det er sjølsagt ikke riktig. Men det vi er opptatt av ved omstillinger – det oppfatter jeg slik at Høyre også er opptatt av – er at det må være skikkelige ordninger når omstillinger skal skje, for det er klart at ganske mange av de omstillingene som skjer i næringslivet,

også er nødvendige for å henge med i konkurransen hele tida.

Når det så gjelder spørsmålet om forenkling og harselasene rundt den handlingsplanen som Regjeringa har lagt fram, vil jeg si at det er en meget omfattende handlingsplan, hvor mange tiltak allerede er iverksatt. Det aller viktigste tiltaket som vi peker på der, og som vi nå har gjort noe med i løpet av kort tid, er å gjøre Altinn bedre. Vi har i statsbudsjettet for neste år, som representanten kjenner meget godt til, foreslått over 200 mill. kr mer for å utvide den ordninga enda mer for å få flere av de offentlige tjenestene inn der. Når jeg møter næringslivet, sier de veldig klart at det er det viktigste virkemiddelet for forenkling. Så er jeg klar over at det er et par–tre andre ting som de også mener er særdeles viktig. Det jobber vi med, for det er sjølsagt kjempeviktig at de bruker tida på det de skal, og ikke til å fylle ut skjemaer som ikke er nødvendige. Derfor har også Regjeringa sagt at vi kommer til å se på hvor vi står neste vår, og gjøre en oppsummering av hvor langt vi har kommet, fordi vi må gå i riktig retning. Det betyr at vi i praksis må få til enda mer forenkling. Det er jeg helt enig med representanten Hansen i.

Når det gjelder den maritime næringa, handlet jo den debatten som var før denne interpellasjonsdebatten, om å utvide rammen til GIEK med 10 milliarder kr, noe som i høyeste grad vil komme denne maritime næringa til gode, og jeg er glad for at Stortinget ser ut til å slutte seg til det. I tillegg til at Regjeringa har lagt fram en maritim strategi som vi nå følger opp punkt for punkt, har vi nå også – og jeg er glad for at Stortinget har sluttet seg til det – bevilget 100 mill. kr. Det foreslår vi også for neste år, og jeg opplever det slik at den maritime næringa er veldig opptatt av det.

På mange områder kan det som skjer i den maritime næringa, gjøre en forskjell. Et av de områdene er miljøteknologi. Hvis vi greier å få gjort enda mer på det området – og der har vi nær dialog med næringa sjøl – kan det som skjer innenfor hele skipsindustrien, virkelig gjøre en forskjell i forhold til miljøutfordringene. Det er også interessant når vi snakker om innovasjon og om næringslivet i tida framover.

Gunvor Eldegard (A) [14:59:24]: Når Høgre spør kva Regjeringa vil gjera for å sikra rammevilkåra til norsk næringsliv, har me mange gode tiltak å visa til, noko svaret til statsråden no viste.

Men for å ta det viktigaste først: Stabile, føreseielege og konkurransedyktige rammevilkår er viktig for næringslivet. Forslaget til statsbudsjett, som me no har til behandling her i Stortinget, er eit ansvarleg budsjett, samstundes som det er eit ekspansivt budsjett som vil stimulera til auka aktivitet, t.d. innan bygg- og anleggsnæringa.

Sjølvsagt om me har vore gjennom ein høgkonjunktur med den sterkaste vekstperioden sidan 1960-talet, med full syssetjing og eit næringsliv som har hatt rekordgode resultat, har me satsa på næringsutvikling. Me har hatt fokus på å sikra verdiskapinga for å halda oppe velferda, og arbeidet med innovasjon og omstilling har hatt høg prioritet. Noregs første stortingsmelding om innovasjon kjem om kort

tid, etter ein lang og god prosess. Me har satsa spesielt på maritim og marin sektor, reiseliv, energi og miljø, og det har vorte utarbeidd nasjonale strategiar i nær kontakt med næringslivet. Over kvart statsbudsjett er dette følgt opp med nye verkemiddel og konkrete løyvingar – t.d. for maritim sektor, der næringa no har fått ei skatteordning for reiarlag som er lik den i Europa. Dette er noko som dei har etterspurt i mange år. Nettolønnsordninga er òg veldig populær i dei maritime næringane. Eg høyrde nettopp Torbjørn Hansen stå her på talarstolen og seia at han syntest det var ei viktig næring. Likevel ønskjer dei å kutta i nettolønnsordninga i sitt alternative budsjett.

Det er svært viktig for næringslivet at Regjeringa har møtt den uroa som me har i den internasjonale finansmarknaden, med å føra ein føreseieleg og ansvarleg politikk, og, som statsråden seier: med høg beredskap for å møta uventa hendingar.

I Høgre sitt forslag til statsbudsjett er skattelette det viktigaste tiltaket. Men det er ikkje overraskande og ikkje noko nytt at me ikkje er på linje i skattepolitikken. Dette dreier seg om fordelingspolitikk. Dei grepa Regjeringa har gjort, bidreg til eit meir rettferdig skattesystem som dei aller fleste vil komme godt ut av. Det synest eg faktisk at Høgre bør merka seg.

Høgre seier at dei skal føra ein stram økonomisk politikk. Da lurar eg igjen på korleis dei skal finna saman med Framstegspartiet, som skal gje skattelette på 29 milliardar kr og ein auke i oljepengetrukk på 31 milliardar kr. Det er mange som lurar på det, men eg trur ikkje me får eit godt svar på det i dag heller.

Me er alle opptekne av å gje næringslivet gode rammevilkår. Som me har høyrte frå statsråden, har Regjeringa i desse tre åra gjennomført ei rekkje viktige ting i så måte. Og når Høgre syner til NHO sitt konkurransebarometer, vil eg visa til Verdsbanken sitt, som viser at Noreg er eit godt land å driva næringsverksemd i. Me kjem som det tiande beste landet av dei 180 landa som var med i undersøkinga, og det fjerde beste i Europa. Eg har merka meg at økonomieksperter er i tvil om Høgre sine skatteletter er den rette oppskrifta for å møta dei utfordringane som me står overfor no.

Næringslivet seier også nei. Dei har gjeve klar melding om at Regjeringa sine tiltak er i tråd med deira syn.

Hans Frode Kielland Asmyhr (FrP) [15:03:28]: La meg først arrestere representanten Gunvor Eldegard, som fra Stortingets talerstol hevder at Regjeringens statsbudsjett er tilpasset den noe kritiske situasjonen vi er i nå. Det medfører ikke riktighet, fordi budsjettet ble utarbeidet i en tid hvor man ikke forutså denne krisen slik den har slått ut nå.

La meg også gi skryt til NHO for å legge frem konkurransebarometeret hvert år. Det er et svært nyttig dokument for det norske samfunnet å ha. Det er også viktig for oss som næringskomité og politikere å kunne følge denne utviklingen hvert eneste år. Da er det beklagelig å registrere at Norge nå taper på område etter område i forhold til å være et attraktivt næringslivsland. Er det noe Norge trenger å være, som et lite land, så er det å være kon-

kurransedyktig i forhold til våre viktigste handelspartnere. Det er også av avgjørende viktighet nå, når vi er i en svært utfordrende tid, en nedgangstid, hvor det er varslet permitteringer og oppsigelser i svært mange bedrifter. Det vil heller ikke ta lang tid før antallet konkurser antakeligvis øker dramatisk. Derfor må Norge nå ta mål av seg til å være på pallen som et godt næringslivsland i verden. Vi bør vinne VM i næringspolitikk, og det har vi alle muligheter til å gjøre. Vi er et land som har alle muligheter til å gi næringslivet de beste rammebetingelser. Vi har mulighet for å kutte i byråkratiet og lage et enkelt regelverk. Vi har en rygg som gjør at vi kan gi lave skatter og avgifter, og vi kan ligge i verdenstoppen når det gjelder samferdsel, utdanning, forskning og nyskaping. Derfor er det beklagelig å se at vi taper terreng.

I stedet for å være et land som er attraktivt og tiltrekker seg næringsliv, har Norge blitt et land hvor flere og flere bedrifter og eiere diskuterer om de skal flytte fra Norge. Det er beklagelig.

Interpellanten var inne på et interessant tema: I forbindelse med valgkampen i 2005, og for så vidt også i forrige stortingsperiode, stod Arbeiderpartiet på barrikadene for at det skulle føres en aktiv næringspolitikk. Det er jeg helt enig i. Det er Fremskrittspartiet enig i. Vi må føre en mye mer aktiv næringspolitikk. Men spørsmålet er jo: Hvor er det blitt av denne aktive næringspolitikken? Hva innebærer Arbeiderpartiets «aktive næringspolitikk»?

Valgkamp er én ting, men Regjeringen bør også bedømmes etter hva den gjør. Resultatet er etter min oppfatning nedslående. Det første er at i Regjeringen mangler det en klar og tydelig talsmann for næringslivet. Vi ser at Næringsdepartementet på mange måter har blitt et slags oppsamlingsheat for statsråder – vi har nå hatt tre forskjellige statsråder der i løpet av tre år. Det er klart at det ikke skaper noen klar, tydelig talsmann som næringslivet kan lene seg på, en sterk, tydelig talsmann som tar de andre statsrådene i øra og forteller dem at de må tenke på næringslivets utfordringer i utformingen av politikken på sine områder.

Så er det et faktum at næringskomiteen har fått svært få saker fra Regjeringen. Statsråden og representanten Eldgard pekte på disse handlingsplanene som Regjeringen har fremmet. Det er handlingsplaner innenfor det maritime, innenfor reiselivet og innenfor regelverk. Men man har på en måte ekskludert Stortinget fra å være med i behandlingen av disse viktige dokumentene. Man burde ha fremmet saker for Stortinget for å få en klar og tydelig debatt, og også fått et mandat fra Stortinget for å prøve å få en samlet regjering og opposisjon bak de punktene som Regjeringen står for. Det er beklagelig at det ikke har vært et ønske fra Regjeringen.

Ivar Kristiansen (H) [15:08:57]: Det er en viktig interpellasjon som er til behandling i Stortinget i dag. Det er kanskje på sin plass å gjenta hva interpellanten egentlig spør om:

«Hva vil Regjeringen gjøre for å styrke rammebetingelsene til norske bedrifter slik at disse kan oppnå vekst, skape inntekter til fellesskapet og trygge arbeidsplasser også i vanskelige tider?»

Det er et godt spørsmål. Jeg er ikke sikker på om statsråden helt har oppfattet spørsmålet. Det var nok et utmerket svar, men jeg føler at det var svar på noe annet enn det interpellanten spurte om – for vi er i et tidsskille. Og definitivt skal ingen se bort fra det faktum at vi har hatt en reallønnsvekst i Norge som kan sammenlignes med den beste gjennom alle tider – og vi kan sammenligne oss med et hvilket som helst land – nær 17 pst. de siste fem år. Vi har sittet på en grønn gren i ganske mange år i Norge. Men nå er vi i et tidsskille hvor norsk industri opplever fallende etterspørsel etter sine varer og tjenester både i det internasjonale og i det nasjonale markedet. Da er det betimelig å stille statsråden de spørsmål som må besvares i en situasjon hvor verden forandrer seg slik som den har gjort. Her føler jeg at svarene uteblir.

Vi har fått en slags bråstopp. Når råoljeprisene som i juli i år passerte 150 dollar fatet, i dag har falt til ca. 50 dollar fatet, altså en tredjedel, er vi i en situasjon hvor en del planer for utbygging av felt i Norge nesten er i ferd med å bli ulønnsomme. Vi har sett at børsen har et fall på 60 pst. – pluss-minus feilmargin – egenkapital til investeringer er tørket bort i løpet av noen få uker, og ledighet kommer definitivt til å bli et problem også i Norge. Selv om gammel statistikk er god, er det ikke sikkert at den er svaret på hva slags utfordringer vi kommer til å møte i fremtiden i Norge, for vi har en åpen økonomi som krever at vi må være konkurransedyktige – vi, like mye som andre land som skal selge varer og tjenester på det internasjonale markedet.

Jeg føler at LO faktisk har kommet mye lenger enn dagens regjering – man går i dag ut og sier at vi er nødt til å ta hensyn til konkurranseutsatt sektor. Vi er nødt til å ha en profil på lønnsoppgjøret denne gangen som gjør at vi ikke ytterligere svekker vår konkurranseevne – en konkurranseevne som er blitt svekket, som interpellanten har vært inne på, for hvert år dagens regjering har sittet ved makten. Vi har sett at lønnsoppgjørene har tatt en utvikling som ikke har styrket konkurranseevnen. Vi har sett at rentefoten har løpt i været, i motsetning til i eurosonen, med unntak av de to siste tilbaketrinn, mer eller mindre i en slags panikk for å møte den virkeligheten som vi er satt i.

Vi har sett at svekket konkurranseevne har vært mer systematisk og bidratt til en negativ utvikling, i hvert fall en befolkningsutvikling, i Distrikts-Norge, der man ikke klarer å følge tempoet i utviklingen.

Vi ser det på energiområdet, hvor vi er absolutt og definitivt best, og der vi nå krever en aktiv politikk fra Regjeringen, får ikke Stortinget – slik representanten Asmyhr var inne på – engang saker til behandling. Den annonserte energimeldingen kommer ikke, den annonserte petroleumsmeldingen kommer ikke. Vel vitende om at verden, og i særlig grad Europa, har et kraftig behov for å få dekket sine behov også fra Norge, vet vi ikke hvilken politikk Regjeringen ønsker å føre fremover på dette området.

Vi har et klimaforlik bak oss som etterspør kraftige tiltak på fornybarområdet, og der vi innen 2016 skal ha 30 TW ny fornybar energi på plass i Norge. Men man får ikke fingeren ut når det gjelder å lansere en politikk på dette

området. De beste investorene med mest kunnskap som vi har på dette området hvor Norge er stormakt, vil heller investere i utlandet enn i Norge, med den norske stats eget selskap i spissen. Sånn kan det ikke være. En sier at det hjelper lite å henvise til Høyres gamle oppskrift. Vel, jeg tror at hvis statsråden tar seg bryderiet med å lese Høyres gamle oppskrift, ser man skatteutviklingen i perioden 2001–2005.

Modulf Aukan (KrF) [15:14:35]: Representanten Hansen stiller i denne interpellasjonen viktige spørsmål.

Kristeleg Folkeparti vel å vera konstruktiv i denne situasjonen. Vi treng no tiltak på kort og lengre sikt. På kort sikt er det heilt avgjerande at Regjeringa møter finanskrisa og dei stadig sterkare teikna på auka arbeidsløyse med ei ekstra tiltakspakke over statsbudsjettet.

Kristeleg Folkeparti føreslår i sitt alternative statsbudsjett ei tiltakspakke på om lag 5 milliardar kr. Ho skal gå til ekstra bygging og vedlikehald av vegar, jernbane, skular og kyrkjer. Inne i pakka ligg også 2 000 nye sjukeheimsplassar, utsetjing av Regjeringas forslag om auka formuesskatt og arveavgift for næringslivet, auka avskrivingsattsar for maskinar, farty, lastebilar og driftsbygningar i landbruket med meir enn 2 prosentpoeng og redusert arbeidsgjevaravgift for lærlingar med 25 pst. samanlikna med dagens nivå. På denne måten motverkar vi auka arbeidsløyse, og vi får gjort nødvendige investeringar og samfunnsoppgåver.

Dette er heilt nødvendig i lys av dei stadig forverra økonomiske prognosane for neste år som har komme frå Statistisk sentralbyrå og Noregs Bank i tida etter at Regjeringa la fram sitt statsbudsjett. Forbundsleiar i Fellesforbundet, Arve Bakke, har same budskap som Kristeleg Folkeparti, når han seier til VG at det er behov for fleire tiltak frå Regjeringas side utover det som er varsla.

Men Regjeringa har hittil avvist dette. Det er oppsiktsvekkjande at Regjeringa ikkje sjølv ser at ho må justera budsjettet når tala har forverra seg så kraftig. Er Regjeringa på vanlege arbeidsfolks side når ho seier nei til ekstratiltak over statsbudsjettet? Eller er ein mest på lag med økonomane i Finansdepartementet? Eg stiller spørsmålet.

På lengre sikt treng vi ei grunnleggjande erkjenning av at næringslivet må byggjast nedanfrå, og at politikarane si viktigaste rolle er å leggja til rette for gode og påreknelege rammevilkår for verdiskaping. På denne måten kan næringslivet gje trygge arbeidsplassar og overskot til fordeling til viktige fellesskaps gode.

Kristeleg Folkeparti ønskjer eit skattesystem som ikkje øydelegg for entreprenørskap, innovasjon og vekst i næringslivet. Vi treng ein velfungerande arbeidsmarknad som balanserer omsynet til fleksibilitet i næringslivet og sentrale rettar for arbeidstakarane. Det er nødvendig at konkurransen verkar for å få ei god utnytting av ressursane i samfunnet og for å unngå at monopolmakt vert samla på få hender. Ikkje minst er vi avhengige av å ha ein kunnskapsbasert skule og best mogleg høgare utdanning og forskning, for å ta vare på vår viktigaste ressurs, menneska.

Kristeleg Folkeparti vil derfor i sitt alternative forslag til statsbudsjett – i tillegg til den nemnde tiltakspakka – auka rammene til SkatteFUNN med 25 pst. og

auka Forskningsfondet med 25 milliardar kr for å leggja til rette for forskning og innovasjon i næringslivet. Næringslivet vil også tena på framlegget om ei gradvis avskrivning av arveavgifta ved generasjonsskifte i familiebedrifter og likestilling mellom sjølvstendige næringsdrivande og arbeidstakarar, og når det gjeld svangerskapspengar og omsorgspengar. Dette er særdeles viktig for mange private næringsdrivande.

Men det aller viktigaste no er å få vedteke ekstratiltak over statsbudsjettet til vegar, jernbane, skular og sjukeheimsplassar for å motverka den arbeidsløysa som vi ser vil komme.

Ola Borten Moe (Sp) [15:19:57]: Jeg har også lyst til å understreke at dette er en viktig interpellasjon. Det er et viktig tema som bringes på bane, ikke minst i den situasjonen vi står oppe i, og den situasjonen verden står oppe i i dag.

Skillelinjene går ved beskrivelsen av situasjonen. Det blir fort kamp om virkelighetsforståelsen, hvor bra står det egentlig til i Norge i dag. Ser man på en del av de sentrale indikatorene som måler vekst, verdiskaping, omstillingsevne og investeringer, kan det ikke være noen tvil om at situasjonen og utviklingen over de siste årene har gått veldig bra, og at det har gått i riktig retning.

Hvorfor har så det skjedd? Mange peker på olje og de enorme naturressursene vi har i Norge. Det er selvsagt en del av forklaringen. Det kan det ikke være noen tvil om. Men jeg har også lyst til å peke på den nordiske velferdsmodellen, den norske velferdsmodellen som er en av hovedårsakene, om ikke den viktigste årsaken til at vi er der vi er i dag.

Vi har lave omstillingskostnader. Jeg vil si til Torbjørn Hansen at jeg vil tro det er grunnen til at vi scorer godt når det gjelder hvorfor det var mulig å legge ned bedrifter i Norge, for det offentlige tar en stor del av regningen, regninger som det private næringslivet er nødt til å ta i andre deler av verden. Det har gitt en fleksibilitet, omstillingsevne og en mulighet for nyskaping som er forholdsvis unik, og som fører til at på tross av et høyt lønnsnivå og et høyt skattenivå har vi verdiskaping, sysselsetting og en fordeling av velferd som overgår de aller fleste andre økonomier i verden – også en underliggende vekst.

Denne modellen gir også en forholdsvis god utjevning av økonomiske goder. Det er mye som tyder på at det er med på å bringe vekst og stabilitet, ikke minst når man ser på utviklingen i de land der bildet er helt annerledes. Vi har god tilgang på kompetanse. Ikke minst er det lange tradisjoner for at fellesskapet og staten arbeider sammen med næringslivet, sammen med de ulike næringene for å oppnå ønsket resultat.

Vi kan gjøre dette til en debatt om bevilgninger over statsbudsjettet. Vi kan gjøre dette til en debatt om ulike indikatorer og ulike ratingbyråer – for å bruke et sånt uttrykk. Det tror jeg ikke vi skal gjøre, men heller benytte anledningen til å ta tak i en del overordnede problemstillinger, ikke minst sett i lys av at vi nå er i en ny situasjon. Det er andre forutsetninger som ligger til grunn nå, i forhold til det vi har sett tidligere. Jeg mener at statsbudsjettet

gir et godt svar og svarer på de utfordringene Norge står overfor. Vi øker den offentlige pengebruken på en måte som skaper etterspørsel i viktige markeder, og landet bygges stein for stein. Vi tar stadig et økt ansvar for innovasjon og forskning. Vi arbeider med forenkling, vi arbeider jevnt og trutt med veibygging, med gode offentlige tjenestetilbud, og vi har ikke minst lagt fram en kapitalpakke som har gjort at pengestrømmen igjen er i ferd med – forhåpentligvis – å komme i gang i bankvesenet og i det private næringslivet.

Politisk forutsigbarhet var en av de tingene som representanten Hansen understreket i sitt innlegg. Der synes jeg det kan være på sin plass å trekke inn Høyres alternative statsbudsjett – jeg kan i grunnen ikke dy meg – der man i år som i fjor salderer med nesten 2 milliarder kr fra jordbruksavtalen. Det er, som alle vet, en avtale som er forhandlet fram. Den er behandlet i Stortinget, og Stortinget har sluttet seg til den. Riktignok stemte Høyre imot, men å komme igjen i statsbudsjettet for så å ta bort disse pengene som allerede er bevilget, og som næringsaktører baserer seg på skal være der, må være alt annet enn politisk forutsigbarhet, og vitner om alt annet enn vilje til at styresmaktene skal kunne stoles på.

Keynes er den store når det gjelder motkonjunkturpolitikk. Før jeg avslutter, har jeg lyst til å si at han brakte dette med det å bruke det offentliges ressurser i motkonjunkturpolitikk på bane på 1930-tallet. Han er rehabilitert på mange områder nå. Han trakk også fram skatt som en del av den klassiske motkonjunkturpolitikken. I den videre debatten vil i alle fall Senterpartiet også bidra til at det blir en del av tenkningen, hvis det skulle vise seg å være nødvendig å komme med nye tiltak.

Leif Helge Kongshaug (V) [15:25:27]: Først ønsker jeg å rette en takk til interpellanten som har satt på dagsordenen en uhyre aktuell sak, slik situasjonen har utviklet seg. Jeg slutter meg også til dem som har hatt ordet her, som framfører en mistanke om at vi skal behandle et budsjett som ikke helt har tatt inn over seg de endringene som har skjedd den siste tiden med finanskrisen. Vi synes at anslagene for vekst i økonomien, arbeidsledighet og andre tilsvarende størrelser framstår som svært optimistiske i Regjeringens forslag.

I gårsdagens spørretime ble statsråd Brustad konfrontert med skatteskjerpelsene denne regjeringen vil påføre bedriftene. Opposisjonen fikk til svar at skatteskjerpelsene ikke vil føre til en ytterligere forverring i en allerede vanskelig situasjon, og la til at skatteskjerpelsene kun vil ramme 90–95 pst. av bedriftene. Jeg tror at Regjeringen må sjekke batteriet i kalkulatoren sin. De foreslåtte endringene i formuesbeskatningen samlet er en skjerpelse på over 1,2 milliarder kr. Det er ikke bare 5 pst. av bedriftene som betaler regningen, når det både foreslås å avvikle 80 pst.-regelen og å innføre en kraftig økning i formuesbeskatningen av næringsseiendom. Når økte satser i formuesbeskatningen for all formue over 470 000 kr kommer i tillegg, kan jeg ikke forstå hvordan statsråden kommer fram til slike tall. Jeg ser gjerne at statsråden utdyper dette nærmere.

Vi kan gjerne diskutere indikatorer og hva som er rett og galt, men en viktig indikator er jo at vi registrerer at de siste tre årene har vi fått færre gründere, og i det siste kvartalet, tredje kvartal i år, har vi fått en økning på 43 pst. i antall konkurser i forhold til tredje kvartal i fjor. Det synes jeg taler sitt eget språk, og det tilsier også at nå er tiden inne for at det må satses.

Jeg mener at Venstres alternative budsjett er den rette medisinen til rett tid, med en betydelig lette for bedriftene i den situasjonen vi er oppe i. Vi trenger en målrettet satsing på framtiden, på det nyskapende miljø- og klimavennlige næringslivet. For å skape og sikre arbeidsplasser er det viktig med en målrettet innsats for å sikre underveksten av ufødte bedrifter og utvikling av flere og bedre kunnskapsbedrifter. Derfor mener Venstre at det offentlige virkemiddelapparatet i sterkere grad må stimulere til omstilling, fordi næringslivet er avhengig av fornying og nyskaping for å være konkurransedyktig. Her kommer selvfølgelig all forskning og spesielt næringsrettet forskning inn.

Det er viktig å slippe kreativiteten og skaperkraften løs, og da må det satses på gründere og entreprenører. Det må bli mindre regelverk og regulering. Satsingen på entreprenørskap i videregående skole må økes, og samarbeidet mellom næringsliv og skole må styrkes. Forskning viser at 20 pst. av dem som har vært med i en ungdomsbedrift, senere starter egen virksomhet. Det er derfor viktig å sikre risikovillig kapital gjennom det offentlige virkemiddelapparatet og gjennom skattestimulans for private investorer.

Det største problemet i dag er at Regjeringen ikke tar noen viktige grep som viser vilje til nødvendig omstilling for å sikre arbeidsplasser, bedrifter og hjem også i framtiden. Omlegging av skattesystemet fra rød til grønn skatt synes helt fraværende, og det er liten satsing, etter Venstres mening, på målrettet innsats på nyskaping, innovasjon og det miljøvennlige næringslivet. Det er det som skal sikre velferden i framtiden.

Jeg stiller meg undrende til at Regjeringen fortsetter sitt målrettede angrep på norske bedriftseiere. Regjeringens stramming av skatteskruen overfor dem som vil investere i og eie norske bedrifter, er helt feil i dagens situasjon med uro på børser og finanskrisen. Det er åpenbart at Regjeringen ønsker å redusere privat eierskap i norsk næringsliv. I stedet for flere steiner i ryggsekken til bedriftene trenger disse heller oppmuntring og et klapp på skulderen.

Michael Momyr (H) [15:30:50]: NHOs konkurransebarometer for 2008 viser at Norge har tapt terreng i forhold til de viktigste handelspartnerne våre siden 2005. Det er nærliggende å spørre hvorfor det er slik. Er det slik at det er et resultat av utenforliggende omstendigheter, eller er det et resultat av politikken som Regjeringen fører?

Det kan være fristende å se nærmere på noen av de områdene der konkurranseevnen er målt.

La oss se på transportsektoren. Her ser vi en regjering som måler suksess ut fra antall kroner som er brukt, og ikke ut fra resultater. At Regjeringen skryter av at de bevilger mer til vei enn tidligere regjeringer, er for så vidt for-

ståelig så lenge man ikke berører det faktum at resultatene uteblir. Men det er egentlig bare skryt, for med over 185 milliarder kr mer i skatteinntekter i 2009 enn det Høyre-/sentrumsregjeringen hadde i 2005, skulle det bare mangle at det ikke ble bevilget mer. Et mer interessant mål er i hvor stor grad Regjeringen har prioritert transportsektoren i de gode årene vi nå har bak oss.

Hva så med utdanning og kompetanse? Vel, vi ser her at statsrådene fra Sosialistisk Venstreparti motvillig har blitt dratt i en retning av det jeg med stolthet kaller for Høyreskolen, nemlig det at vi må fokusere på læring og innhold. Den norske skolen er god, men fortsatt står den overfor betydelige utfordringer. Om lag 20 pst. av elevene går ut av grunnskolen uten å kunne lese og skrive ordentlig. Det gir ikke grunnlag for å hevde at vi har en skole som gir muligheter for alle. Altfor mange norske elever har den erfaringen at de rød-grønne årene ikke har gitt noen positiv utvikling i skolehverdagen.

Heller ikke når det gjelder forskning og innovasjon, har Regjeringen levert. Vi er alle kjent med det berømte «hvilskjæret». Under den rød-grønne regjeringen er bevilgningene til universiteter og høyskoler redusert dramatisk. Jeg er glad for at Høyre har vist, og viser, en klar prioritering av kunnskap og forskning i sitt alternative budsjett. Vi mener at det er en unnlattelsessynd at vi ikke har fått utnyttet de gode årene vi har hatt, til å satse på forskning og utdanning. Det synes som om Regjeringen har lagt bort ambisjonen om 3 pst. av BNP til forskning, jf. målene som er satt i St.meld. nr. 20 for 2004–2005, Vilje til forskning. Å satse på forskning og innovasjon handler om vilje. Den viljen synes jeg mangler.

Når det gjelder byråkrati og forenkling, lanserte daværende næringsminister Børge Brende en handlingsplan, «Et enklere Norge». Der ble det satt klare mål om reduksjon i de utgiftene som bedriftene har. Nå har vi fått kartlagt kostnadene – 57 milliarder kr årlig – men jeg kan ikke se at Regjeringen opprettholder en målsetting om reduksjon.

Når det gjelder skatter og avgifter, har vi sett en aktiv regjering. Dessverre har ikke Regjeringens fokus vært å legge rammevilkårene til rette for næringslivet, isteden driver man symbolpolitikk. Regjeringen har vel heller ikke lagt skjul på at dens fremste mål er å få de rike. Dessverre er det sant det som NHO-presidenten påpeker i en artikkel i dag, at Regjeringen i sin iver etter å ta de 100 rikeste også drar med seg 350 000–360 000 andre bedriftseiere. For de fleste er det ganske åpenbart at det avgiftsnivået og det skattenivået bedriftene må leve med, har stor betydning for rammevilkårene og for konkurransen med utlandet.

Britenes statsminister tar for å hindre en global resesjon til orde for globale skattekutt. En situasjon med frykt for global tilbakegang kan medføre at G 20-landene samler seg om skattepolitikken og reduksjon av skatter. Det må være lov å spørre om næringsministeren for å bedre konkurranseevnen også er villig til å se på skattepolitikken.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [15:36:20]: Jeg vil takke for interpellasjonen. Det er viktig at næringspolitikk drøftes i et skarpere ordskifte.

Bakgrunnen for interpellanten er finanskrisa og konjunkturnedgangen. Jeg er helt enig i at dette blir en viktigere debatt framover.

Interpellasjonen er et forsøk på å få til en nyorientering, og jeg syns ikke det er særlig konstruktivt at interpellanten kommer med karakteristikk som at dagens politikk er «misunnelsespropaganda», det er å undergrave den private eiendomsretten, og det er en utjevningpolitikk hvor ingen får det bedre. Det er en svak analyse, og hadde dette vært på skytebanen, hadde skuddet i hvert fall gått på naboskiva. Vi i Senterpartiet kjenner oss ikke igjen. Det er en historisk reallønnsvekst vi har vært igjennom, og det har vært en enorm vekst i privat konsum. Jeg kan ikke se at det er noen konstruktiv inngang for å få en langsiktig ansvarlig politikk. Det er rett og slett en for billig analyse.

En god næringspolitikk er samspill mellom privat initiativ og offentlig tilrettelegging, det er utdanning, det er sjukelønn, det er kommunikasjoner. Det koster penger. Senterpartiets linje er samfunnskontrakt mellom det private og det offentlige, eiendomsrett og eiendomsplikter, skatt etter evne og det gamle hedersutsagnet: Gjør din plikt, krev din rett.

Høyre satser sterkt på å få vekk formuesskatten. De forteller ikke om hva søsterpartiene rundt i Europa har som alternativ til formuesskatten, nemlig eiendomsskatt, den skatteformen som er mest uavhengig av evne. Høyre har i denne stortingsperioden lagt vekt på å få mer gass i privat konsum, gjennom skattelette og en lavrentepolitikk hvor en noen ganger nærmest skulle tru at det skulle lønne seg å låne penger. Partiet har altså veldig lite å skilte med. Det verdikonservative produksjons-Høyre, frontet av folk med lang arbeidslivserfaring, syns knapt i det offentlige ordskiftet. I dag er det det nye Høyre, representert ved representanten Hansen, som sverger til teorien om næringsnøytralitet og såkalt vekstskapende skatteletter til dem som har størst skatteevne, som råder grunnen.

Tilbake til interpellasjonen. NHO-direktør Brubakk sier:

«Vi har ikke brukt de gode tidene, de fete årene, på å forberede oss på de dårlige.»

I all hovedsak er jeg enig i det utsagnet. Jeg er enig i det utsagnet sett i et internasjonalt og historisk perspektiv. Men der har vi et felles politisk ansvar, og jeg må si at NHO ikke er eller har vært noen spydspiss for en målrettet næringspolitikk basert på f.eks. våre komparative økonomiske fortrinn, hvor realøkonomien var poenget og finanssektoren skulle være stillas og ikke sjølve byggverket.

Det som må være det sentrale, er å stille spørsmålet: Hva vil vi med Norge? Hva slags næringspolitikk vil vi ha framover? Etter Senterpartiets syn må det være produksjonsarbeidsplasser med lange verdikjeder og foredling av enorme naturressurser – altså å utvikle våre såkalt komparative fortrinn – som må stå i sentrum. Energi blir da et sentralt stikkord – foredling av gass, eksempelvis, i Nord-Norge og ilandføring av gassen istedenfor rørledninger, slik at vi kan sikre en utvikling av fabrikker på land, og kan få fram de mange, mange produkter basert på gass som vi har store muligheter til. Videre er det havvindmøl-

ler og bygging av kjemifabrikker basert på tømmer, sånn at vi kan få biodrivstoff som ett av produktene, andre kjemiprodukter som andre produkter eller ny teknologi for fornybar energi, slik som vi nå ser i Kongsberg, gjennom Kongsberg Innovasjon, som setter i gang et svært arbeid knyttet til jordvarmeteknologi.

Alt dette er gode eksempler på en bevisst og målrettet næringspolitikk. Men det krever en blandingsøkonomi hvor du har en kombinasjon av privat initiativ og en aktiv stat. Det er et system som er helt overlegent. Derfor trengs altså forskning, utvikling, utdanning, finansiering, eierskap, kommunikasjoner og skatt etter evne. Sett dette sammen sånn at du får finansieringa fra det offentlige, som da understøtter det private initiativ. Det er den store utfordringa.

Vi gleder oss til den videre debatten, men da må en ikke ha en så billig inngang at en karakteriserer dagens politikk på en måte som er langt utenfor skiva.

Hårek Elvenes (H) [15:41:36]: Jeg tør minne om, etter representanten Lundteigens innlegg, at næringspolitikk ofte er kjennetegnet ved at virkemidlene ligger i andre departementer enn næringsministerens eget departement. Derfor blir næringspolitiske debatter ofte preget av honnørord, der substansen kan være vanskelig å få øye på.

Et kjennetegn ved norsk høyere utdanningspolitikk de siste 20 årene er at det har vært en dramatisk økning i antallet som gjennomfører høyere utdanning. Et annet kjennetegn er at det er relativt få av dem som har gjennomført høyere utdanning, som har funnet sin arbeidsplass i det private næringsliv – og langt færre som har funnet den i eksportrettet sektor. I så måte kan man påstå at norsk høyere utdanningspolitikk har vært lite treffsikker og lite vellykket hvis målet var å søke økt verdiskaping. Hvis man med utdanningspolitikken derimot har det isolerte mål at flest mulig skal gjennomføre høyere utdanning, blir utdanningspolitikken på mange måter en del av velferdspolitikken. Det er ikke utdanningspolitikken fremste hensikt.

Jeg merket meg ministerens analyse, der ministeren bl.a. sa at satsing på utdanning har med god næringspolitikk å gjøre. Og da er mitt spørsmål til ministeren: Hvilke tiltak, hvilke tanker, har ministeren når det gjelder å stimulere og målrette utdanningen slik at vi får flere som gjennomfører høyere utdanning – som faktisk er etterspurt – som har den kompetansen som etterspørres i privat sektor, og da spesielt innenfor eksportrettet industri? Det er nemlig eksporten man lever av i dette landet, og ikke importen.

Torbjørn Hansen (H) [15:43:55]: Jeg vil starte avslutningen med å takke alle som har deltatt i denne debatten. Det synes å være et bredt engasjement for å sikre arbeidsplasser. Derimot er det en ganske stor uenighet om hvilken strategi man skal velge for å nå akkurat det målet. Og dessverre ser det ut til at regjeringens holdning til bedriftenes rammebetingelser ikke er blitt spesielt forandret av at det nå er tusenvis

av folk som sannsynligvis vil bli oppsagt i ganske nær framtid.

Representanten Eldegard nevnte f.eks. fordelingspolitikken som viktig. Mitt poeng var at fordelingspolitikken kan ramme egenkapitalen og arbeidsplassene i bedriftene ganske hardt. Og det er et paradoks når representanten Eldegard skryter av handlingsplanen for de maritime næringer, som inneholder 100 mill. kr til innovasjonstiltak, men som samtidig tar ut 21 milliarder kr av egenkapitalen i den maritime klyngen. Det er et kvelertak som kommer til å koste folk i Norge jobben. Regjeringspartiene mener fortsatt at det er riktig å angripe bedriftseiere, gjennom å tappe egenkapitalen i bedriftene som de eier.

La meg ta et eksempel. NHO-presidenten, som betaler mer i skatt enn han har i inntekt, har en søster som betaler mer enn dobbelt så mye i skatt som hun har i inntekt. De vil kunne betale den skatten, men pengene vil komme gjennom uttak av egenkapital i den bedriften som de jobber i, og dette er en politikk som ikke rammer de 100 rikeste i Norge, men det rammer 359 900 eiere i norske bedrifter, som vil ta ut egenkapital for å betale formuesskatt, og dermed svekkes tryggheten for jobbene til dem som de har ansatt, i nedgangstider.

Så er jeg enig med Ola Borten Moe i at det er fint at det er billig å omstille i Norge. Men det er et paradoks at vi står på 33. plass i OECD-rangeringen når det gjelder vilkår for å opprette nye arbeidsplasser. Vi gikk i 2008 ned fra 26. plass, som heller ikke var spesielt imponerende, til 33. plass. Så det kan være en idé om Regjeringen blir litt mer opptatt av hvordan man etablerer nye arbeidsplasser, istedenfor at det skal være billig å legge ned dem som er der fra før.

Så kommenterte Borten Moe landbruksoverføringer. La meg si det slik at jeg tror norsk landbrukspolitikken kunne vært langt mer konkurransedyktig dersom en også så på reformer som kan bedre konkurransevnen og investeringsmulighetene for bøndene.

Ellers var Lundteigen enig med NHO, men mente at det var beklagelig at det var en slik negativ inngang til dette fra interpellantens side. Da må jeg bare ta opp det faktum som NHO også peker på, nemlig at den forrige regjering brukte 90 pst. av handlingsrommet som oljeinntektene gav, til vekstfremmende tiltak. Denne regjeringen har prioritert en annen kurs. Man har valgt å bruke bare 15 pst. av pengene på vekstfremmende tiltak, og problemet med denne kortsiktigheten er at det kommer til å ramme tryggheten for norske arbeidsplasser til neste år. Da vil konsekvensen av lav prioritering av næringspolitikk komme fram. Da vil det stå om arbeidsplassene. Jeg håper virkelig at Regjeringen snur den kursen så raskt som mulig.

Statsråd Sylvia Brustad [15:47:15]: Jeg synes det har vært en interessant debatt om et viktig tema. Det er også interessant å merke seg at Høyre fortsetter den retorikken de nå har hatt i mange debatter, senest i spontanspørretimen i går: Når vi fra regjeringens svarer, får vi til svar at vi har sviktende svar, eller at vi ikke svarer på det som er spørsmålet. Saken er vel den at Høyre – og for den saks skyld i stor grad Fremskrittspartiet – står for noe to-

talt annet enn det regjeringspartiene står for. Og jeg synes den medisinen som Høyre nå presenterer, ved at de vil snu reseptblokk og igjen servere skattelettelser, er ganske interessant. Det er mange framtrepende eksperter som har sagt at det er ikke den medisinen som virker i den situasjonen som vi er inne i.

I tillegg kommer jo det som bl.a. representanten Borten Moe sa, kutt i landbruk, kutt i dagpengeutbetalinger, økt ventetid for dem som er ledige, og så vidt jeg vet, også kutt i regionale tilskudd. Det er heller ikke bidrag for å gjøre situasjonen lettere for dem som nå er i ferd med å bli arbeidsledige, eller som er det, eller for å støtte opp under næringer i Distrikts-Norge.

Så kommer det påstander om at vi ikke har en aktiv næringspolitikk. I motsetning til forrige regjering har vi prioritert de næringer som vi mener har fortrinn i Norge. Vi har gjort det gjennom å lage strategier på viktige områder, vi har fulgt opp i budsjetter, og vi har bevilget betydelig mer penger til forskning og innovasjon. Og om noen uker kommer norgeshistoriens første stortingsmelding om innovasjon, noe jeg mener er særdeles viktig i den tida vi nå er inne i – at alle bedrifter omstiller seg og jobber mye med nyskaping for å være budd på at konkurransen også kan øke.

Et annet konkret eksempel er at denne regjeringa har lagt til rette for at norsk industri kan bli verdensledende innen viktig miljøteknologi, f.eks. CO₂-fangst.

Denne regjeringa driver også en meget aktiv eierskapspolitikk innenfor de rammer vi skal drive eierskapspolitikk. Blant annet har vi som kjent gjennom Aker Holding sikret et viktig selskap, og vi har sikret at viktig kompe-

tanse blir i Norge. Jeg vet at i hvert fall Høyre er uenig i det, men dette får vi til fordi det er en nær dialog mellom myndighetene og bedriftene og partene i arbeidslivet. Det er et kjempefortrinn for norsk næringsliv også i den situasjonen vi nå er i, og i den tida vi sannsynligvis går i møte.

Så er det også slik at når det gjelder samferdsel, har vi økt bevilgningene betydelig. Det samme gjelder forskning og innovasjon. Når det gjelder utdanning, som representanten Elvenes var inne på helt på tampen, er det klart at her må vi satse. Vi er også nødt til å få til et sterkere samarbeid mellom de ulike utdanningsinstitusjonene og næringslivet. Det jobber Regjeringa mye med, bl.a. når det gjelder entreprenørskap.

Presidenten: Sak nr. 7 er dermed ferdigbehandlet.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Stortinget går nå til votering.

I sak nr. 1 foreligger det ikke noe voteringstema.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten har Robert Eriksson satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«I statsbudsjettet for 2008 blir det gjort følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
<i>Utgifter</i>			
2670	73	Alderspensjon Særtilllegg, <i>overslagsbevilgning</i> , økes med fra kr 5 425 000 000 til kr 6 719 000 000	1 294 000 000
2620	70	Stønad til enslig mor eller far Overgangsstønad, <i>overslagsbevilgning</i> , økes med fra kr 2 183 000 000 til kr 2 254 900 000	71 900 000
2652	70	Medisinsk rehabilitering mv. Rehabiliteringspenger, <i>overslagsbevilgning</i> , økes med fra kr 8 518 000 000 til kr 8 587 000 000	69 000 000
2653	70	Ytelser til yrkesrettet attføring Attføringspenger, <i>overslagsbevilgning</i> , økes med fra kr 9 736 000 000 til kr 9 899 600 000	163 600 000
2655	72	Uførhet Særtilllegg, <i>overslagsbevilgning</i> , økes med fra kr 1 707 000 000 til kr 2 010 000 000	303 000 000
	74	Tidsbegrenset uførestønad, <i>overslagsbevilgning</i> , økes med fra kr 7 639 000 000 til kr 7 706 500 000	67 500 000
2680	72	Etterlatte Særtilllegg, <i>overslagsbevilgning</i> , økes med fra kr 88 000 000 til kr 103 000 000»	15 000 000

Det voteres alternativt mellom dette forslaget og innstillingen fra komiteen.

Komiteen hadde innstilt:

I statsbudsjettet for 2008 blir det gjort følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
<i>Utgifter</i>			
667	70	Supplerende stønad til personer over 67 år Tilskudd, <i>overslagsbevilgning</i> , økes med fra kr 260 000 000 til kr 270 000 000	10 000 000
2620	70	Stønad til enslig mor eller far Overgangsstønad, <i>overslagsbevilgning</i> , økes med fra kr 2 183 000 000 til kr 2 278 900 000	95 900 000
2652	70	Medisinsk rehabilitering mv. Rehabiliteringspenger, <i>overslagsbevilgning</i> , økes med fra kr 8 518 000 000 til kr 8 587 000 000	69 000 000
2653	70	Ytelser til yrkesrettet attføring Attføringspenger, <i>overslagsbevilgning</i> , økes med fra kr 9 736 000 000 til kr 9 899 600 000	163 600 000
2655	74	Uførhet Tidsbegrenset uførestønad, <i>overslagsbevilgning</i> , økes med fra kr 7 639 000 000 til kr 7 706 500 000	67 500 000

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet ble innstillingen bifalt med 77 mot 23 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.57.27)

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde innstilt:

I statsbudsjettet for 2008 blir det gjort følgende endring:

Kap.	Post	Formål	Kroner
605	1	Arbeids- og velferdsetaten Driftsutgifter, <i>forhøyes</i> med fra kr 7 919 700 000 til kr 7 979 700 000	60 000 000

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget samtykker i at:

1. Norge deltar i den 15. kapitalpåfyllingen i Det internasjonale utviklingsfondet (IDA) med 2 337 000 000 kroner for perioden 1. juli 2008 til 30. juni 2011, innbetalt i tre like årlige bidrag.

2. Norge utsteder et ukvalifisert «Instrument of Commitment» til Det internasjonale utviklingsfondet (IDA) som bindende forpliktelse for Norges bidrag til Det multilaterale gjeldssletteinitiativet (MDRI) i perioden 1. juli 2016 til 30. juni 2020.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: I sak nr. 5 foreligger det ikke noe voteringstema.

Votering i sak nr. 6

Komiteen hadde innstilt:

Stortingets vedtak av 14. desember 2007 nr. 2 punkt 1 endres til:

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2008 kan gi Garanti-instituttet for eksportkreditt fullmakt til å gi tilsagn om nye garantier innenfor en ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar på 60 000 mill. kroner ved eksport til og investeringer i utlandet innenfor Alminnelig garantiordning og inkludert Gammel alminnelig ordning. Garantivirkomheten skal finne sted innenfor de rammer som «Arrangement on Officially Supported Export Credits» setter. Virksomheten skal drives i balanse på lang sikt. Nærings- og handelsdepartementet kan gi utfyllende bestemmelser om gjennomføringen av dette vedtaket.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: I sak nr. 7 foreligger det ikke noe voteringstema.

Sak nr. 8 [15:58:23]

Referat

1. (49) NRK-plakaten – NRKs samfunnsoppdrag (St.meld. nr. 6 (2008–2009))
Enst.: Sendes familie- og kulturkomiteen.
2. (50) (St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 3-5 (2008–2009)) Endring av St.prp. nr. 1 (2008–2009) om statsbudsjettet 2009
Enst.: Sendes finanskomiteen.
Budsjettkapitlene og romertallene i St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 3-5 (2008–2009) fordeles på rammeområder og sendes de respektive komiteer i samsvar med Stortingets vedtak om fordeling til komiteene i Innst. S. nr. 4 (2008–2009). Nye kapitler og romertall som ikke ble fordelt i Innst. S. nr. 4 (2008–2009), fordeles slik: St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 4 (2008–2009)
Romertall II, kap. 1050 Ny post 60
Enst.: Sendes næringskomiteen.

3. (51) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Harald T. Nesvik, Vigdis Giltun, Jan-Henrik Fredriksen og Kari Kjønaas Kjos om fri etableringsrett og fjerning av ordningen med avtalehjemler for fysioterapeuter (Dokument nr. 8:10 (2008–2009))
Enst.: Sendes helse- og omsorgskomiteen.
4. (52) Rettferdsvederlag frå statskassa. (Arbeidet i rettferdsvederlagsutvala i 2007 mv.) (St.prp. nr. 12 (2008–2009))
Enst.: Sendes justiskomiteen.
5. (53) Ei styrkt bustøtte (St.prp. nr. 11 (2008–2009))
6. (54) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bent Høie og Kari Lise Holmberg om å utvikle egne kompetansemottak innen asylmottak (Dokument nr. 8:8 (2008–2009))
Enst.: Nr. 5 og 6 sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.
7. (55) Riksrevisjonens oppfølging av forvaltningsrevisjonar som er behandla av Stortinget (Dokument nr. 3:1 (2008–2009))
8. (56) Riksrevisjonens undersøkelse av effektiviteten i norsk humanitær bistand (Dokument nr. 3:2 (2008–2009))
9. (57) Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes innsats mot økonomisk kriminalitet (Dokument nr. 3:3 (2008–2009))
Enst.: Nr. 7–9 sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.
10. (58) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per-Willy Amundsen, Ib Thomsen, Bård Hoksrud, Jan-Henrik Fredriksen og Karin S. Woldseth om å forhindre statlig forskjellsbehandling og konkurransevridning mellom nærbutikker (Dokument nr. 8:9 (2008–2009))
Enst.: Sendes næringskomiteen.
11. (59) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kenneth Svendsen, Jan Arild Ellingsen og Per Sandberg om raskest mulig å starte planlegging, prosjektering og bygging av ny bro på rv. 80 mellom Løding og Vikan, samt legge frem forslag om statlig finansiering i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2009. (Dokument nr. 8:11 (2008–2009))
Enst.: Sendes transport- og kommunikasjonskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet i henhold til forretningsordenens § 37 a før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 15.59.